

Destpêbûn

Pêşgotin

Peymana^f Kevin, k'itêba Destpêbûnêda destpêdike. Eva k'itêba pêşin e, ji her pênc k'itêbêd Mûsa, (bi îbranî^f «Torah» tê gotinê, awa gotî «Şîret» yan «Qanûn»). Navê k'itêba Destpêbûnê bi îbranî «Bêrêşît» e, awa gotî «Destpêbûn», yan «Sêrîda», lê bi yûnanî «Gênêsîs» e, «Pêşdahatin» yan «Çêbûn». Vê k'itêbêda bona pêşdahatina t'opa dinê, e'rdê, mêriv û cime'ta Îsraêl^f tê gotinê. Vê k'itêba Destpêbûnêda, Xwedê ye serê sera. Destpêbûna k'itêbêda serê 1-11-a bona wê yekê tê gotinê, wekî çawa bi xebera Xwedê t'emamîya dinyayê tê e'firandinê. Mezinayîya Xwedê ne t'enê vêda ye, lê Xwedê wan merivêd xweye xuliqandî jî pey wê yekê'a nahêle, gava ew dûrî Xwedê dik'evin, gune dikin, Xwedê dîsa bona wan xem dike. T'emamîya serhatîya dinyayêye mayîne vê k'itêbêda ew heleqetî ye, ya ku nava Xwedê û merivayêda diqewime. Peyr'a ji serê 12-50-î bona wan meriva dibêje, k'îjana ku Xwedê bona xwe dibijêre, wekî zur'etêd wan bibine cime'ta wî. Li nava serhatîya Biraîm, Îshaq, Aqûb û her donzdeh kur'êd Aqûbda, Xwedê wan'r'a soz dide, wekî zur'etêd wanê bê h'esab bin û li e'rdê war bin, k'îjanar'a ku Xwedê soz da. Pê wan h'emû milletê bêne bimbarekkirinê. R'aste, ew ne merivne k'amil bûne, em Destpêbûnêda bona kêmasîyêd wan û kirinêd wane ne qenc dixûnin. Lê dîsa Xwedê gazî wan dikir ku guhdarîya wî bikin. Nexş û stîla k'itêba Destpêbûnê cûr'e-cûr'e ye, hew dinihêr'î deng-be'sê bona şayê ye, hew dinihêr'î

serhatîya saxleme li ber guh e, hew dinihêr'î nişkêva r'eqema milet û qebîla tê navkirinê, yan jî dua bi forma hilbestê tê gotinê. Ev yek bona me tiherekî ye, wekî t'emamîya têk'stê bi lîstika gotinava dagirtî ye. Mesele, xuliqandina mêr (bi îbranî Adam), Xwedê ew ji axê (bi îbranî adama, 2:7) xuliqand. Alîyê dinva jî mêriv gerekê ev e'rd bêcer kira (2:5; 3:23), alîkî dinva jî r'ojekê ew dîsa gerekê vege'ere di wê xwelîyê (3:19). Ev yeka lîstika gotina ye û ev yek ne t'enê serhatîya dixemilîne, lê usa jî alîk'arîyê dide ku baş bê fe'mkirinê, ku xudanê serhatîyê çî dixwaze mer'a bêje. Gele cara lîstika gotina, me'nîya pêşdahatina nava şirovedike, yan jî navê cîwara dide k'îfê. Mesele, navê Babîlonê (bi îbranî Babêl) e, ew fêla balal (t'evîhevkirin) şirovedike, «Çimkî li wir Xudan^f zimanêd h'emû dinyayê t'evîhev kirin û ji wir Xudan ew li ser t'emamîya dinyayê bela kirin» (11:9). Lê h'eyf, wekî li nava welger'andinêda, lîstika gotina, t'am nayê welger'andinê. Vê welger'andinêda, şirovekirin, ji tiştêd bûyîye here berbiç'e'v nîşan dikin.

Serhatîya destpêbûna e'rd û e'zmên

1 Destpêbûnêda Xwedê e'rd û e'zman e'firandin. ²E'rdî bêcûr'e û vikî-vala bû, te'rîstanîyê li ser r'ûyê ava bêbinî girtibû û R'uhê* Xwedê li ser r'ûyê avê diger'îya. ³Hingê Xwedê got: «Bira bibe r'onayî». Û bû r'onayî. ⁴Xwedê dîna xwe dayê ku r'onayî qenc e, Xwedê r'onayî ji te'rîstanîyê qetand. ⁵Û Xwedê navê r'onayê danî R'oj, navê te'rîstanîyê jî Şev. Û bû êvar û sibeh, bû r'oja e'wlin.

⁶Hingê Xwedê got: «Bira navbera avêda sînorê qedîmîyê pêşda bê û bira navbir'îyê bidê, avê ji avê biqetîne». ⁷Û

---

* 1:2 Eva xebera bi fe'mîna îbranîf tê fe'mkirinê çawa «r'uh» yan «ba».

Xwedê sînore qedîmîyê çêkir û ava li bin sînore qedîmîyêda û ava li ser sînore qedîmîyê ji hev qetandin. ⁷Û usa jî bû. ⁸Û Xwedê navê sînore qedîmîyê danî E'zman. Û bû êvar û sibeh, bû r'oja duda.

⁹Hingê Xwedê got: «Bira avêd bin e'zmênda cîkî gol bin, zihayî k'ifş be». Û usa jî bû. ¹⁰Xwedê navê zihayê danî E'rd û navê ava golbûyî jî danî Be'r. Û Xwedê dîna xwe dayê ku qenc e. ¹¹Hingê Xwedê got: «Bira E'rd şînayîyê, p'incar'a ku t'oximê xwe bide û dara xweyîbere ku mîna cûr'ê xwe ber bide, t'oximê wê jî nava wêda be, li ser e'rdê bigihîne». Û usa jî bû. ¹²E'rdê şînayî, p'incar'a ku mîna cûr'ê xwe t'oxim bide û dara xweyîbere ku t'oximê mîna cûr'ê wê navda be derxistin. Û Xwedê dîna xwe dayê ku qenc e. ¹³Û bû êvar û sibeh, bû r'oja sisîya.

¹⁴Hingê Xwedê got: «Bira sînore qedîmîya e'zmênda r'onayîdar derên, wekî r'ojê ji şevê biqetînin û we'da, r'oj û sala nîşan kin ¹⁵û bira evana sînore qedîmîya e'zmênda r'onayîdar bin, wekî e'rdê r'onayî kin». Û usa jî bû. ¹⁶Xwedê du r'onayîdarêd mezin çêkirin: R'onaya mezin wekî serwêrîyê li r'ojê bike, r'onaya biç'ûk wekî serwêrîyê li şevê bike û usa jî steyrk çêkirin. ¹⁷Xwedê evana li sînore qedîmîya e'zmênda danîn, ku r'onayê bidine e'rdê, ¹⁸serwêrîyê li r'ojê û şevê bikin, r'onayê ji te'rîyê biqetînin. Û Xwedê dîna xwe dayê ku qenc e. ¹⁹Û bû êvar û sibeh, bû r'oja çara.

²⁰Hingê Xwedê got: «Bira av h'eywanêd bînbera bik'imk'ime û teyrede jî li ser e'rdê û sînore qedîmîya e'zmênda bifir'in». ²¹Û Xwedê h'ûtêd mezin xulîqandin û her h'eywanêd bînbera ku avêda dişûlikin, ku av ji cûr'êd wanda k'im-k'imî, usa jî teyredêd xweyîp'er'e bi cûr'êd wanda. Û Xwedê dîna xwe dayê ku qenc e. ²²Xwedê dua li wan kir û got: «Şîn bin û li hev zêde bin, avêd be'ra t'ijî kin, teyrede jî li ser e'rdê zêde bin». ²³Û bû êvar û sibeh, bû r'oja pêna.

²⁴Hingê Xwedê got: «Bira e'rd h'eywanêd bînber cûr'êd wanda, h'eywanêd k'edî, şûlikî û terewilêd e'rdê cûr'êd

wanda pêşda bîne». Û usa jî bû. ²⁵Û Xwedê terewilêd e'rdê cûr'êd wanda, h'eywanêd k'edîye cûr'êd wanda, usa jî h'emû cûr'e şûlikîyêd li ser e'rdê cûr'êd wanda çêkirin. Û Xwedê dîna xwe dayê ku qenc e.

Xuliqandina mêr

²⁶Xwedê got: «Em merî dilqê xweda û mîna xwe bixuliqînin, wekî h'ukumî li ser me'sîyêd be'rê, teyredêd e'zmên, h'eywanêd k'edî û t'emamîya e'rdê, usa jî h'emû cûr'e şûlikîyêd li ser e'rdê bike».

²⁷Xwedê merî dilqê xweda xuliqand,
dilqê Xwedêda ew xuliqand,
qisimê nêr û mê xuliqandin.

²⁸Xwedê dua li wan kir û Xwedê wanr'a got: «Şîn bin û li hev zêde bin, e'rdê t'ijî kin û xweyîtyê lê bikin, h'ukumî li ser me'sîyêd be'rê, teyredêd e'zmên û h'emû h'eywanêd li ser e'rdêye ku dih'ejin bikin». ²⁹Xwedê got: «Va ye ez h'emû p'incar'êd li ser e'rdêye t'oximêd wanva didime we û her dara xweyîbere ku t'oximê wê nava wêda ye, wer'a wê bibe xurek». ³⁰Lê bona h'emû terewilêd e'rdê, h'emû teyredêd e'zmên û h'emû h'eywanêd bînbere ku li ser e'rdê dişûlikin, gîhayê şîn bibe xurek. Û usa jî bû. ³¹Xwedê dîna xwe da h'emû kirina xwe ku va yê ew gelekî qenc bûn. Û bû êvar û sibeh, bû r'oja şeşa.

2 E'rd û e'zman t'emamîya nexşêd xweva li ser hevda hatin. ²Û Xwedê berî r'oja h'efta şixulêd xwe xilaz kirin û r'oja h'efta ji wan h'emû şixulêd xweye kirî r'ih'et bû. ³Û Xwedê dua r'oja h'efta kir û ew pîroz kir, çimkî wê r'ojêda Xwedê ji wan h'emû kirinêd xwe, k'îjan ku e'firandibûn û kiribûn r'ih'et bû.

⁴Eve serhatîya pêşda hatina e'rd û e'zmên gava hatine e'firandinê.

Serhatiya baxçê Êdênê

Wê r'ojê gava ku Xudan^f Xwedê e'rd û e'zman çêkirin, ⁵t'u k'oleke çolê hê t'unebûye, t'u gîhakî çolê hê şîn nebûye, çimkî Xudan Xwedê hela hê baran li ser e'rdêda nebarandibûye û merî jî t'unebûye ku e'rdê bêcer ke, ⁶hingê hulm-gulm ji e'rdê derk'etîye t'emamîya r'ûyê e'rdê şil kirîye. ⁷Xudan Xwedê ji axa e'rdê qalibê mêr çêkir, bîna jîyînê hulmî poza kir û mêr bû bînberekî sax.

⁸Xudan Xwedê li alîyê r'ohilatê Êdênêda baxçek daç'ikand û mêrê ku çêkiribû danî li wir. ⁹Xudan Xwedê ji e'rdê her dar şîn kirin, dîtînêr'a h'ewask'ar û xwarinêr'a xweş, nava baxçeda jî dara jîyînê, usa jî dara qencî û xirabî naskirinê.

¹⁰Û bona avdana baxçe, ji Êdênê ç'emek derdik'et û paşê belayî çar ç'e'va dibe. ¹¹Navê ç'emê e'wlin Pîşon e, eva t'emamîya e'rdê H'awîlayêva dik'işe, wir ku zêr'ê wê heye. ¹²Zêr'ê wî e'rdî jî safî ye, bidolax^f û kevirêd qîmete onîks^f hene. ¹³Navê ç'emê duda Gîh'on e, eva t'emamîya e'rdê K'ûşêva dik'işe. ¹⁴Navê ç'emê sisîya Dicle* ye, eva r'ohilata Aşûryayêva dik'işe û navê ç'emê çara jî Firat e.

¹⁵Xudan Xwedê ew mêr hilda danî baxçê Êdênê, wekî wê bêcer ke û xweyîtîyê lê bike. ¹⁶Û Xudan Xwedê t'emî da mêr û gotê: «Ji her darêd baxçeda, dilê te dik'işîne k'îjanê bixwe, ¹⁷lê ji dara qencî û xirabî naskirinê nexwe, çimkî wê r'oja gava tu ji wê bixwî, tê e'se bimirî».

¹⁸Xudan Xwedê got: «Ne baş e ku mêr t'enê bimîne, k'omekdarek ku layîqî wî be çêkim». ¹⁹Hingê Xudan

---

* 2:14 Awa gotî «Tîgrîs».

Xwedê h'emû terewilêd çolê û h'emû teyredêd e'zmên ji axê çêkirin û anîne cem mêr, wekî bibîne k'a ewê çi navî li wan ke û mêr çi nav danî li ser h'eywanê bînber, ew jî bû navê wan. ²⁰Mêr nav li h'emû h'eywanêd k'edî, teyredêd e'zmên û terewilêd çolê kirin, lê mêmerr'a k'omekdarek ku layîqî wî bûya dest nek'et. ²¹Hingê Xudan Xwedê xeweke k'ûr kire ç'e'vê mêr, gava ew xewr'a çû, Xudan p'arxaneke wî hilda û dewsê goşt t'ijî kir. ²²Û Xudan Xwedê ji wê p'arxana ku ji mêm hildabû k'ulfetek çêkir, anî cem mêr. ²³Hingê mêm got: «Niha eva hestûyê ji hestûyê min e û goştê ji goştê min e, evayê jin* bê gotinê, çimkî ji mêm* hate hildanê». ²⁴Lema mêmê dê û bavê xwe bihêle, xwe li jina xwe bigire û bibine bedenek. ²⁵Mêr û jina xweva her du jî te'zî bûn û şerm nedikirin.

Meriv ji gur'a Xwedê dertê

3 Ji nava wan h'emû terewilêd çolêye ku Xudan Xwedê e'firandibûn, yê herî h'ilek'ar me'r* bû. Ewî gote jinê: «R'astî Xwedê gotîye wekî ji h'emû darêd baxçe gerekê nexwin?» ²K'ulfetê gote me'r: «Ji berêd darêd baxçe em dikarin bixwin. ³Lê ji berê wê dara ku nava baxçeda ye, Xwedê got nexwin û dest nedinê, wekî hûn nemirin». ⁴Me'r gote k'ulfetê: «Na, hûn t'u car namirin, ⁵lê Xwedê zane, wê r'oja gava hûn ji wê bixwin, ç'e'vêd weyê vebin û bibine mîna Xwedê, qencî û xirabîyê ji hev derxin». ⁶Û k'ulfetê dîna xwe dayê wekî berê darê baş bû bona xwarinê, berbiç'e've h'ewask'ar û dilhavijî bû bona zanebûnê, dest avîte berê wê xwar û da mêmê t'evî xwe, ewî jî xwar. ⁷Hingê ç'e'vêd wan vebûn, xwe derxistin ku ewe te'zî ne, belgêd hêjîrê dirûtin û pê xwe sit'ar kirin.

* 2:23 Bi zimanê îbranî sewtêd mêm û jin nêzîkî hev in: îş û îşa.

* 3:1 E'yantî 20:2.

⁸Hênikaya r'ojêda, gava wan dengê Xudan Xwedê baxçeda ku diger'îya bihîstin, mêr û jinêva xwe ji ber ç'e'vê Xudan Xwedê, nava darêd baxçeda veşartin. ⁹Xudan Xwedê deng da mêr û got: «Tu k'u yî?» ¹⁰Ewî got: «Min dengê te baxçeda bihîst tirsîyam û xwe veşart, çimkî ez te'zî bûm». ¹¹Hingê Xwedê gotê: «K'ê derheqa te'zîbûna teda ter'a got? Gelo te ji wê darê xwar, ya ku min t'emî dabû te ku nexwî?» ¹²Mêr got: «Ew jina ku te da min, ewê ji wê darê da min, min jî xwar». ¹³Xudan Xwedê gote k'ulfetê: «Te çima ev yek kirîye?» K'ulfetê got: «Me'r ez xapandim û min xwar».

¹⁴Hingê Xudan Xwedê gote me'r:

«Bona vê kirina ku te kir,
ji nava h'emû h'eywanêd k'edî
û h'emû terewilêd çolê
nifir' li ser te be,
li ser zikê xwe bik'işî
û t'emamîya e'mirê xweda
xurê te ax-xwelî be.

¹⁵Ezê nava te û k'ulfetê,
nava zur'eta te û zur'eta wêda
dijminatîyê daynim,
ewê* serê te bih'incir'îne
û tê jî pe'nîya wê* bigezî».

¹⁶K'ulfetê'r'a jî got:

«Ezê êşa h'emlebûna te
gelekî li te zêde kim,
bi êşê zar'a bînî,
ç'e'vê te li destê mêrê te be
û ew jî h'ukumê li ser te bike».

¹⁷Paşê Xwedê gote mêr:

---

* 3:15 Zur'et.

«Te ku gur'a jina xwe kir,
 ji wê dara ku min t'emî dabû,
 ku te nexwî, xwar,
 r'ûyê teda nifir' li e'rdê biqebile,
 t'emamîya r'ojêd e'mirê xweda
 bi te'lî-tengîyê nanê xwe bixwî».

¹⁸ E'rd jî ter'a stirîya
 û dir'îya bigihîne
 û p'incar'a çolê bixwî,

¹⁹ bi xûdana e'nîya xwe
 nanê xwe bixwî,
 h'eta ku tu veger'î li wî e'rdî
 ji k'u hatî hildanê,
 çimkî tu ax î
 û tê dîsa bibî ax.

²⁰Mêr, awa gotî Adem*, navê jina xwe danî Hêwa**, çimkî ewa bû dîya h'emû bînberî. ²¹Û Xudan Xwedê Adem û jinêr'a k'incêd ç'ermîn çêkirin û li wan kirin. ²²Hingê Xudan Xwedê got: «Va ye, meriv bû mîna ji me yekî, qencî û xirabîyê ji hev derdixe. Lê niha nebe ku ew destê xwe dirêjî dara jîyînê ke jî û h'eta-h'etayê bijî». ²³Pey vê yekêr'a Xudan Xwedê ew ji baxçê Êdênê derxist, wekî wî e'rdî bêcer ke, ji k'îjanî ku hatibû hildanê. ²⁴Berî meriv da derxist û ji alîyê r'ohilata baxçê Êdênêva, xêrûbf û şûrê agirîyî ku her alîyava divir'virî danîn, wekî r'îya dara jîyînê xwey kin.

Habîl û Qayîn

4 Pey vê yekêr'a meriv nêzikî jina xwe Hêwayê bû, ew h'emle derk'et û Qayîn* jêr'a bû, hingê wê got: «Min merî ji Xudan stand». ²Paşê birê wî Habîl bû. Habîl bû şivanê pêz,

* 3:20 Bi zimanê îbranî «Mêr».

** 3:20 Bi zimanê îbranî «E'mir, Jîyîn».

* 4:1 Bi zimanê îbranî «Standin».

lê Qayîn xwe dabû e'rdbêcerkirinê. ³Û xêlekê şûnda, Qayîn ji berêd e'rdê Xudan'a h'edî anî. ⁴Habîl xwexa jî çend h'eb ji nixurîyêd kerîyê pezê xwe, bezêd wanva h'edî anîn. Xudan berê xwe da Habîl û h'edîya wî, ⁵lê dîna xwe neda Qayîn û h'edîya wî. Qayîn gelekî hêrs k'et û mir'ûzê xwe kir. ⁶Hingê Xudan Qayîn'r'a got: «Tu çima hêrs k'etîyî? Û te çima serê xwe berjêr kirîye? ⁷Heger tu r'astîyê bikî, gelo tê serê xwe bilind nekî? Lê wekî tu r'astîyê nekî va ye gunê li ber dêrî k'etîye û xwexa jî h'eyra teda ye, lê bike ku tu h'ukumî li ser bikî».

Gunê mêrkuştinêyî e'wlin

⁸Pey vê yekêr'a Qayîn birê xwe Habîl'r'a got: «Em her'ine k'ewşên»* û gava ew gihîştine k'ewşên, Qayîn r'abû gihîşte birê xwe Habîl û ew kuşt. ⁹Hingê Xudan ji Qayîn pirsî got: «K'anê ye birê te Habîl?» Ewî got: «Ez nizanim, çima ez nobedarê birê xwe me?» ¹⁰Xudan gotê: «Te çi kirîye? Dengê xûna birê te ji e'rdê şikîyatê xwe li min dike». ¹¹Niha nifir' ji wî e'rdî li te be, k'îjanî ku devê xwe vekir xûna birê te ji destê te fir' kir. ¹²Gava tu e'rdê bêcer kî, ew îro şûnda îdî k'arê nede te, tu li ser e'rdê r'ih'etîyê nebînî û dero-der bî. ¹³Hingê Qayîn gote Xudan: «Ev cezayê min ji qewata min der e. ¹⁴Awa îro ku tu ji r'ûyê e'rdê berî min didî, ezê xwe ji te veşêrim ku r'ûyê te nebînim û li ser e'rdê jî ku zêrîyayî û dero-der bim, hingê k'ê ku min bibîne wê min bikuje». ¹⁵Xudan gotê: «K'ê ku Qayîn bikuje h'eft qet h'eyf jê bê hildanê». Û Xudan nîşanek Qayînva danî, wekî k'î ku r'astî wî bê, wî nekuje.

R'ik'inyata Qayîn

¹⁶Qayîn ji ber ç'e'vê Xudan r'abû çû welatê Nodê*, li alîyê r'ohilata Êdênê û li wir r'ik'inê xwe avîtê û li wir ma.

* 4:8 «Em her'ine k'ewşên» eva têk'sta îbranîda t'une, lê welger'andina yûnanîye kevinda heye.

* 4:16 Bi zimanê îbranî «R'ih'etîyê nebînî û dero-der bî».

¹⁷Pey vê yekêr'a Qayîn nêzîkî jina xwe bû û ew h'emle derk'et, Henox jêr'a bû. Hingê ewî bajarek çê dikir û navê kur'ê xwe Henox danî li ser bajêr. ¹⁸Paşê Henoxr'a Îrad bû, Îradr'a Mih'ûyaêl bû, Mih'ûyaêlr'a Mitûşayêl bû, Mitûşayêlr'a jî Lamex bû. ¹⁹Lamex du jin standin, navê yekê E'dah bû û navê ya din jî Sîlah bû. ²⁰E'dahê Yaval anî. Eva bavê wan bû, yêd konada diman û şivan-gavantî dikirin. ²¹Navê birê wî Yûval bû. Eva jî bavê wan h'emûya bû, yêd ku çeng û bilûrê dixistin. ²²Sîlahê jî Tûval-Qayîn anî, eva h'edadê her cûr'e hacetêd sifir û h'esin bû. Xûşka Tûval-Qayîn jî Nahama bû.

²³Lamex jinêd xwer'a got:

«E'dah û Sîlah bibihên dengê min!

Jinêd Lamex guhêd xwe bidine vê gotina min.

Merivekî ez birîndar kirim, min lêxist kuşt,

bona lêdana cahilekî min h'eyf hilda.

²⁴Heger h'eyfa Qayîn h'eft qet bê hildanê,

h'eyfa Lamex h'eftê h'eft cara wê bê hildanê».

Bûyîna Sêt' û Enoş

²⁵Adem dîsa nêzîkî jina xwe bû, ewê kur'ek anî û navê wî danî Sêt'*. Çimkî ewê got: «Xwedê dewsa Habîl ku Qayîn kuşt, zur'eteke din da min». ²⁶Sêt'r'a jî kur'ek bû û navê wî danî Enoş. Hingêda destpêbû ku gazî navê Xudan kin.

R'eqema r'ik'inyata Adem

5 Ev e r'eqema r'ik'inyata Adem, wê r'oje gava Xwedê merî xuliqand, dilqê Xwedêda ew çêkir, ²ew qisimê mêr û jinêda xuliqandin û dua li wan kir, r'oja xuliqandina wanda navê wan danî Merî. ³Gava Adem bû sed sî salî, kur'ekî dilqê wîda û mîna wî jêr'a bû ewî navê wî danî Sêt'. ⁴Pey bûyîna Sêt'r'a, Adem h'eysid salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a

* 4:25 Bi zimanê îbranî «P'êşk'êşa Xwedê».

bûn. ⁵Û t'emamîya r'ojêd e'mirê xweda, Adem nesid sî salî e'mir kir û mir.

⁶Sêt' jî ku bû sed pênc salî, Enoş jêr'a bû. ⁷Pey bûyîna Enoşr'a, Sêt' h'eysid h'eft salî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn. ⁸Û t'emamîya r'ojêd xweda Sêt' nesid donzdeh salî e'mir kir û mir.

⁹Gava Enoş bû nod salî, Qênan jêr'a bû. ¹⁰Pey bûyîna Qênanr'a, Enoş h'eysid panzdeh salî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

¹¹Û t'emamîya r'ojêd xweda Enoş nesid pênc salî e'mir kir û mir.

¹²Gava Qênan bû h'eftê salî, Mahalalêl jêr'a bû. ¹³Pey bûyîna Mahalalêlr'a Qênan h'eysid çil salî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn. ¹⁴Û t'emamîya r'ojêd xweda Qênan nesid dehe salî e'mir kir û mir.

¹⁵Gava Mahalalêl bû şêst pênc salî, Yarêd jêr'a bû. ¹⁶Pey bûyîna Yarêdr'a Mahalalêl h'eysid sî salî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn. ¹⁷Û t'emamîya r'ojêd xweda Mahalalêl h'eysid nod pênc salî e'mir kir û mir.

¹⁸Gava Yarêd bû sed şêst du salî, Henox jêr'a bû. ¹⁹Pey bûyîna Henoxr'a Yarêd h'eysid salî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn. ²⁰Û t'emamîya r'ojêd xweda Yarêd nesid şêst du salî e'mir kir û mir.

²¹Gava Henox bû şêst pênc salî, Metûşela jêr'a bû. ²²Pey bûyîna Metûşelar'a Henox sêsid salî r'îya Xwedêda diçû û gelek kur' û qîz jêr'a bûn. ²³Û t'emamîya r'ojêd xweda Henox sêsid şêst pênc salî e'mir kir. ²⁴Henox r'îya Xwedêda diçû û nişkêva bû qatî, çimkî Xwedê ew hildabû.

²⁵Gava Metûşela bû sed h'eyştê h'eft salî, Lamex jêr'a bû. ²⁶Pey bûyîna Lamexr'a, Metûşela h'efsid h'eyştê du salî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn. ²⁷Û t'emamîya r'ojêd xweda Metûşela nesid şêst nehe salî e'mir kir û mir.

²⁸Gava Lamex bû sed h'eyştê du salî, kur'ek jêr'a bû, ²⁹ewî navê wî danî Nuh* û got: «Evê me ji kirêd me û ji cefêd meye

---

* 5:29 Bi zimanê îbranî «R'ih'etî».

giran li ser vî e'rdî r'ih'et ke, k'îjan ku Xudan nifir' lê kiribû»
³⁰Pey bûyîna Nuhr'a, Lamex pênsid nod pênc salî e'mir kir
 û gelek kur' û qîz jêr'a bûn. ³¹Û t'emamîya r'ojêd xweda La-
 mex h'efsid h'eftê h'eft salî e'mir kir û mir.

³²Gava Nuh bû pênsid salî, Nuhr'a Sam, Ham û Yefet bûn.

Neheqîya zar'êd Xwedê û qîzêd merivayê

6 Gava destpêbû meriv li ser dinê zêde bûn û qîz wanr'a
 bûn, ²zar'êd* Xwedê dîtî ku qîzêd merivayê bedew in,
 ji wan k'ê k'îjan begem dikir xwer'a jin distandin. ³Hingê
 Xudan got: «Gerekê r'uh'ê min h'eta-h'etayê li ser mêriv
 nemîne, çimkî ew xûn û goşt e, lê r'ojê e'mirê wan sed bîst
 sal bin». ⁴Wê hingê li ser e'rdê e'save hebûn, usa jî wî çaxî
 gava zar'êd Xwedê dest davîtine qîzêd merivayê, ewana
 wanr'a zar' danîn. Evana ew mêrxas bûn, ku berêda bi nav
 û deng bûn.

Serhatîya Nuh

⁵Xudan dît ku xirabîya meriva li ser e'rdê zêde dibe û nêt û
 fikirêd dilê wan jî her r'oj xirabî ye. ⁶Hingê Xudan ber xwe
 k'et ku li ser e'rdê merî xuliqandîye û gelekî dilteng bû. ⁷Û
 Xudan got: «Ez ji ser r'ûyê e'rdê merivêd ku min xuliqandine
 bidime hildanê, ji merivada girtî h'eta h'eywên, ji şûlikîya
 h'eta teyredêd e'zmên, çimkî ez p'oşman im li xuliqandina
 wan». ⁸Lê Nuh ber ç'e'vê Xudan k'erem dît.

⁹Ev e serhatîya r'ik'inyata Nuh. Nuh nava merivêd wî
 zamanîda merivekî r'ast û k'amil bû. Nuh r'îya Xwedêda
 diçû. ¹⁰Nuhr'a sê kur' bûn Sam, Ham, Yefet.

¹¹E'rd li ber ç'e'vê Xwedê h'er'imî wêran bibû û xirabîyava
 e'rd t'ijî bibû. ¹²Xwedê dîna xwe da dinyayê, ku va ye ew
 h'er'imîye wêran bûye, çimkî her bedeneke li ser dinê r'îya

---

* 6:2 Îbo 1:6; 2:1; Zebûra 82:6; Cihûda 1:6.

xwe h'er'imandîye. ¹³Hingê Xwedê gote Nuh: «Qir'a h'emûyêd xweyîbeden hatîye li ber ç'e'vê min, çimkî r'ûyê vanda e'rd xirabîyava t'ijî bûye û va ezê wan t'evî e'rdê wêran kim».

T'emîya Xwedê

¹⁴Lê tu xwer'a ji darê gofêr* gemîkê çêke, hindur'ê gemîyê bi goza çêkî û der û hindur'va tu wê qîr kî. ¹⁵Tu gerekê wê aha çêkî. Dirêjaya gemîyê sêsid zend, berayî pêncî zend û bilindayî jî sî zend be. ¹⁶Û jorva weke zendekê k'ulekê gemîyêr'a çêkî, derê gemîyê jî k'êlekêva vekî û qatê jor jêr û binî çêkî. ¹⁷Va ezê ava tofanê li ser dinê r'akim, wekî her bedena ku bîn li ber heye bin p'er'ê e'zmênda qir' be û li ser r'ûyê e'rdê jî çî ku heye unda be. ¹⁸Lê ezê peymanaf xwe t'evî te girêdim, tu t'evî kur'êd xwe û t'evî jina xwe û bûkêd xwe bik'evî gemîyê. ¹⁹Usa jî ji her bînberî, ji her bedenê cot-cot nêr û mê bikî gemîyê, ku t'evî te sax bimînin. ²⁰Ji her cûr'e teyrede, ji her cûr'e h'eywan, ji her cûr'e şûlikî wê cot-cot bêne li cem te ku sax bimînin. ²¹Tu jî ji h'emû xurekê ku tê xwarinê t'evî xwe hildî, li cem xwe bidî ser hev, ku bibe xurekê te û wan. ²²Û Nuh her tişt kir, Xwedê çawa t'emî dabû wî, ewî usa jî kir.

7 Xudan gote Nuh: «R'abe t'evî neferêd xwe bik'eve gemîyê, çimkî nava merivêd vî zemanîda min tu li ber xwe r'ast dîtî. ²Ji her h'eywanêd h'elal h'eft cota nêr û mê t'evî xwe hildî, lê ji h'eywanêd h'eram cot-cot hildî nêr û mê, ³ji teyredêd e'zmên jî h'eft cot nêr û mê, wekî t'ûr'a* wan li ser r'ûyê e'rdê bê xweykirinê. ⁴Çimkî h'eft r'oja şûnda, ezê çil r'oji û çil şevî baranê bibarînim û her heyînêd ku min çêkirine ji r'ûyê e'rdê bidime hildanê». ⁵Û Nuh her tişt kir, Xudan çawa t'emî dabû wî.

* 6:14 Dareke bînxweþe sorê vekirîyî r'ûnî ye.

* 7:3 Cisinê wan.

Tofan

⁶Hingê Nuh şesid salî bû, gava ava tofanê li ser e'rdê r'abû. ⁷Û ji ber ava tofanê Nuh t'evî kur'êd xwe û t'evî jina xwe û bûkêd xwe k'ete gemîyê. ⁸Usa jî ji h'eywanêd h'elal û ne h'elal, ji teyreda û ji her şûlikîyêd li ser e'rdê, ⁹cot-cot nêr û mê hatine cem Nuh k'etine gemîyê, çawa ku Xwedê t'emî Nuh kiribû. ¹⁰Û h'eft r'oja şûnda ava tofanê li e'rdê r'abû.

¹¹Şesid salîya e'mirê Nuhda, r'oja h'ivdehê meha duda, hema wê r'oje'da h'emû kanîyêd tevekêd bêbinîyê der bûn û k'u'lekêd e'zmana vebûn, ¹²çil r'oji û çil şevî li ser e'rdê baran barî. ¹³Xût wê r'oje'da Nuh kur'êd xweva Sam, Ham, Yefet û jina Nuh her sê bûkava t'evî wan k'etine gemîyê. ¹⁴Ewana û her terewilêd cûr'êd xweda, her h'eywanêd k'edîye cûr'êd xweda, her şûlikîyêd li ser e'rdêye cûr'êd xweda, her teyredêd cûr'êd xweda û her teyredêd xweyîbask, ¹⁵ji h'emû h'eywanêd bînber cot-cot k'etine gemîyê li cem Nuh. ¹⁶Ewêd ku k'etine gemîyê, yê nêr û mê k'etinê ji her bînberî, çawa ku Xwedê t'emî wî kiribû. Û pey wîr'a Xudan derî girt.

¹⁷Tofanê li ser e'rdê çil r'oji k'işand, av qayîm bû gemî bilind kir û ew ji e'rdê qetîya. ¹⁸Çiqas diçû av qayîm dibû, li ser e'rdê bilind bû û gemî li ser r'ûyê avê k'et. ¹⁹Av li ser e'rdê usa gelekî bilind bû, wekî h'emû ç'îyayêd bilinde bin p'er'ê e'zmênda nixamtin. ²⁰Av ji panzdeh zenda jortir ser wan k'et û ç'îya-banî hatine nixamtinê. ²¹Û h'emûyêd xweyîbedene ku li ser e'rdê dilivîyan, teyrede bûn, h'eywanêd k'edî bûn, terewil bûn, h'emû şûlikîyêd li ser e'rdê ku dişûlikîn, meriv jî pêr'a qir' bûn çûn. ²²Yêd li ser bejêye ku bîna jîyînê li ber hebûn, h'emû jî xeniqîn. ²³Û her heyînê li r'ûbarî e'rdê hate hildanê, ji mêriv h'eta h'eywanêd k'edî, ji şûlikîya h'eta teyredêd e'zmana, evana ji e'rdê hatine

hildanê, t'enê Nuh ma û yêd t'evî wî gemîyêda. ²⁴Sed pêncî r'ojî li ser e'rdê av wê bilindayîyê ma.

Xilazîya tofanê

8 Xwedê Nuh bîr anî, usa jî h'emû terewil û h'emû h'eywanêd t'evî wî gemîyêda, hingê Xwedê bak* li e'rdê r'akir û av sekinî. ²Kanîyêd tevekêd bêbinîyê û k'ulekêd e'zmana hatine girtinê û barana e'zmên hate bir'înê. ³Bere-bere av ji e'rdê dik'işîya, pey sed pêncî r'ojî'a av kêmbû. ⁴R'oja h'ivdehê meha h'efta gemî li ser ç'îyayêd Araratê r'ûnişt. ⁵H'eta meha deha çiqas diçû av kêmbû û yekê meha deha serêd ç'îya hatine k'ifşê.

⁶Û çil r'ojî şûnda Nuh k'uleka gemîya xweye çêkirî vekir, ⁷û qar'qar' ber'da, lê ew virda-wêda xwer'a fir'î h'eta ava li ser e'rdê ziha bû. ⁸Peyr'a kevotk ji cem xwe ber'da, ku bibîne k'a ava li r'ûyê e'rdê kêmbûye. ⁹Lê kevotk cîyê ku nigêd xwe lê danîya nedît, ber bi gemîyê li ser wîda vege'îya, çimkî t'emamîya r'ûyê e'rdê hê av bû, Nuh jî dest avîte wê girt, anî cem xwe kire gemîyê. ¹⁰H'eft r'oja jî sebir kir, peyr'a dîsa kevotk ji gemîyê ber'da. ¹¹Berê êvarê kevotk li ser wîda vege'îya, wê belgeki zeyt'ûnêyî nû nikulkirî dêvda, hingê Nuh pê h'esîya ku ava li ser r'ûyê e'rdê kêmbûye. ¹²H'eft r'ojêd din jî sebir kir, dîsa kevotk ber'da, lê ew îdî li ser wîda veneger'îya.

Derk'etina ji gemîyê

¹³Û şesid yek salîya Nuhda, yekê meha sersalê ava li ser r'ûyê e'rdê ç'ikîya. Nuh ar'îka gemîyê vekir û dîna xwe dayê, ku va ye ava li ser r'ûyê e'rdê ç'ikîya ye. ¹⁴Bîst h'eftê meha duda e'rd ziha bû.

¹⁵Hingê Xwedê Nuhr'a xeberda û got: ¹⁶«Tu t'evî jina xwe, kur'êd xwe û jinêd wanva ji gemîyê derê. ¹⁷Usa jî h'emû bînberêd li cem te, ji h'emûyêd xweyîbeden: Teyrede,

---

* 8:1 Eva xebera bi fe'mîna îbranî tê fe'mkirinê çawa «ba» yan «r'uh'».

h'eywanêd k'edî û h'emû şûlikîyêd ku li ser e'rdê dişûlikin, t'evî xwe derxe, wekî ew li ser e'rdê bela bin, k'oka wan şîn be û li hev zêde bin». ¹⁸Hingê Nuh t'evî kur'êd xwe, jina xwe û jinêd kur'êd xwe ji gemîyê derk'et, ¹⁹her h'eywan, her şûlikî, her teyrede, her çi ku li ser e'rdê dilivin cisinêd xweda ji gemîyê derk'etin.

Çêkirina gorîgeha^f selê kevirî

²⁰Nuh gorîgehek Xudan'a çêkir û ji her h'eywanêd h'elal û ji her teyredêd h'elal hildan li ser gorîgehê, dîyarîyaf t'evayîşewatê dan. ²¹Hingê Xudan bîneke xweş ji wê hilda û dilê xweda got: «Îro şûnda r'ûyê mêrivda ez îdî nifir'a li e'rdê nakim, çimkî sitqê dilê mêriv ji zar'otîyêda xirab e û îdî ez t'u car t'u bînberî naxim çawa min kir.

²²Îro şûnda h'eta ku e'rd hebe,

çandin û dirûn,
serma û germayî,
havîn û zivistan,
şev û r'oj
gerekê t'u car neseकिनin».

Peymana t'evî Nuh

9 Xwedê dua Nuh û kur'êd wî kir got: «Şîn bin, zêde bin û e'rdê t'ijî kin. ²Saw û tirsaw we jî li ser h'emû terewilêd e'rdê û h'emû teyredêd e'zmên be. Evana bi t'evî wan h'emûyêd li ser e'rdêye dişûlikin û h'emû me'siyêd be'rêva dane destê we. ³Her h'eywanêd ku dih'ejin xurekê we be, mîna p'incar'a şîn gişkî didime we. ⁴T'enê goşt saxîyêda, awa gotî xûnêva nexwin. ⁵Lê ezê e'se de'wa xûna jîyîna we bikim, ji her terewilî bixwazim. Ezê jîyîna mêriv, ji destê mêriv û ji destê birê wî bixwazim.

⁶Kî ku xûna mêriv bir'êje,
xûna wî jî bi destê mêriv bir'ije,
çimkî meriv dilqê Xwedêda xuliqandîyî ye.

⁷Hûn şîn bin, zêde bin, li ser e'rdê bela bin û li ser wê li hev zêde bin».

⁸Xwedê gote Nuh û kur'êd wîye ku t'evî wî bûn: ⁹«Va ezê t'evî we û pey wer'a jî t'evî zur'eta we peymanaxwe girêdim, ¹⁰usa jî t'evî wan h'emû h'eywanêd bînbere t'evî we: T'evî teyreda, h'eywanêd k'edî û h'emû terewilêd e'rdêye t'evî we, t'evî h'emûyêd jî gemîyê derk'etî û h'emû h'eywanêd e'rdê. ¹¹Ezê peymanaxwe t'evî we girêdim, wekî îdî t'u beden bi ava tofanê neyê hilatinê û ne jî îdî tofan r'abe ku e'rdê wêran ke». ¹²Xwedê got: «Nîşana peymanaxwe nava Min û weda û nava h'emû h'eywanêd bînbere t'evî we, bona h'emû dewra girêdayî, wê ev be. ¹³Ezê k'eskesora xwe e'wrava derxim û evê bibe nîşana peymanaxwe nava Min û dinyayêda. ¹⁴Gava ez li ser dinyayê e'wrayî kim, k'eskesor e'wrava xuya be, ¹⁵hingê ezê wê peymanaxweye nava min û weda û nava h'emû h'eywanêd bînbere jî her bedenîda bîr bînim û avê îdî nebine tofan û her bedenî unda nekin. ¹⁶Ew k'eskesorê nava e'wrada be, ezê wê bibînim û bîr bînim wê peymanaxweyê h'eta-h'etayêye, nava her h'eywanêd bînbere jî her bedenî ku li ser e'rdê ye». ¹⁷Xudan Xwedê Nuhr'a got: «Ev e nîşana wê peymanê, ya ku min nava xwe û her bedenî li ser e'rdê girêda».

Guneyê Ham

¹⁸Kur'êd Nuhe ku jî gemîyê derk'etin ev bûn: Sam, Ham, Yefet. Û Ham bavê Kenan bû. ¹⁹Ev her sê kur'êd Nuh bûn û jî van li ser t'emamîya r'ûyê e'rdê t'ijî bûn.

²⁰Nuh ku e'rdbêcerkir bû, ew yê e'wlin bû ku r'ezê tirîya avît. ²¹Û paşê şeraba wê vexwar, xwe unda kir û konê xweda xwe te'zî kir. ²²Hamê bavê Kenan, ku bavê xwe te'zî dît, derk'ete derva û gote her du birayêd xwe. ²³Hingê Sam û Yefet k'inc hildan avîtine li ser milê xwe û paşopê çûn te'zîtiya bavê xwe nixamtin. Piştaxwe wan ku bavê wanda bû, wan te'zîtiya bavê xwe nedît.

²⁴Gava Nuh ji bin xewa şeravê derk'et, pê h'esîya ku kur'ê wîyî biç'ûk çî li serê wî kiribû, ²⁵hingê got:

«Nifir' li Kenan be,
ew bibe xulamê xulamêd birê xwe».

²⁶Dîsa got:

«Şikir ji Xudan, Xwedêyê Sam,
Kenan jêr'a bibe xulam.

²⁷Bira Xwedê t'ûr'a Yefet dirêj ke,
konêd Samda bimîne
û Kenan jî jêr'a bibe xulam».

²⁸Pey tofanêr'a Nuh sêsid pêncî salî e'mir kir.

²⁹T'emamiya e'mirê Nuh bû nesid pêncî salî û mir.

R'ik'inyata kur'êd Nuh

10 Ev e serecema r'ik'inyata kur'êd Nuh: Sam, Ham û Yefet. Pey tofanêr'a zar'êd pey wan k'etin.

²Kur'êd Yefet: Gomer, Magog, Madayî, Yavan, Tûval, Meşex û Tîras bûn. ³Kur'êd Gomer: Aşk'enaz, R'îfat' û Togarmah bûn. ⁴Kur'êd Yavan: Elîşah, T'arşîş, k'îtîya û r'odaniya bûn. ⁵Cime'têd devê be'ra welatêd xweda, ji van cihê bûne, her kes li gora ziman, berek û miletêd xwe.

⁶Kur'êd Ham: K'ûş, Misir, Pût û Kenan bûn. ⁷Kur'êd K'ûş: Şiba, H'awîla, Sabt'a, R'amah û Sabt'ixa bûn. Kur'êd R'amah: Şêva û Dêdan bûn. ⁸K'ûşr'a usa jî Nemrûd bû. Nemrûd li ser r'ûyê e'rdê p'elehwanê* pêşin bû. ⁹Eva li ber Xudan nêç'îrvanekî p'elehwan bû. Lema jî tê gotinê: «Filan kes mîna Nemrûd nêç'îrvanekî p'elehwan e li ber ç'e'vê Xudan». ¹⁰P'adşatiya Nemrûd welatê Şînarêda, ji Babîlonê, Êrêxê, Ak'adê û K'alnêhda destpêbû. ¹¹Nemrûd ji wî welatî destê xwe avîte Aşûrya, Nînewa, R'eh'obot'-

* 10:8,9 Zor, serxwe.

Îr û Kalah çêkirin. ¹²R'esenê jî navbera Nînewayê û Kalahêda çêkir. Eva bajarekî mezin bû. ¹³Ji Misir pêşda hatin lûdî, e'namî, lihabî, naft'ûhî, ¹⁴patrûsî, k'aslûhî (ji van filistînîf pêşda hatin) û k'apt'orî. ¹⁵Kenanr'a nixurîyê wî Sayda û H'ît bûn, ¹⁶usa jî yebûsî, emorîf, gîrgaşî, ¹⁷h'îwî, erqî, sînî, ¹⁸arvadî, simarî û hamatî. Pey vanr'a jî berekêd kenanîyaf bela bûn. ¹⁹Sînorê kenanî ji Saydayêda destpêdikir, digihîşte Gêrarê h'eta Gazzayê, derbazî Sodomê, Gomorayê, Admayê, Siboyîmê h'eta Leşayê dibû. ²⁰Ev in Kur'êd Ham li gora berek, ziman, welat û milletêd xweva.

²¹Birayê Yefetî mezin Samr'a jî, ku bavê t'emamîya zur'eta Eber bû, wîr'a jî zar' bûn. ²²Kur'êd Sam: Elam, Aşûr, Arpexşad, Lûd û Aram bûn. ²³Kur'êd Aram: Ês, H'ûl, Get'er û Maş bûn. ²⁴Arpexşadr'a Şelah bû. Şelahr'a Eber bû. ²⁵Eberr'a du kur' bûn. Navê yekî Pêlêg* bû (çimkî r'ojêd wîda r'ûyê e'rdê cihêbûn k'etê). Navê birayê wî jî Yoqtan bû. ²⁶Yoqtanr'a Almodad, Şelef, H'esermawet', Yarah', ²⁷Hadoram, Êzal, Dîqla, ²⁸Obal, Abîmaêl, Şiba, ²⁹Ofîr, H'awîla û Yovav bûn. Ev h'emû kur'êd Yoqtan bûn. ³⁰Evana ji Mêşayêda girtî, h'eta Sifarê li ç'îyayêd r'ohilatêda cî-war bûn. ³¹Ev in kur'êd Sam li gora berek û zimanêd xwe, welatêd xwe û milletêd xweva.

³²Ev in berekêd kur'êd Nuh, li gora r'ik'inyatêd xwe û milletêd xweva. Ji van pey tofanêr'a, li ser r'ûyê e'rdê, millet bela bûn.

Bilindcîya Babîlonê*

11 Zimanê t'emamîya dinyayê yek bû û xeberdan jî yek bû. ²Gava ku k'oç' dikirin ji r'ohilatê diçûn, e'rdê Şînarêda deştekan dîtin û li wir cî-war bûn. ³Paşê

* 10:25 Bi zimanê îbranî «Cihêbûn, başqebûn».

* 11:1 Kela Nemrûd.

hevdur'a gotin: «Werin, em k'elpîç'a çêkin û em wan agirda biqelînin». Û bona wan k'elpîç' dewsa kevira bûn û qîr jî dewsa h'er'îyê bû. ⁴Hingê gotin: «Werin em bona xwe bajarekî û bilindcîkê çêkin, ku serî bigihîje e'zmên û em xwer'a navekî qazinc kin, ku nebe em li ser t'emamîya t'opa dinê bela bin». ⁵Û Xudan peya bû, ku dîna xwe bide wî bajarî û bilindcîyê, k'îjan ku zar'êd merivayê çêdikirin. ⁶Hingê Xudan got: «Va ye, evana miletek in û zimanê h'emûya jî yek e. Evana destpêkirine çêdikin û bona van neçetin e çî ku şewirîne bikin. ⁷Werin em peya bin û zimanê wan li wir t'evîhev kin, ku yek zimanê yekî fe'm neke». ⁸Û Xudan ew ji wir li ser t'emamîya t'opa dinê bela kirin. Wana dest ji bajêr çêkirinê k'işandin. ⁹Lema jî wî cîyîr'a gotin «Babîlon*» çimkî li wir Xudan zimanê t'emamîya t'opa dinê t'evîhev kir. Û Xudan ew ji wir li ser t'emamîya t'opa dinê bela kirin.

R'ik'inyata Sam

¹⁰Ev e serecema r'ik'inyata Sam. Du sala pey tofanêr'a, Sam sedsalî bû, ku Arpexşad jêr'a bû. ¹¹Sam pey bûyîna Arpexşadr'a, pênsid salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

¹²Arpexşad bû sî pênc salî Şelah jêr'a bû. ¹³Arpexşad pey bûyîna Şelahr'a, çarsid sê salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

¹⁴Şelah bû sî salî, Eber jêr'a bû. ¹⁵Şelah pey bûyîna Eber'a, çarsid sê salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

¹⁶Eber bû sî û çar salî, Pêlêg jêr'a bû. ¹⁷Eber Pey bûyîna Pêlêgr'a, çarsid sî salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

---

* 11:9 Bi zimanê îbranî «T'evîhevbûn».

¹⁸Pêlêg bû sî salî, R'êwo jêr'a bû. ¹⁹Pêlêg pey bûyîna R'êwor'a, dusid nehe salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

²⁰R'êwo bû sî û du salî, Serûx jêr'a bû. ²¹R'êwo pey bûyîna Serûxr'a, dusid h'eftê salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

²²Serûx bû sî salî, Nehor jêr'a bû. ²³Serûx pey bûyîna Nehorr'a, dusid salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

²⁴Nehor bû bîst nehe salî, Têrah jêr'a bû. ²⁵Nehor pey bûyîna Têrah'r'a, sed nozdeh salî jî e'mir kir û gelek kur' û qîz jêr'a bûn.

²⁶Têrah bû h'eftê salî, Abram, Nehor û Haran jêr'a bûn.

R'ik'inyata Têrah

²⁷Ev e serecema r'ik'inyata Têrah. Têrah'r'a Abram, Nehor û Haran bûn. Haran'r'a jî Lût bû. ²⁸Haran li welatê ku ji dîya xwe bibû, bajarê Ûra k'ildanîyada, berî bavê xwe Têrah mir. ²⁹Abram û Nehor zewicîn jin standin. Navê jina Abram Sarayî bû û navê jina Nehor Mîlk'a bû. Mîlka û Îsk'a qîzêd Haran bûn. ³⁰Sarayî bêber bû û zar' nedanîn.

³¹Têrah kur'ê xwe Abram, nevîyê xwe Lûtê kur'ê Haran û bûka xwe Sarayîya jina kur'ê xwe Abram hildan, r'abûn ji bajarê Ûra k'ildanîya çûne berbi welatê kenanîya, ew gihîştine H'aranê û li wir cî-war bûn.

³²Têrah dusid pênc salî e'mir kir û Têrah H'aranêda mir.

Abram diçe Kenanê

12 Xudan Abram'r'a got: «Ji welatê xwe, ji pismamêd xwe û ji mala bavê xwe biqete r'abe her'e wî e'rdê ku ezê nîşanî te kim. ²Ezê te bikime miletekî mezin, dua li te bikim, navê te mezin kim û tê bimbarekkirî bî. ³Yêd ku dua li te bikin, ezê dua li wan bikim û yekî ku te bêhurmet ke, ezê nifir'a li wî bikim. Bi te duayê li h'emû berekêd dinyayê bibe».

⁴Çawa ku Xudan gote Abram ew r'abû r'êk'et, Lût jî t'evî wî r'abû çû. Gava Abram ji H'aranê derk'et, ew h'eftê pênc salî bû. ⁵Abram r'abû jina xwe Sarayî, birazîyê xwe Lût,

h'emû hebûka xweye qazinckirî û h'emû nefsed* xweye H'aranêda hildan ku her'e welatê Kenanêf. Û ew çûne welatê Kenanê. ⁶Abram wî welatîr'a derbaz bû, çû h'eta Şixemê, h'eta dara me'zêye* Moreh. Hingê kenanî li wî welatîda diman. ⁷Lê hingê Xudan Abramva xuya bû û gotê: «Ezê vî welatî bidime zur'eta te». Hingê Abram, li wî cîyê ku Xudan wîva xuya bû, gorîgehek çêkir. ⁸Abram ji wir çû ç'îyayê alîyê r'ohilata Bêt'-Êlê, konê xwe usa lêxist, ku Bêt'-Êl k'ete r'oavayê, lê E'y k'etibû r'ohilatê. Û li wir Xudan'r'a gorîgehek çêkir û gazî navê Xudan kir. ⁹Abram bere-bere xwe li Necefêf digirt diçû.

Abram diçe Misirê

¹⁰Û li wî welatîda bû xelayî, Abram berjêrî Misirê bû, ku li wir firarî bimîne, çimkî li wî welatîda xelayîke zor bû. ¹¹Gava ew nêzîkî Misirê bû, jina xwe Sarayîr'a got: «Va ye, ez zanim ku tu jineke berbiç'e've bedew î, ¹²gava misirî te bibînîn, wê bêjin: «Eva jina wî ye», wê min bikujin û te sax bihêlin. ¹³Were vê qencîyê bike, bêje ku tu xûşka min î, wekî bona xatirê te minr'a qencî jê bê û pê te ez sax bimînim». ¹⁴Gava Abram k'ete Misirê, misirîya dîtin ku ew k'ulfeta çiqasî bedew bû. ¹⁵Wezîr-wek'îlêd Firewin jî ew dîtin û pesinê wê ber Firewin dan û Sarayî birine mala Firewin. ¹⁶Ewî bona xatirê Serayîyê qencî li Abram kir û Abram bû xweyê pêz, dêwêr, k'er, xulam, carî, k'erêd mê û deva. ¹⁷Lê bona jina Abram Sarayê, Xudan qezîdê giran anîne serê Firewin û mala wî. ¹⁸Hingê Firewin gazî Abram kir û gotê: «Ev te çi anî li serê min? Te çima minr'a negot, ku eva k'ulfeta te ye? ¹⁹Te bona çi got: «Eva xûşka min e?» Min îdî ew xwer'a çawa jin distand. Lê niha r'abe jina xwe hilde û her'e!» ²⁰Hingê Firewin t'emîya wî da merivêd xwe, wana Abram û jina wî, hebûka wanva ver'êkirin.

* 12:5 Xulam.

* 12:6 Dara xirnûfê.

Abram û Lût ji hev diqetin

13 Abram, t'evî jina xwe û t'emamîya hebûka xweva, Lût jî pêr'a, ji Misirê hevraz çû berbi Necefê.² Abram h'eywên, zêr' û zîvava gelekî dewletî bû. ³Û ew bi firarîyê ji Necefê çû h'eta Bêt'-Êlê, wî cîyê ku berê wî konê xwe li navbera Bêt'-Êlê û E'yêda lê danî bû. ⁴K'îderê ku pêşda gorîgeh çêkiribû, Abram li wir gazî navê Xudan kir. ⁵Lûtê ku t'evî Abram çûbû, pez, dewar û konêd wî jî hebûn. ⁶Lê wî erdî t'êra wan nedikir, ku t'evî hev bimana, çimkî hebûka wan usa gelek bû, ku nikaribûn t'evî hev bimana. ⁷We hingê şivanêd h'eywanêd Abram û şivanêd h'eywanêd Lût qir'ka hev girtin (wê hingê kenanî û pirîzzî wî welatîda diman).

⁸Abram gote Lût: «T'ewaqa min li te heye, bira li nava min û teda û li nava şivanêd min û şivanêd teda dilmayîn nek'evê, çimkî em bira ne. ⁹Va ye, t'emamîya welat li ber te ye. Ez hîvî dikim ji min biqete. Heger tu her'î alîyê ç'epê, ezê her'ime alîyê r'astê, heger tu her'î alîyê r'astê, ezê her'ime alîyê ç'epê». ¹⁰Lût serê xwe bilind kir û dîna xwe dayê t'emamîya deşta Êrdunê ku dihate avdanê, wê hingê hê Xudan Sodom û Gomora wêran ne kiribû, h'eta Soharê ew mîna baxçê Xudan bû û mîna welatê Misirê. ¹¹Lût t'emamîya deşta Êrdunê xwer'a bijart û k'oç' kir çû alîyê r'ohilatê. Ew aha ji hevdu qetîyan. ¹²Abram welatê Kenanêda ma, lê Lût li bajarêd deştêda cîwar bû û konêd xwe h'eta Sodomê lêxistin. ¹³Lê binelîyêd Sodomê gelekî xirab û gunek'ar bûn li ber Xudan.

Çûyîna Abrame Hêbronê

¹⁴Gava Lût ji Abram qetîya, Xudan Abramr'a got: «Niha serê xwe bilind ke û ji vî cîyê ku tu lê sekinîyî, li bakur, başûrê û li r'ohilat, r'oavayê binihêr'e, ¹⁵çimkî wî welatê ku tu dibînî, ezê h'eta-h'etayê bidime te û zur'eta te. ¹⁶Ezê zur'eta te bikime weke t'oza e'rdê. Heger yek bikaribe ku

t'ozâ e'rdê bijmire, wê zur'eta te jî bikaribe bijmire. ¹⁷R'abe li ser û binê wî welatî li hev de. Çimkî ezê wî bidime te». ¹⁸Hingê Abram konê xwe hilda çû Hêbronê, nava me'zêd* Mamrêda cî-war bû û li wir Xudan'ra gorîgehek çêkir.

Abram Lût ji dîltîyê aza dike

14 Hêna Amrafel p'adşê Şînarê, Aryok' p'adşê Elasarê, K'idorlahomer p'adşê Elamê û T'îde'l p'adşê Goîmê, ²çûne li ber pênc p'adşa, Bera p'adşê Sodomê, Bîrşa p'adşê Gomorayê, Şînav p'adşê Admayê, Şemêver p'adşê Siboyîmê û p'adşê Belayê, awa gotî Soharê'ra kirine şer'. ³Ev her pênc p'adşa li deşta Sîddîmêda civîyan, wî cîyê niha Be'ra Mirî* lê ye. ⁴Evana donzdeh sala bindestê K'idorlahomerda bûn, lê sala sêzdehada serî hildan.

⁵Sala çardehada K'idorlahomer û h'emû p'adşayêd ku t'evî wî hatin E'şterot'-Qarnayîmêda li r'îfayîya, Xamêda li zûzîya, Şavê-Qîryatayîmêda li êmîya xistin, ⁶û li serê ç'îyayê wan Sêhîrê li h'orîya xistin, h'eta Êl-Parana devê ber'îyê xistin. ⁷Paşê evana vege'îyan hatine E'yn-Mîşpatê, awa gotî Qadêşê, li t'emamîya qeza amalêkîyaf xistin, usa jî li emorîyêd H'asson-T'amarêda diman xistin.

⁸Hingê p'adşê Sodomê, p'adşê Gomorayê, p'adşê Admayê, p'adşê Siboyîmê û p'adşê Belayê, awa gotî Soharê li deşta Sîddîmêda ji van her çar p'adşar'a derk'etine şer', ⁹awa gotî K'idorlahomerê p'adşê Elamê'ra, T'îde'l p'adşê Goîmê'ra, Amrafelê p'adşê Şînarê'ra û Aryokê p'adşê Elasarê'ra, çar p'adşatî miqabilî pênca. ¹⁰Deşta Sîddîmê bi ç'e'lêd qîrêva t'ijî bûn. Hingê gava r'ev k'ete p'adşêd Sodomê û Gomorayê ew k'etine wan ç'e'la, lê yêd mayîn r'evîne ç'îya. ¹¹Van her çar p'adşa h'emû hebûk û xurekê Sodom û Gomorayê t'alan kirin

* 13:18 Darêd xirnûfê.

* 14:3 Bi zimanê îbranî «Be'ra Xwê» ye.

birin. ¹²Usa jî Lûtê birazîyê Birahîm, ku Sodomêda dima, hebûkêva hildan birin.

¹³Hingê yekî r'evîyî xilazbûyî hat û ev caw da Birahîmê îbranî. Birahîm nava me'zêd Mamrêyê emorîda dima (Mamrêyê birayê Eşk'ol û E'nêr). Heleqetîya van û Birahîm hev'r'a hebû. ¹⁴Gava Birahîm bihîst ku birazîyê wî dîl hatiye birinê, r'abû sêsid h'îjdeh xulamêd xweye hînkirî, ku mala wîda li hev zêde bibûn, ç'ek kirin û h'eta Danê p'ê-p'ê pey wan k'etin, ¹⁵ew û xulamêd xweva k'om-k'om bela bûn, şev h'icûmî li ser wan kirin, li wan xistin û h'eta H'obayê li bak'ûra Şamê ew r'aqetandin ¹⁶û h'emû t'alanê birî, birazîyê xwe Lût, hebûka wîva t'evî jin û cime'tê, paşda anîn.

Melk'î-Sadiq dua li Abram dike

¹⁷Gava Abram li K'idorlahomer û p'adşêd pêr'a xistin û vege'îya, p'adşê Sodomê li deşta Şavê, awa gotî Deşta P'adşêda, pêşîya wîda çû. ¹⁸Hingê p'adşê Şelîmê Melk'î-Sadiq, nan û şerab dirêj kirê, ew k'ahînê Xwedêyê Jorin bû. ¹⁹Ewî dua li Abram kir û got:

«Bira bimbarek be Abram
ji alîyê Xwedêyê Jorin,
xweyê e'rd û e'zmênda,

²⁰û şikir ji Xwedêyê Jorin'a,
ku dijminêd te dane destê te».

Û Abram ji her tiştî dehek^f da Melk'î-Sadiq. ²¹P'adşê Sodomê gote Abram: «Meriva bide min, lê t'alanê paşda anî ji xwer'a bibe». ²²Abram gote p'adşê Sodomê: «Ez destê xwe ber bi Xudan Xwedêyê Jorin, xweyê e'rd û e'zmên bilind dikim, ²³ku ez ji malê te, ji t'êl h'eta benê çarixekê jî dest navêjimê hilnadim, ku paşê tu nebêjî: «Min Abram dewlemend kir» ²⁴pêştirî ji xwarina cahila û p'ara wan merivêd ku t'evî min hatibûn, awa gotî p'ara E'nêr, Eşk'ol û Mamrê, bira ew p'ara xwe jê hildin».

Peymana Xwedêye t'evî Abram

15 Pey van yekar'a, xebera Xudan dîtinokêda Abramr'a hat û got: «Netirse, Abram, ez ji ter'a mert'al im, xelata teyê gelekî mezin be». ²Hingê Abram got: «Ya Xwey Xudan! Tê çi bidî min? Ezî va bê zur'et mame, serwêrê mala min Êlîyazêrê Şamê ye». ³Abram dîsa got: «Te ku zur'et neda min, va ye xulamê mala minda bûyî wê dewsa warê min bigire». ⁴Û awa xebera Xudan hate wî û got: «Ew dewsa warê te nagire, lê yê ku wê ji bedena te bibe, ewê bibe warê te». ⁵Hingê Xudan ew derxiste derva û gotê: «Niha dîna xwe bide e'zmên û steyrka bijmire, heger dikarî bijmirî. Û gotê: «Zur'eta teyê jî wê haqasa be». ⁶Abram bawerîya xwe Xudan anî û wî ew yek jêr'a r'astî h'esab kir.

⁷Xudan dîsa gotê: «Ez im ew Xudanê ku tu ji Ûra k'ildanîya derxistî, ku vî welatî çawa cî-war bidime te». ⁸Abram got: «Ya Xwey Xudan! Ezê çawa zanibim, ku ezê vî welatî çawa cî-war bistînim?» ⁹Xudan gotê: «Bona min nogineke sê salî, bizineke sê salî, beranekî sê salî, fatimokekê û kevotkeke fir'ak'etî bîne». ¹⁰Abram ev h'emû jêr'a anîn û ew nivîda kirine du qetî û her kerîkî wan dane li ber kerîyê wan, lê teyrede qet nekirin. ¹¹P'er'anîya teyreda xwe dida li ser wan cendeka, lê Abram berî wan dida.

¹²Gava r'o çû awa, xeweke k'ûr k'ete ç'e'vê Abram û awa saweke şever'eşaye te'rî k'ete ser wî. ¹³Hingê Xudan gote Abram: «Tu r'ind zanibe, ku zur'eta teyê welatekîda bik'eve xerîbîyê û wê xulamîyê wanr'a bikin, çarsid salî ewê wan bidine cefê, ¹⁴lê dîwana wî miletê ku wê wan bikine xulam ezê bikim û pey wê yekêr'a ewê bi xêr-xiznê ji wir derên, ¹⁵tê jî bi xêr-xweşî her'î cem kal-bavêd xwe û kalekî r'û-r'eman bêyî defin kirinê. ¹⁶Lê zur'eta teye qur'na çarada wê veqer'e vir, çimkî k'asa guneyêd emorîya hê t'ijî nebûye».

¹⁷Û gava r'o çû awa û te'rî k'ete e'rdê, awa dûkî fir'nê û alaveke êgir nava qetêd cendekar'a derbaz bû. ¹⁸Wê r'ojê

Xudan Abramr'a peyman girêda û got: «Va ez e'rdê ji ç'emê Misirê h'eta ç'emê mezin, awa gotî Firatê, didime zur'eta te: ¹⁹Welatê qênîya, qinîzîya, qadmonîya, ²⁰h'îtîya, pirîzzîya, r'ifayîya, ²¹emorîya, kenanîya, gîrgaşîya û yebûsîya».

Hacer û Îsmayîl

16 Lê k'ulfeta Abram, Sarayê, wîr'a zar' ne danîn. Û carîyeke Sarayê misirî hebû, navê wê Hacer bû.

²Sarayê gote Abram: «Va ye Xudan zar'anîn p'ara min nedaye, awa r'abe her'e cem carîya min, belkî ji wê zar'ê p'ara min bik'evin». Abram gur'a Serayîyê kir. ³K'ulfeta Abram Sarayê, pey dehe salar'a ku Abram e'mirê xwe li welatê Kenanêda derbaz kir, carîya xweye misirî, Hacer anî kire jina mêrê xwe Abram. ⁴Abram serê xwe Hacerêr'a danî û ew pê ma. Ewê ku dît ew pê maye, xanima wê li ber ç'e'va r'eş bû. ⁵Hingê Sarayê gote Abram: «Ev qara min gunek'arîya te ye, min carîya xwe kire p'aşila te, lê ewê dît ku ew pê maye, ez li ber ç'e'vê wê r'eş bûm, bira Xudan li ser min û teda binihêr'e». ⁶Hingê Abram gote Sarayê: «Va ye carîya te destê teda ye, dilê te çawa dixwaze usa jî bike». Hingê Sarayê îdî r'û neda wê û ew ji Sarayê r'evî çû.

⁷Milyak'etêf Xudan ew çolê li ser kanîkê dît. Kanîya li ser r'îya Şûrê. ⁸Û gotê: «Hacer! Carîya Sarayê, tu ji k'u têtî! Tê k'uda her'î?» Ewê got: «Ji xanima xwe Sarayê ez dir'evim». ⁹Hingê Milyak'etê Xudan gote wê: «Veger'e cem xanima xwe û xwe li ber wê bişkêne». ¹⁰Û Milyak'etê Xudan dîsa gotê: «Ezê zur'eta te usa gelekî zêde kim, ku ji dest gelek'bûnê wê neyê jimarê».

¹¹Milyak'etê Xudan gotê:

«Va ye tu duh'ala yî, tê kur'ekî bînî,
tê navê wî Îsmayîl* daynî,

* 16:11 Bi zimanê îbranî «Xwedê dibihê».

çimkî Xudan zelûlîya te bihîst.

¹² Ewê bibe merivekî avî.

Destê wîyê li ber h'emûya r'abe

û destê h'emûya jî li ber wî r'abe.

Û ewê li ber ç'e'vê h'emû birayêd xwe bijî wan aciz ke».

¹³ Hingê Hacerê navê wî Xudanî, k'îjanî ku t'evî wê xeber dabû danî: «Tu yî Xwedêyê ku min dibînî», çimkî ewê got: «Min r'ast ew li vir dît û ez dîsa sax mame?» ¹⁴ Lema jî wê bîrêr'a Bîr-Lahay-Roî* tê gotinê. Ew bîr navbera Qadêşê û Beredda ye.

¹⁵ Pey vê yekêr'a Hacerê Abramr'a kur'ek anî û Abram navê wî kur'ê ku ji Hacerê wîr'a bibû danî Îsmayîl. ¹⁶ Wî çaxî ku Hacerê Abramr'a Îsmayîl anî, Abram h'eyştê şeş salî bû.

Sinetî çawa nîşana peymanê

17 Çaxê Abram nod nehe salî bû, Xudan Abramva xuya bû û gotê: «Ez Xwedêyê Herî Zor* im, r'îya minda her'e û bêlek'e be. ² Ezê peymana xwe nava xwe û teda daynim û gelekî bêh'esab te li hev zêde kim». ³ Abram dever'ûya çû. Xwedê xeberda û got: ⁴ «Va ye peymana min t'evî te ye: Tê bibî bavê gelek mileta. ⁵ Îro şûnda navê te ne Abram* be, lê Birahîm**, çimkî ez te dikime bavê gelek mileta. ⁶ Ezê te gelekî li hev zêde kim û ji te mileta pêşda bînim, ji nava teda jî p'adşayê derên. ⁷ Û Ezê peymana xwe nava xwe û teda û pey ter'a jî nava zur'eta te û qur'nêd wanda daynim, çawa peymana h'eta-h'etayê, ezê Xwedêyê te bim û pey ter'a jî Xwedêyê zur'eta te bim. ⁸ ezê vî welatê ku tu têda xerîbîyêda

* 16:14 Bi zimanê îbranî: «Bîra Yê Sax ku Min Dibîne».

* 17:1 «Herî Zor» bi zimanê îbranî «Şaddayî» ku car-cara welger'andina yûnanîye kevinda aha hatîye t'ercimekirinê.

* 17:5 Bi zimanê îbranî «Bavê mezin».

** 17:5 Bi zimanê îbranî «Bavê mixulqeta mileta».

yî bidime te û pey ter'a jî bidime zur'eta te, t'emamîya welatê Kenanê çawa milkê h'eta-h'etayê û bibime Xwedêyê wan».

⁹Û Xwedê gote Bira hîm: «Lê tu peymana min xwey ke, tu û zur'eta teye li pey ter'a jî qur'nêd xweda peymana min xwey kin. ¹⁰Ev e ew peymana Min, k'îjanê ku hûn gerekê nava min û xweda û pey ter'a jî nava zur'eta teda bê xweykirinê: Her zar'ê weyî nêrîn bê sinetkirinê. ¹¹Hûn ji qalibê xweyî bêsinet werine sinetkirinê, evê bibe nîşana peymana nava min û weda. ¹²Bira her zar'ê nêrînî nava weda qur'nêd xweda, h'eystr'ojîyêda bê sinetkirinê, heger ew ji xulamê mala te bûyî be, yan ji h'emû milletêd xerîbe ne ji zur'eta te bi p'era k'ir'î be. ¹³Ewê ji xulamê mala te bûyî û yê ku te bi p'erê xwe k'ir'î, e'se gerekê bêne sinetkirinê û li ser qalibê we ev peymana min bibe peymana h'eta-h'etayê. ¹⁴Her zar'ê nêrînî bêsinet, k'îjan ku neyê sinetkirinê, gerekê ew ji nava cime'ta xwe bê hilatinê, çimkî ewî peymana min t'er'iband».

Sozdayîna bona bûyîna Îshaq

¹⁵Pey vê gotinêr'a Xwedê gote Bira hîm: «K'ulfeta xwe Sarayêr'a nebêjî Saray, lê navê wê Serayî* be. ¹⁶Ezê dua li wê bikim û ji wê jî kur'ekî bidime te, duayê minê li wê be û milletê ji wê pêşda bên û p'adşêd mileta jî wê jê derên». ¹⁷Bira hîm dever'ûya çû e'rdê, k'enîya û dilê xweda got: «Gelo zar'ê pey mêrê sed salî k'eve? Û Serayê nod salîyêda zar'a bîne?» ¹⁸Hingê Bira hîm gote Xwedê: «Ax xwezî hema Îsmayîl li ber ç'e'vê te e'mir kira!» ¹⁹Û Xwedê gotê: «Belê! Hema xût jina te Serayê kur'ekî ter'a bîne û tê navê wî Îshaq* daynî, ezê t'evî wî û pey wîr'a jî t'evî zur'eta wî peymanê girêdim, peymana h'eta-h'etayê. ²⁰Bona Îsmayîl jî min dengê te bihîst. Va ez dua wî jî dikim û ezê wî şîn kim û gelekî li hev zêde

* 17:15 Bi zimanê îbranî «Xanim, Xatûn, Stî».

* 17:19 Bi zimanê îbranî «Ew dik'ene».

kim. Wê donzdeh mîrê ji wî derên û ezê wî bikime miletekî mezin. ²¹Lê peyman a xwe ezê t'evî Îshaqê ku Serayê ter'a bîne girêdim saleke din vî çaxî». ²²Xwedê ku xeberdana xweye t'evî Bira hîm xilaz kir, ji cem wî hilate jor.

²³Bira hîm hilda kur'ê xwe Îsmayîl û h'emûyêd ku mala wîda dinê k'etibûn û yêd ku p'eretî hatibûne k'ir'înê, hema wê r'ojê, çawa ku Xwedê gotibûyê, h'emû qisimê nêrînî mala xweda ye bêsinet, sinet kirin. ²⁴Gava Bira hîm ji nesinetîya xwe hate sinetkirinê, ew hingê nod nehe salî bû. ²⁵Îsmayîlê kur'ê wî sêzdeh salî bû, gava ew ji nesinetîya xwe hate sinetkirinê. ²⁶Bira hîm û kur'ê xwe Îsmayîlva hema wê r'ojê hatine sinetkirinê. ²⁷H'emû qisimêd nêrînî mala wîda, yêd ku mala wîda dinê k'etibûn û yêd ku p'eretî ji xerîba hatibûne k'ir'înê, t'evî wî hatine sinetkirinê.

Sê mêvanê Bira hîm

18 Xudan nava darêd Mamrêye me'zêda wîva xuya bû, gava ew germaya r'ojêda li ber derê kon r'ûniştibû. ²Ewî serê xwe bilind kir, dîna xwe dayê, va ye sê mêr pêşberî wî sekinîne. Gava ew dîtîn, ji ber derê kon bi r'ev çû pêşîya wan û h'eta e'rdê li ber wan dever'ûya çû, ³û got: «Xweyê min! Heger min li ber ç'e'vêd te k'erem dît, hîvî dikim li ser mala xulamê xwer'a derbaz nebe, ⁴bir a hinek av bînin, nigêd xwe bişon û bin darêda r'ih'et bin, ⁵ez pe'rî nan bînim hûn qinyatekê bikin, paşê r'îya xweda her'in, çimkî hûn ku hatine cem xulamê xwe». Hingê wan got: «Te çawa got, usa jî bike». ⁶Bira hîm lezande berbi kon, xwe Serayêr'a gîhand û gotê: «Zû bike sê warbêj arê xas bistirê, nan lêxe». ⁷Bira hîm xwexa jî lez berbi h'eywên çû, golikeke h'ilîye r'ind girt da xulamekî, ewî jî ew zû hazir kir. ⁸Û Bira hîm r'ûnê nivîşkî, şîr û goştê golika h'ilîye hazir kirî da ber wan û wan xwar, ew xwexa jî bin darêda cem wan ma.

⁹Hingê gotine Bira hîm: «K'anêye Seraya jina te?» Ewî got: «Ew va ye konda ye». ¹⁰Û yekî ji wan got: «Saleke din vî çaxî

ezê dîsa li ser teda bêm û kur'ekî Seraya jina te wê hebe». Lê Serayê li ber derê kon, pişt wîva dibihîst. ¹¹Birahîm û Serayî kal pîr bibûn û r'ojêd xwe derbaz kiribûn, Serayî jî îdî ji kirasa hatibû bir'înê. ¹²Hingê Serayî li ber xweda k'enîya û got: «Vê mezinaya xweda ezê çî xwe şa bim, ku xweyê min jî îdî yekî kal e?» ¹³Xudan gote Birahîm: «Çima Serayî k'enîya û got: «Gelo r'astî ezê vê mezinaya xweda zar'a bînim, ku ez îdî pîr bûme?» ¹⁴Gelo tiştêkî çetin bona Xudan heye? Vî we'deyê k'ifşkirîda, saleke din vî çaxî ezê li ser teda bêm û kur'ekî Serayê wê hebe». ¹⁵Hingê Serayê ji tîrsa înk'ar kir û got: «Na, ez ne k'enîyame». Lê Xudan gotê: «Na, tu k'enîyayî».

Birahîm bona Sodomê dik'eve bin e'nena û lava dike

¹⁶Ew merî ji wir r'abûn, wana berê xwe da Sodomê, Birahîm jî t'evî wan r'êk'et, ku wan ver'êke. ¹⁷Hingê Xudan got: «Gelo ezê wî tiştê ku ezê bikim ji Birahîm veşêrim?» ¹⁸Ne belê Birahîmê e'se bibe miletêkî mezin û zor. Û bi wî dua wê t'emamîya miletê li ser dinyayê bibe. ¹⁹Çimkî min ew bona wê yekê bijart, wekî ew t'emîyê bide kur'êd xwe û pey xwer'a jî mala xwe, ku ew r'îya Xudanda her'in, r'astîyê û heqîyê bikin, wekî Xudan çî ku Birahîmr'a soz daye bîne sêrî». ²⁰Xudan got: «Çimkî qar'e-qar'a Sodom û Gomorayê zêde bûne û gunêd wan gelekî giran bûne, ²¹ezê niha peya bim dîna xwe bidimê, k'a ew r'ast weke wê qar'e-qar'a xirabîyêd wane ku gihîştine min dîkin, heger na, ku ez zanibim».

²²Ew merivana ji wir vege'îyan, çûne berbi Sodomê. Lê Birahîm hê li ber Xudan sekinî mabû. ²³Paşê Birahîm nêzik bû û got: «Gelo t'evî neqenca tê r'asta jî unda kî? ²⁴Belkî wî bajarîda pêncî kesêd r'ast hebin? Gelo tê wî cîyî unda kî û nedî xatirê wan pêncî kesêd r'aste ku wê derê ne? ²⁵Haşa ji te ku tu vê yekê bikî, wekî tu r'asta t'evî neqenca unda kî, yan jî usa bînî serê r'asta, çawa serê neqenca, haşa ji te! Ev yek nabe ku h'akimê t'emamîya dinyayê dîwana r'ast

neke?» ²⁶Xudan gotê: «Heger ez Sodomêda pêncî kesêd r'ast bibînim, ezê t'emamîya wî cîyî bidime xatirê wan». ²⁷Birahîm lê vege'and û got: «Ez ku t'oz û k'ozî me, min turuş kir Xweyîr'a xeberda: ²⁸Belkî ji pêncî kesêd r'ast pênc kêmbin, hingê tê t'emamîya bajêr wêran kî, bona pênc?» Xudan got: «Heger li wê derê çil pênc kes hebin, ez wêran nekim». ²⁹Birahîm careke din pirsî û got: «Belkî li wê derê çil kes hebin?» Xudan got: «Bona çilî jî ez wê yekê nekim». ³⁰Birahîm got: «Lê belê bira Xweyê min li ser xeberdana min hêrs nek'eve: Belkî li wê derê sî kes hebin?» Xudan gotê: «Heger li wê derê sî kes hebin, ez wê yekê nekim». ³¹Birahîm got: «Va ye min turuş kir Xweyîr'a xeberda: Belkî li wê derê bîst kes hebin?» Xudan gotê: «Bona xatirê bîst kesî jî ez wêran nekim». ³²Hingê Birahîm dîsa got: «Lê belê bira Xweyê min hêrs nek'eve ezê vê carê jî bipirsim: Belkî li wê derê dehe kes hebin?» Xudan gotê: «Bona xatirê dehe kesî jî ezê wêran nekim». ³³Û Xudan li pey xeberdana t'evî Birahîmr'a çû, Birahîm jî vege'îya cîyê xwe.

Bela Sodomê

19 Ew her du milyak'et^f berê êvarê çûne Sodomê. Lût li ber dergehê Sodomê r'ûniştibû. Lût ku ç'e'v wan k'et, r'abû çû pêşîya wan û h'eta e'rdê dever'ûya çû ²got: «Belê xweyêd min! K'erem kine li mala xulamê xwe, şeva xwe derbaz kin, nigêd xwe bişon û sibehê zû r'abin r'îya xweda her'in». Lê wan got: «Na, emê şeva xwe li derva derbaz kin». ³Lût bi lava-dîleka zor li wan kir, ew li ser wîda vege'îyan çûne mala wî. Ewî sifire wanr'a danî, nanê şkeva lêxist û xwarin. ⁴Lê hê nek'etibûne nava cî-nivîna, mêmêd bajêr, awa gotî mêmêd sodomîya ji ç'ûka h'eta mezina, t'emamîya cime'tê her alîyava dora malê girtin. ⁵Gazî Lût kirin û gotinê: «K'anêne ew mêmêd ku vê êvarê hatine mala te? Wan derxe bide me, ku em dest bavêjine doxîna wan». ⁶Lût dêrîva derk'et û derî li pey xwe girt, ⁷wanr'a got: «Gelî bira, hîvî

dikim, neheqîyê nekin. ⁸Vane du qîzêd mine bik'ir hene, ez wan derxim bidime we, dilê we çawa dixwaze usa t'evî wan derbaz kin, lê t'enê dest nedine van meriva, çimkî van xwe dane li bin síya banê min». ⁹Lê wana got: «Bice'me!» Û gotin: «Hela vî xerîbî ku dixwaze dîwanê jî bike? Emê niha ji serê van xirabtir li serê te bikin». Û hevr'a-hevr'a hatine vî merivî, awa gotî Lût. Û kirin ku dêrî bişkênin. ¹⁰Lê wan merivêd mêvan dest avîtine Lût k'aşî malê li cem xwe kirin û derî girtin. ¹¹Wana lêxist ew merivêd li ber dêrî sekinî, ji ç'ûka h'eta mezina kor kirin, usa ku ewana haqasî derî ger'îyan westîyan.

¹²Hingê wan meriva gotine Lût: «Îdî k'î te li vir heye? Ze'vêd te bin, kur'êd te bin, qîzêd te bin û bajêrda k'î te hebe, h'emûya jî ji vî cîyî derxe. ¹³Emê vî cîyî wêran kin, çimkî qar'e-qar'a xirabîyêd wan li ser Xudan giran bûne û Xudan em şandine ku em vê wêran kin». ¹⁴Lût derk'et çû ze'vêd xwer'a, awa gotî dergîstîyêd qîzêd xwer'a got: «R'abin ji vî cîyî derên, çimkî Xudanê vî bajarî wêran ke». Lê ze'vêd wî t'irê ew h'eneka dike.

¹⁵Gava sibeh zelal bû, milyak'eta Lût lez xistin û gotinê: «R'abe bilezîne, jina xwe û her du qîzêd li cem xwe hilde, wekî t'evî neheqîya bajêr unda nebî». ¹⁶Lût ku nigêd xwe paşda davît, wan meriva destê Lût, jinê, qîzava girtin, bi r'e'ma Xudane ku li wan kir, ew ji bajêr derxistine der û hiştin. ¹⁷Û gava ew derxistine der, yekî ji wan got: «Bir'eve xwe xilaz ke, li pey xwe nenihêr'î û vê deştêda jî t'u cîyî nesekinî. Bir'eve serê ç'îya, nebe ku unda bî!» ¹⁸Hingê Lût gote wan: «Na, xweyê min! K'ereme bike! ¹⁹Awa ku xulamê te li ber ç'e'vêd te k'erem dîtîye û te ew qencîya xweye mezin hindava minda da k'ifşê, e'mirê min xilaz kir. Lê ez nikarim bir'evime ç'îya, ku ew bela negihîje min û nemirim. ²⁰Va ye ev gundê han nêzîk û biç'ûk e. Bi îzina te ez bir'evime wir ku e'mirê min xilaz be, çimkî

ew gundekî biç'ûk e». ²¹Û Ewî gote wî: «Awa ezê vê xwestina te jî bikim, ew gundê bona k'îjanî te got, serobinîhev nakim. ²²De bilezîne bir'eve wir, çimkî h'eta ku tu negihîjî wir, ez nikarim tişteki bikim». Lema jî navê wî gundî Sohar* hate danînê.

²³Te'vê li ser e'rdê p'enc dida, Lût xwe Soharê'a gîhand. ²⁴Hingê Xudan li ser Sodom û Gomorayêda k'irk'ût^f û agir jorda ji Xudanda barand, ²⁵û ew bajar û t'emamîya dor-berêd wan, h'emû binelîyêd wan bajara û tiştêd li ser e'rdê şînbûyî qir' kir û serobinîhev kir. ²⁶Lê jina Lût piştêva li pey xwe nihêr'î û bû h'eykelekî xwê.

²⁷Birahîm sibehê zû r'abû çû wî cîyê ku li ber Xudan sekinîbû. ²⁸Ewî dîna xwe da li alîyê Sodom û Gomorayê û li t'emamîya dor-berêd wan nihêr'î, dît ku wê ji wî e'rdî dûkî mîna dûyê k'ûra êgir derdik'et. ²⁹Û çaxê ku Xwedê bajarêd wê deştê wê wêran kirana, Birahîm hate bîra Xwedê. Gava wê ew bajarêd ku Lût têda dima wêran kira, Lût ji wê xezebê xilaz kir.

Lût û qîzêd wî

³⁰Lût tirsîya ku Zoarê bimîne, ew t'evî her du qîzêd xwe ji Soharê derk'etin, r'abûne ç'îyê û li şkeftekêda hêwirîn. ³¹R'ojekê qîza mezin gote ya biç'ûk: «Bavê me kal bûye û li vî e'rdî jî mêr t'unene ku mîna e'detê dinê nêzîkî me bin. ³²Were em bavê xwe şerabê bidine vexwarinê û serê xwe wîr'a daynin, ji bavê xwe bedena xwe şîn kin». ³³Wê şevê bavê xwe şerab dane vexwarinê, ya mezin çû serê xwe bavê xwer'a danî, lê bav p'aldan-r'abûna wê pê neh'esîya. ³⁴R'oja din qîza mezin gote ya biç'ûk: «Va ye min duhu serê xwe bavê xwer'a

---

* 19:22 Bi zimanê îbranî «Biç'ûk».

danîye, were vê şevê jî em şeravê wî bidine vexwarinê, tu her'e serê xwe wîr'a dayne û em ji bavê xwe be- dena xwe şîn kin». ³⁵Wê şevê jî bavê xwe şerab dane vexwarinê û qîza biç'ûk r'abû serê xwe wîr'a danî, lê bav p'aldan-r'abûna wê pê neh'esîya. ³⁶Bi vî awayî her du qîzêd Lût ji bavê xwe pê man. ³⁷Qîza mezin kur'ek anî û navê wî Mowab* danî. Eva h'eta îro jî bavê mowabîya ye. ³⁸Qîza biç'ûk jî kur'ek anî û navê wî Ben-E'mmî* danî. Eva h'eta îro jî bavê amonîyaf ye.

Birahîm û Abîmelex

20 Birahîm ji wê derê k'oç' kir çû ber bi Necefêf, li navbera Qadêşê û Şûrêda ma û Gêrarêda firarî der- baz kir ²Li wê derê Birahîm bona jina xwe Serayê got: «Eva xûşka min e». P'adşê Gêrarê Abîmelex şand Serayî ji xwer'a anî. ³Lê Xwedê şev hate xewna Abîmelex û gotê: «Va tê bo- na wê k'ulfeta ku te anî, tê bimirî, çimkî mêrê wê heye». ⁴Abîmelex hê dest nedabûyê û got: «Ya Xweyê min, gelo tê k'oka milletê bêşûc bînî? ⁵Evî ne got: «Eva xûşka min e?» Û evê jî got: «Eva birayê min e». Ev yek min bi dilê sax û destê paqij kir». ⁶Û Xwedê xewnêda wîr'a got: «Minva e'yan e, ku te ev yek bi dilê xweyî sax kir, lema jî min tu ji wî guneyê ku teyê li ber ç'e'vê min bikira xweyî kirî û nehişt ku tu dest bidî wê. ⁷Niha jinê vege'rine bide mêrê wê, çimkî ew p'êxember^f e û ewê bona te dua bike, tê bijîyî. Lê heger tu wê veneger'înî, zanibe ku tu û h'emûyêd teyê e'se bimirin».

⁸Abîmelex sibehê zû r'abû, gazî h'emû berdestîyêd xwe kirin û her tişt wan'a gilî kir, ev merivana gelekî tirsîyan. ⁹Hingê Abîmelex gazî Birahîm kir û gotê: «Ev te çi anî li serê me? Min hindava teda çi neheqî kiribû, ku te gunekî

* 19:37 Bi zimanê îbranî «Ji bavê».

* 19:38 Bi zimanê îbranî «Kur'ê milletê min» (Kur'ê ji olk'a mala bavê min).

mezin li ser min û p'adşatîya minda anî? Te hindava minda tiştê nebûyî kir». ¹⁰Û Abîmelex gote Birahîm: «Te çi r'ê têt'a dît, ku te ev tişt kir?» ¹¹Birahîm got: «Çi r'ast e, ez fikirîm min got: «Li vê derê xofa Xwedê t'une, wê r'ûyê jina minda min bikujin». ¹²Ya duda jî eva r'astî xûşka min e, em ji bavê ne lê ne ji dêne, min ew standîye. ¹³Çaxê Xwedê ez ji mala bavê xwe derxistime xerîbîyê, min gote wê: «Vê qencîyê minr'a bike, her cîyê ku emê her'inê, bona min bêje, ku eva birayê min e»».

¹⁴Hingê Abîmelex r'abû, pez û dewar, xulam û carî anîn dane Birahîm û jina wî Serayî jî lê vege'and. ¹⁵Usa jî Abîmelex gote Birahîm: «Va ye welatê min li ber te ye, k'îderê dixwazî li wir jî bimîne». ¹⁶Serayêr'a jî got: «Va ez h'ezar zîvî didime birayê te, ku ev yek li ber ç'e'vê h'emûyêd t'evî te bibe xêlîya nav-namûsîyê û r'ûspîtîya li ber h'emûya». ¹⁷Hingê Birahîm li ber Xwedê dua kir û Xwedê Abîmelex, jina wî û carîyêd wî qenc kirin û zar'ok anîn. ¹⁸Çimkî Xudan r'ûyê jina Birahîm Serayêda, bet'inê h'emû k'ulfetêd mala Abîmelexda dada bû.

Bûyîna Îshaq

21 Xudan serîk li Serayê xist, çawa ku gotibû û sozê bona Serayê dabû anî sêrî. ²Serayî h'emle derk'et, Birahîmr'a wê mezinaya wîda kur'ek anî, wî we'deyîda ku Xwedê jêr'a gotibû. ³Birahîm navê wî kur'ê xweyî ku Serayê jêr'a anî, Îshaq* danî. ⁴Û Birahîm çawa ku Xwedê t'emî wî kiribû, kur'ê xwe Îshaq r'oja h'eyşta sinet kir. ⁵Birahîm sed salî bû, gava kur'ê wî Îshaq jêr'a bû. ⁶Hingê Serayê got: «Xwedê ez dame k'enandinê, k'îjanêd ku bona min bibihên, ewê jî t'evî min bik'enin». ⁷Usa

* 21:3 Bi zimanê îbranîf «Ew dik'ene».

jî got: «Qet k'ê wê bigota Birahîm: «Serayî wê dergûşêd kur'in bimêjîne?» Çimkî min mezinaya wîda wîr'a kur'anî». ⁸Kur'ik mezin bû, ji şîr hate bir'inê, Birahîm wê r'oja ku Îshaq ji şîr hate bir'inê, mesrefeke mezin danî.

Derxistina Hacerê û Îsmayîl

⁹Serayê dîna xwe dayê, wekî ew kur'ê Hacera misirî, yê ku wê Birahîmr'a anîbû, qerfê xwe Îshaq dike, ¹⁰gote Birahîm: «Berî vê carîyê û kur'ê wê de, çimkî kur'ê vê carîyê gerekê t'evî kur'ê min Îshaq war nestîne». ¹¹Ev gotina hindava kur'ê wî Îsmayîlda, gelekî giran li ser Birahîm r'ûnişt. ¹²Lê Xwedê gote Birahîm: «Bira ew gotina bona kur'ikê te û carîya te li ser te giran r'ûnenî, çî ku Serayê ter'a gotîye guhdarîya gotina wê bike, çimkî zur'eta teyê Îshaqda bê navkirinê. ¹³Ezê kur'ê carîyê jî bikime miletekî, çimkî ew jî zur'eta te ye». ¹⁴Birahîm sibehê zû r'abû, nan û meşke av hilda da Hacerê, da li ser milê wê, kur'ik jî pêr'a derxist. Hacer çû gihîşte çol-besta Bîr-Şêva, r'ê-dirb unda kirin.

¹⁵Ava meşka xilaz bû, ewê kur'ik binê çalûkêda hişt ¹⁶û çû weke dûraya tîravîtinekê, pêşberî wî dûr r'ûnişt û got: «Ez mirina kur'ik nebînim». Û ewa pêşberî wî r'ûnişt, zarîn kir û girîya. ¹⁷Hingê Xwedê dengê kur'ik bihîst, milyak'etê Xwedê ji e'zmên deng da Hacerê û got: «Çi bûye Hacer? Netirse! Xwedê dengê kur'ik ji wî cîyê bihîst. ¹⁸Niha r'abe, destê kur'ik bigire r'ake, çimkî ezê wî bikime miletekî mezin». ¹⁹Hingê Xwedê ç'e'vê Hacerê vekirin, ewê bîreke avê dît û çû meşk av dagirt, kur'ik da vexwarinê.

²⁰Xwedê t'evî kur'ik bû, ew mezin bû, çol-bestada ma û bû tîrkevan. ²¹Ber'îya Paranêda ma û dîya wî qîzeke ji Misirê jêr'a xwest.

Ad-qîrara Birahîm û Abîmelex

²²Û wê hingê Abîmelex û serekeskerêd wî Pîxol, Birahîmr'a gotin: «Xwedê her tiştîda t'evî te ye, çî

ku tu dikî. ²³Niha li vê derê destê minda pê Xwedê sond bixwe, wekî tê bêbextîyê li min, kur'ê min û zur'eta min nekî, lê bidî xatirê wê aminîya mine hindava xweda, tu min û vî welatîr'a bikî, k'îjanîda ku tu xerîbî dimînî». ²⁴Birahîm got: «Ez sond dixwim». ²⁵Lê Birahîm bona bîrekê da r'ûyê Abîmelex, ya ku xulamêd wî bi zorbetîyê zeft kiribûn. ²⁶Abîmelex got: «Ez haş pê t'unebûnê k'ê ew yek kirîye, te jî t'u tişt minr'a negotîye û h'eta r'oja îro jî min nebihîstibû». ²⁷Birahîm pez û dewar anîn dane Abîmelex û her duya jî hevr'a peyman girêdan. ²⁸Birahîm ji kerê pêz h'eft berxêd mê veqetand başqe kirin. ²⁹Abîmelex ji Birahîm pirsî: «Ev her h'eft berxêd mêye ku te veqetand başqe kirin, çi tê h'esabê?» ³⁰Birahîm gotê: «Gerekê tu van her h'eft berxêd mê ji destê min bigirî, wekî bibine şe'dêd min, ku min ev bîr k'ola ye». ³¹Lema jî navê wî cîyî danî Bîr-Şêva*, çimkî her duya jî li wir sond xwarin. ³²Wana Bîr-Şêvayêda ad-qirar kirin. Abîmelex û serekeskerêd wî Pîxol r'abûn veger'îyan welatê Filistînê. ³³Birahîm li ber bîra Bîr-Şêvayê dareke kenarê daç'ikand û li wê derê gazî navê Xudan, Xwedêyê H'eta-h'etayê kir. ³⁴Birahîm wextekî dirêj li welatê filistînîyêda xerîbîyêda ma.

Cêr'ibandina Birahîm

22 Pey van yekar'a, Xwedê Birahîm cêr'iband û got: «Birahîmo!» Birahîm got: «Lebê, ezî va me». ²Xwedê gotê: «Niha r'abe kur'ê xweyî tayê t'enêyî delal Îshaq hilde û her'e welatê Morîyayê, li wê derê li serê ç'îyakî, k'îjanî ezê ter'a bêjim, bike dîyarîyaf t'evayîşewatê». ³Birahîm sibehê zû r'abû, bona dîyarîya

* 21:31 Bi zimanê îbranî «Bîra sondê» yan «Bîra her h'efta».

t'evayîşewatê dar şkênandin, t'êr'a k'erê xwe girêda, t'evî xwe du xulam û kur'ê xwe Îshaq hildan, r'abû çû wî cîyê ku Xwedê gotibûyê. ⁴R'oja sisîya Birahîm serê xwe bilind kir, dûrva ew cî dît. ⁵Û hingê Birahîm gote xulamêd xwe: «Hûn k'erêva li vir bimînin, ez û kur'ikva h'eta dera han her'in, h'ebandina xwe bikin û dîsa li ser weda vege'rin». ⁶Birahîm qirşê dîyarîya t'evayîşewatê hilda, da piştta kur'ê xwe Îshaq û xwexa jî agir û k'êr girtine destê xwe û her du hevr'a çûn. ⁷R'êda Îshaq bavê xwe Birahîmr'a got: «Bavo!» Ewî got: «Lebê, ezî va me, kur'ê min». Îshaq got: «Va ne qirş û agir, lê berxa bona dîyarîya t'evayîşewatê k'anê ye?» ⁸Hingê Birahîm gotê: «Xwedê wê xwexa berxa dîyarîya t'evayîşewatê bona xwe r'ê têr'a bibîne, kur'ê min» Û her du hevr'a r'îya xweda çûn.

⁹Gava gihîştine wî cîyê ku Xwedê gotibûyê, Birahîm li wir gorîgeh^f çêkir, qirş li ser wê cî kirin û kur'ê xwe Îshaq girêda, hilda danî li ser qirşêd gorîgehê. ¹⁰Û Birahîm dest avîte k'êrê, ku kur'ê xwe serjêke ¹¹lê milyak'etê Xudan ji e'zmên deng dayê û gotê: «Birahîm! Birahîm!» Ewî got: «Lebê, ezî va me». ¹²Milyak'et gotê: «Dest nede kur'ik û tiştêkî li wî neke, niha ez zanim ku tu ji Xwedê ditirsî, çimkî te bona min kur'ê xweyî tayê t'enê na-na nekir». ¹³Birahîm serê xwe bilind kir, dîna xwe dayê wê pişt wîva, va ye beranek stirûyêd wî k'etibûne dir'îyêd six mabû. Birahîm çû ew beran anî û dewsa kur'ê xwe gorîşewitandî kir. ¹⁴Birahîm navê wî cîyî danî: «Xudanê wê r'ê têr'a bibîne». Çawa h'eta niha tê gotinê: Li serê ç'îyayê Xudan, wê r'ê têr'a bê dîtînê.

¹⁵Milyak'etê Xudan cara dua ji e'zmên deng da Birahîm ¹⁶û got: «Ez bi nefsa xwe sond dixwim, Xudan dibêje, çimkî te ku ev tişt kir û kur'ê xweyî tayê t'enê bona min na-na nekir, ¹⁷ezê jî duayê li ser dua li te bikim, zur'eta te mîna steyrkêd e'zmên û mîna qûma devê be'rê gelekî zêde kim û zur'eta teyê bajarêd neyarêd xwe zeftî xwe kin ¹⁸û bi zur'eta

te wê dua li h'emû miletêd dinyayê bibe, çimkî te guhdarîya min kir». ¹⁹ Û Birahîm vege'îya cem xulamêd xwe û r'abûn hevr'a çûne Bîr-Şêvayê, Birahîm Bîr-Şêvayêda ma.

Zur'eta Nehor

²⁰ Pey van yekar'a cab dane Birahîm û gotinê: «Mîlk'ayê birê te Nehorr'a zar' anîne, ²¹ Nixurîyê wî Ûs û birê wî Bûz, Qimûêlê bave'şîrê Aram, ²² K'esed, H'azo, Pîldaş, Îdlaf û Bet'ûêl». ²³ Bet'ûêl'r'a R'êvêka bû. Ev her h'eyşt kur' Mîlk'ayê Nehorê birê Birahîm'r'a anîn. ²⁴ Carîya wî R'êûmayê jî, Tevah', Gaxam, T'axaş û Mahaxa anîn.

Mirina Serayê

23 Serayê sed bîst h'eft salî e'mir kir, e'mirê Serayê haqas sal bûn. ² Sera li welatê Kenanê, Qîryat-Arbayêda, awa gotî li Hêbronê, mir. Birahîm hat ser Serayê girîya û şîna wê kir. ³ Birahîm ji mirîya xwe dûr k'et, t'evî zar'êd h'îtîya xeberda û got: ⁴ «Ez nava weda yekî r'êwî û xerîb im, niha milk'ekî bona mexber bidine min, wekî ez mirîya xwe ji ber ç'e'vê xwe defin kim». ⁵ Hingê zar'êd h'îtîya li Birahîm vege'andin û gotinê: ⁶ «Xweyê me, guh bide me, tu mîrekî Xwedêyî nava meda, tu dikarî mirîya xwe nava mexberêd meda, cîyê herî qencda defin kî. Bona definkirina mirîya xwe, ji me t'u kesê mexberê xwe na-na nake». ⁷ Birahîm r'abû xwe li ber cime'ta wî welatî, zar'êd h'îtîya ta kir ⁸ û wanr'a got: «Heger hûn dixwazin, ku ez mirîya xwe ji ber ç'e'vê xwe defin kim, ku usa ye bibihên û bona min Efronê kur'ê Soxarr'a xeberdin bêjinê, ⁹ wekî ew şkefta Maxpêlayêye serê e'rdê xwe, çawa milk' li ber we çî hêja be, bona mexber bifiroşe min». ¹⁰ Efron jî ku nava zar'êd h'îtîya r'ûniştibû. Hingê Efronê h'îtî bi deng li ber zar'êd h'îtîya, awa gotî li ber h'emûyêd ku dergehva* dik'etine hindur', li Birahîm vege'and û got: ¹¹ «Na, xweyê min, bibihê ez

* 23:10 Wî çaxî meydana nêzîkî dergehê bajêr ew cîyê bona t'ucaretîyê, dîwanê û qirara bû.

çi dibêjim: Ezê e'rdê jî bidime te, şkefta fêza wêda jî. Ezê li ber ç'e'vê zar'êd miletê xwe bidime te, mirîya xwe li wê derê defin ke». ¹²Dîsa Birahîm xwe li ber cime'ta wî welatî ta kir ¹³û bi deng li ber cime'ta wî welatî, Efron'r'a xeberda û gotê: «Heger tê t'evî min qayl bî, ez heqê e'rdê te bidime te, tu ji destê min bigire, ku ez mirîya xwe li wir defin kim». ¹⁴Efron li Birahîm vege'and û got: ¹⁵«Xweyê min! K'erema xwe bibihê: Ew e'rd bi xwe hêjayî çarsid şêkil* zîvî ye, nava min û teda met'a wê çî ye? Mirîya xwe defin ke». ¹⁶Birahîm gotina Efron qebûl kir û Birahîm haqas zîv k'işand da Efron, çiqas ku wî li ber zar'êd h'îtîya gotibû, çarsid şêkil* zîv, ku ev bû qîmetê nava t'ucaretîyêda.

¹⁷Bi vî awayî e'rdê Efronî, Maxpêlada, pêşberî Mamrê, ew e'rd, şkefta têda û h'emû darêd nava wî e'rdîda, ¹⁸li ber ç'e'vê zar'êd h'îtîya û li ber h'emûyêd ku dergehva dik'etine hindur'ê bajêr, bû milk'ê Birahîm. ¹⁹Pey vê yekê'r'a Birahîm jina xwe Serayî şkefta e'rdê Maxpêlayêda defin kir. Eva e'rda li welatê Kenanêdaf pêşberî Mamrê bû (awa gotî li Hêbronê). ²⁰Ji zar'êd h'îtîya ev e'rd û şkefta têda, çawa milk'ê bona gor'istan, aha gihîşte Birahîm.

Zewaca Îshaq

24 Birahîm îdî kal bibû û r'ojêd xwe derbaz kiribûn. ¹Xudan^f her alîyada ser Birahîmda barandibû. ²Hingê Birahîm gote xulamê mala xwedayî mezin, ku wek'îlê h'emû hebûka wî bû: «Hîvî dikim, destê xwe bike li bin r'e'nê hêta min*, ³ez te bi Xudan didime sondê, ku Xwedêyê e'rdê û Xwedêyê e'zmên e, wekî tê kur'ê min'r'a ji qîzêd kenanîya nexwezî, nava k'îjanada ez dimînim. ⁴Lê her'î welatê min, ji nava pismamtîya min qîzekê kur'ê min Îshaq'r'a bînî». ⁵Xulam

* 23:15, 16 Awa gotî nêzîkî 4 kîlogram û nîv (giranîya şêkilekî 12 giram bû).

* 24:2 Nîşana bi r'ik'inyata xwe sondxwarinê ye.

gotê: «Belkî qîzik naxwaze li pey min bê vî welatî, tu dixwazî ku ez kur'ê te vege'înime wî welatê ku tu jê derk'etî?» ⁶Birahîm gote wî: «H'evza xwe bikî ku kur'ê min veneger'înî wir. ⁷Xudan, Xwedêyê e'zmên, yê ku ez ji mala bavê min û ji wî welatê ez têda bibûm derxist im û t'evî min xeberda û minr'a sond xwar got: «Ezê vî welatî bidime zur'eta te», ewê milyak'etê xwe pêşîya teva bişîne û tê ji wir qîzê kur'ê minr'a bînî. ⁸Lê heger qîzik naxwaze ku li pey te bê, tu ji vê sonda min aza yî, t'enê kur'ê min veneger'înî wir». ⁹Hingê xulam destê xwe kire bin r'e'nê hêta axayê xwe Birahîm û ji ber wê yekêva sond xwar.

¹⁰Xulêm ji deveyêd axê xwe dehe deve bar kirin. Çimkî h'emû xêr-xizna axayê wî destê wîda bû. Ew r'abû çû Aram-Naharaîmê*, wî bajarê ku Nehor dima. ¹¹Ewî berê êvarê, wî wextê ku qîz û bûk derdik'etin av dik'işandin, deve ji bajêr der ber bîrekê dane mexelê, ¹²û got: «Ya Xudan, Xwedêyê axayê min Birahîm! Ez r'eca dikim, tê îro r'îya min r'ast kî, axayê min Birahîmr'a h'uba xweye amin bide k'ifşê. ¹³Ezê va li ser kanîya avê bisekinim û qîz-bûkêd binelîyêd vî bajarî wê bêne avê, ¹⁴ez k'îjan qîzêr'a bêjim: «K'erema xwe, cêr'ê xwe dayne ez avê vexwim» û gava ew bêje: «K'erem ke ve-xwe û ez deveyêd te jî avdim», bira hema ew jî bibe ew qîza ku te bona xulamê xwe Îshaq k'ifşkirî ye. Û bi vê yekê ez bizanibim, ku te axayê minr'a h'uba xweye amin da k'ifşê».

¹⁵Ewî hela hê xeberdana xwe k'uta nekiribû, R'êvêka qîza Bet'ûêlê kur'ê Mîlk'a jina Nehorê birayê Birahîm cêr' li ser mila hat. ¹⁶Qîzik yeke gelekî bedew û bik'ir bû, destê mêra hê lê nek'etibû. Ewa berjêrî ser kanîyê

---

* 24:10 P'areke Mesopotamyayê.

bû, cêr'ê xwe dagirt û hevraz hilk'işîya. ¹⁷Xulam bi lez çû pêşîya wê û gotê: «K'erema xwe, avekê ji cêr'ê xwe nadî ez vexwim?» ¹⁸Ewê got: «Vexwe, xweyê min». Û leze-lez cêr' ji ser milê xwe danî û dayê ku vexwe. ¹⁹Gava ewî av t'êr vexwar, keç'ikê gotê: «Ez avê deveyêd ter'a jî bik'işînim, wan jî t'êr avdim». ²⁰Û pêr'a-pêr'a ava cêr'da valayî k'ur'n kir, dîsa bezî çû ji bîrê avê bik'işîne, ewê bona h'emû deveyêd wî av k'işand. ²¹Ev meriva li ser wê e'cêbmayî mabû, qet deng nedikir, difikirî digot: gelo r'ast Xudan r'îya wî r'ast kirîye, yan na.

²²Û gava h'emû deva ava xwe vexwarin, hingê wî merivî qerefîleke zêr'îne giranîya nîv şêkilî* û du bazinêd zêr'îne giranîya dehe şêkilî* bona zendê wê dane wê ²³û jê pirsî: «Bi k'erema xwe beje, tu qîza k'ê yî? Gelo mala bavê teda cî heye, ku em şeva xwe derbaz kin?» ²⁴Ewê gote wî: «Ez qîza Bet'ûêlê kur'ê Mîlk'aya jina Nehor im». ²⁵Usa jî gotê: «Şikir ka û gîhayê me gelek e û cîyê şevmayîna we jî heye». ²⁶Hingê ew meriva dever'ûya çû û şikirî da Xudan ²⁷û got: «Şikir ji Xudan, Xwedêyê Birahîmê axayê min, ku ewî t'êla axayê min ji h'ub û aminîya xwe nebir'î! Gava ezî r'êda bûm, Xudan berê min da mala birayêd axayê min». ²⁸Qîzik r'evî çû û ev yeka mala dîya xweda gilî kir.

²⁹Birakî R'êvêkayê hebû navê wî Laban. Laban xwe li kanîyê girt, bezî çû cem wî merivî, ³⁰çimkî ewî qerefîl û ew bazinêd destêd xûşka xweda dîtibûn, usa jî ew gilîkirina xûşka xwe R'êvêkayê bihîstibû ku gotibû: «Ewî merivî t'evî min aha xeber daye», xwe wî merivîr'a gîhand. Dîna xwe dayê va ye ew deveyêd xweva wê hê li ser kanîyê ye. ³¹Û gote wî: «K'erem

* ^{24:22} Giranîya şêkilekî 12 giram bû.

ke were, bimbarekê Xudan! Tu çima li derva sekinî yî? Min bona te mal hazir kirîye û cî jî bona deveyêd te». ³²Ew meriva çû hindur', Laban barê deva danîn, ka û gîha kire ber wan, av jî da ku nigêd wî û yêd t'evî wî bêne şuştin. ³³Paşê nan danîn li ber wî, lê ewî got: «H'eta ez nêt-meremê xwe gilî nekim, ez nên naxwim». Gotinê: «K'erem ke bêje».

³⁴Hingê ewî got: «Ez xulamê Birahîm im. ³⁵Xudan gelekî li ser axayê minda barandî ye, ew bûye yekî dewlemend, Xudan gelek pez û dewar, zêr' û zîv, xulam û carî, deve û k'er dane wî. ³⁶Seraya jina axayê min, pîrtîya xweda axayê minr'a kur'ek anî, ewî h'emû hebûka xwe da wî kur'î. ³⁷Axayê min ez dame sondê got: «Nebî-nebî ku tu ji qîzêd kenanîya, welatê k'îjanada ez dimînim kur'ê minr'a bixwazî. ³⁸Lê her'î nava olk'a mala bavê min û pismamêd min, qîzê kur'ê minr'a bixwazî». ³⁹Hingê min gote axayê xwe: «Belkî qîzik nexwaze t'evî min bê» ⁴⁰Ewî gote min: «Ew Xudanê li ber ç'e'vê k'îjanî ku ez r'îya wîda r'ast diçim, wê milyak'etêf xwe t'evî te r'ê dayne û ewê r'îya te r'ast ke, tê kur'ê minr'a ji nava pismamtîya min û olk'a mala bavê min qîzê bixwazî, ⁴¹wî çaxî tê ji wî sondê ku min tu dayî sondê aza bî, lê gava tu her'î nava pismamtîya min û ew qîzê nedine te, tu îdî ji wî sondê xwe aza yî.

⁴²Ez îro hatime li ser kanîyê û min got: «Ya Xudan, Xwedêyê axayê min Birahîmê! Heger ev r'îya ku ez niha têda diçim tu r'ast dikî, ⁴³ezê va li ser kanîya avê bisekinim û gava qîzek bê avê bik'işîne û ez wêr'a bêjim: «K'erema xwe, ji wî cêr'ê xwe hinek av bide ez vexwim», ⁴⁴û k'îjan ku bêje: «Tu vexwe û ez avê deveyêd ter'a jî bik'işînim», bira hema ew jî bibe ew qîza ku Xudan bona kur'ê axayê min k'ifş kirîye».

⁴⁵Xeberdan hê devê minda bû, nişkêva R'êvêka cêr' li ser mila hat, berjêr çû kanîyê av k'işand, hingê min gotê: «K'erema xwe avekê nadî min?» ⁴⁶Ewê leze-lez

cêr' ji ser milê xwe danî û got: «Vexwe û ez deveyê te jî avdim», awa min vexwar û ewê deveyêd min jî avdan. ⁴⁷Hingê min jê pirsî: «Tu qîza k'ê yî?» Ewê got: «Ez qîza Bet'ûêlê kur'ê Mîlk'a jina Nehor im», min derxist qerefîl kire poza û bazin jî kirine desta. ⁴⁸Wî çaxî ez ta bûm û dever'ûya çûm ber Xudan, şikirî da Xudan Xwedêyê axayê xwe Birahîm, wekî r'îya min r'ast kir, ku ez nebîya* birayê axayê xwe kur'ê wîr'a bixwazim. ⁴⁹Niha minr'a bêjin: «Temê we heye ku hûn h'ub û aminîyê axayê minr'a bidine k'ifşê, yan na?» Heger na, minr'a bêjin ku ez yan r'ast her'im, yan jî ç'ep».

⁵⁰Laban û Bet'ûêl lê vege'andin û gotinê: «Ev yek ji Xudan e, em ne qenc dikarin bêjin, ne xirab. ⁵¹Va ye R'êvêka li ber te ye, r'abe hilde û her'e, bira weke gotina Xudan, ew bibe jina kur'ê axayê te». ⁵²Gava xulamê Birahîm xeberdana wan bihîst, h'eta e'rdê dever'ûya çû, serê xwe li ber Xudan danî. ⁵³Paşê xulêm xişîrêd zêr', zîv û k'inc derxistin dane R'êvêkayê, xelatêd qîmete biha jî dane birê û dîya wê. ⁵⁴Hingê xulêm t'evî wan merivêd ku pêr'a hatibûn, xwarin vexwarin û şeva xwe li wir derbaz kirin. Sibehê zû r'abûn, xulêm got: «Min ver'êkine cem axayê min». ⁵⁵Birê û dîya keç'ikê gotinê: «Bira keç'ik çendekî, hema dehe r'oja li cem me bimîne, paşê her'in». ⁵⁶Lê xulêm gote wan: «Min derengî neêxin, Xudan ku r'îya min r'ast kirîye, bihêlin ez her'im bigihîjime axayê xwe». ⁵⁷Wana got: «Em gazî keç'ikê kin û xebera devê wê bizanibin». ⁵⁸Hingê gazî R'êvêkayê kirin û gotinê: «Tê t'evî vî merivî her'î?» Ewê got: «Belê». ⁵⁹Evana xûşka xwe R'êvêka, xweykirîya

* 24:48 Xeber bi xeber «qîz».

wê, xulamê Birahîm û merivêd wî ver'êkirin. ⁶⁰Dua li R'êvêkayê kirin û gotinê:

«Xûşka me, tu bibî dîya h'ezar-h'ezara
û zur'eta te bajarêd neyarêd xwe
zefî xwe kin».

⁶¹R'êvêka û carîyêd wê r'abûn, li deva sîyar bûn û li pey wî merivî çûn. Xulêm R'êvêka hilda û çû.

⁶²Îshaq ji Bîr-Lahay-Roî vege'îyabû dihat, çimkî ew li Necefêf dima. ⁶³Îshaq berê êvarê derk'etibû çolê k'etibû nava mitala, serê xwe bilind kir, dîna xwe dayê, va ye deve tên.

⁶⁴R'êvêkayê ku serê xwe bilind kir Îshaq dît, ji devê peya bû.

⁶⁵Û ji xulêm pirsî: «Ew merivê deştêdayî ku ber bi me tê, ew k'î ye?» Xulêm gotê: «Axayê min e». Û ewê xêlîya xwe hilda avîte li ser xwe. ⁶⁶Xulêm her tiştêd ku wî kiribûn Îshaq'r'a gilî kirin. ⁶⁷Îshaq R'êvêka bire konê dîya xwe Serayê, ew stand û ew bû kevanîya wî. Ewî ew h'iz kir. Û baristanî k'ete dila, li pey mirina dîya wî'r'a.

Zur'eta Birahîme mayîn

25 Birahîm jinek jî stand, navê wê Qitûra. ²Evê ev kur' Zîmran, Yoqşan, Midan, Midyan, Îşbaq û Şûax jê'r'a anîn. ³Yoqşan'r'a Şîba û Dêdan bûn. Dêdan'r'a aşûrî, litûşî û liûmî bûn. ⁴Midyan'r'a Eyfa, Efer, Henox, Abîda û Eldaha bûn. Ev h'emû jî zar'êd Qitûrayê bûn.

⁵Birahîm h'emû hebûka xwe da Îshaq. ⁶Lê p'êşk'êş dane kur'êd carîyaye ji wî û saxîya xweda ew ji kur'ê xwe Îshaq dûr xistin, berê wanda r'ohilatê, ew şandine alîyê welatêd r'ohilatê.

Mirin û definkirina Birahîm

⁷R'ojêd e'mirê Birahîme ku wî derbaz kirin, sed h'eftê pênc sal bûn. ⁸Birahîm bû kalekî extyar, ji e'mirê xwe t'êrbûyî, r'uhê xwe da û mir, çû gihîşte cime'ta xwe. ⁹Kur'êd wî Îshaq û Îsmayîl, bavê xwe, şkefta Maxpêlayêye e'rdê Efronê kur'ê Soxarê h'îtîda defin kirin, ya ku pêşberî Mamrê bû, ¹⁰wî

e'rdîda, k'îjan ku Birahîm ji zar'êd h'îtîya k'ir'î bû. Li wir Birahîm û jina wî Serayî hatine defin kirinê.

¹¹Li pey mirina Birahîmr'a, Xwedê dua kur'ê wî Îshaq kir. Îshaq nêzîkî Bîr-Lahay-Roîyê cî-war bû, ma.

R'ik'inyata Îsmayîl

¹²Ev e serecema r'ik'inyata Îsmayîlê kur'ê Birahîm, ku carîya Serayîye Hacera misirî Birahîmr'a anî. ¹³Navê kur'êd Îsmayîl ev in, bi navêd xwe û r'ik'inyata xweva. Nixurîyê Îsmayîl Nêbayot bû, peyr'a Qêdar, Adbêl, Mîbsam, ¹⁴Mîşma, Dûma, Massa, ¹⁵Xadad, Têma, Yetûr, Nafîş û Qêdima bûn. ¹⁶Ev in kur'êd Îsmayîl û navêd wan, cî-warêd xwe û konêd xweva. Evana li gora êl-e'şîrêd xweva donzdeh mîr bûn. ¹⁷Salêd e'mirê Îsmayîl sed sî û h'eft sal bûn û r'uh'ê xwe da mir, t'evî cime'ta xwe bû. ¹⁸Îsmayîlîya ji H'awîlayê girtî h'eta Şûrê cî-war bûn, ku pêşberî Misirê, li ser r'îya ku diçe Aşûrya. Evana li ber ç'e'vê h'emû birayêd xwe cî-war bûn, ew aciz kirin.

Bûyîna Esaw û Aqûb

¹⁹Ev e serhatîya r'ik'inyata ku pey Îshaqê Birahîm k'et. Birahîmr'a Îshaq bû. ²⁰Îshaq ku bû çil salî, qîza Bet'ûêlê aramîf, ji Paddan-Aramê* R'êvêka stand, xûşka Labanê aramî. ²¹Îshaq bona jina xwe lava-dîlek ji Xudan kirin, çimkî ewê zar' nedanîn. Xudan dengê wî bihîst, jina wî R'êvêka h'emle derk'et. ²²Kur'e hê bet'inê wêda bûn hevdu'r'a şer' dikirin, hingê ewê got: «Ev çi hate serê min?» Û çû ku ji Xudan bipirse.

²³Xudan gote wê:

«Bet'inê teda du millet hene,
û ji bedena te, du cime'tê ji hev cihê bin,

* 25:20 P'areke Mesopotamyaye.

cime'tekê ji cime'ta din qewattir be.

Û yê mezin wê xulamtîyê yê biç'ûk bike».

²⁴Û gava r'oja bûyîna wan pê'r'a gihîşt, va ye ew cêwî bûn bet'inê wêda. ²⁵Yê pêşin ku bû, yekî sorî pir'ç' bû mîna k'urk, navê wî Esaw* danîn. ²⁶Pey wîr'a, birê wî bû, dest avîtî pe'nîya Esaw girtî, û navê wî danîn Aqûb*. Hingê Îshaq şêst salî bû, gava R'êvêka ew anîn.

²⁷Ew zar' mezin bûn, Esaw bû merivekî çolê, nêç'îrvanîyêda yekî jîrî serxwe. Lê Aqûb merivekî dûreşer' û ji kona qet dervedik'et. ²⁸Îshaq Esaw h'iz dikir, çimkî ewî nêç'îrêd wî dixwarin, lê R'êvêkayê Aqûb h'iz dikir.

Esaw nixurtîya xwe difiroşe

²⁹Carekê Aqûb şorbe çêdikir, Esaw ji çolê k'esirî hat. ³⁰Ewî gote Aqûb: «Bike qencî, ji wê şorba berk'elêye sor, minr'a dagire ez bixwim, dilê min xava diçe». Lema jî wîr'a gotin: «Edom*». ³¹Lê Aqûb gote wî: «K'a niha nixurtîya xwe bifiroşe min». ³²Hingê Esaw got: «Ez va dimirim, k'ara min çi nixurtîyêda heye?» ³³Aqûb gotê: «De niha destê minda sond bixwe». Ewî destê wîda sond xwar û nixurtîya xwe firote Aqûb. ³⁴Hingê Aqûb nan û şorba nîsika da Esaw, ewî xwar û vexwar, r'abû çû. Bi vî awayî Esaw nixurtîya xwe bêhurmet kir.

Îshaq Gêrarêda dimîne

26 Li welêtda, li ser wê xelaya ku hêna Birahîmda bibû, xelayîke din bû, Îshaq çû Gêrarê cem p'adşê filistînîya Abîmelex. ²Xudan wîva xuya bû û

* 25:25 Bi zimanê îbranî mîna sewta xebera «Pir'ç'».

* 25:26 Bi zimanê îbranî «Pe'nîgirtî» yan «H'ilek'ar».

* 25:30 Bi zimanê îbranî «Sor».

gotê: «Berjêrî Misirê nebe, wî welatîda bimîne, k'îjanî ezê nîşanî te kim. ³Vî welatîda xerîbîyêda bimîne, ezê t'evî te bim û dua li te bikim. Çimkî ezê t'emamîya van welata bidime te û zur'eta te û wê sonda xwe, ya ku min bavê te Birahîmr'a sond xwarîye, bînime sêrî. ⁴Ezê zur'eta te weke steyrkêd e'zmên zêde kim û t'emamîya van welata bidime zur'eta te û bi zur'eta te wê dua li h'emû miletêd dinyayê bibe. ⁵Çimkî Birahîm guhdarîya dengê min kir, fermanêd min, t'emîyêd min, e'rf-e'detêd min û hînkirinêd min qedandin».

⁶Îshaq Gêrarêda cî-war bû. ⁷Binelîyêd wî cîyî ku pirsra jina wî R'êvêkayê jê kirin, ewî got: «Xûşka min e». Çimkî ew tirsîya ku wî bigota: «Jina min e», digot: «Nebe r'ûyê R'êvêkayê da min bikujin, çimkî R'êvêka berbiç'e've bedew bû». ⁸Û gava ew we'dekî dirêj li wir ma, p'adşê filistînîya Abîmelex r'ojekê p'encerêr'a dîna xwe dayê, wê Îshaq t'evî jina xwe R'êvêkayê k'êf-henek dikirin. ⁹Hingê Abîmelex gazî Îshaq kir û gotê: «K'ifş e, ku eva jina te ye, te çima got: «Eva xûşka min e?»» Îshaq lê vege'and û gotê: «Min got, ku nebe r'ûyê wêda ez bême kuştinê». ¹⁰Hingê Abîmelex gotê: «Ev te çi danî li serê me? Hindik mabû ku ji nava cime'tê yekî dest bavîta jina te û gune bik'eta stûyê me». ¹¹Abîmelex t'emî da t'emamîya cime'ta xwe û got: «K'ê qedirê vî merivî, yan jina wî k'eve, wê e'se bê kuştinê».

¹²Îshaq wî welatîda e'rdê xwe r'eşand, Xudan serda barand, ewî wê salê sed car ber hilda. ¹³Evî xwe r'ind girt, çiqas diçû xwe digirt û usa pêşda diçû, ku ewî gotina te xwe girt. ¹⁴Bû xweyê kerî û gar'anêd pêz-dêwêr û gelek xulamêd wî hebûn, filistînîya^f h'evsûdîya wî kirin. ¹⁵H'emû ew bîrêd ku hêna bavê wîda, xulamêd bavê wî Birahîm vedabûn, filistînîya xitimandin, t'ijî xwelî kirin. ¹⁶Abîmelex gote Îshaq: «Bihêle ji me dûr k'eve her'e, çimkî tu ji me derbaztir bûyî». ¹⁷Îshaq ji wir k'oç' kir çû, konêd xwe deşta Gêrarêda danîn û li wir ma.

¹⁸Îshaq dîsa ew bîr vedan, yêd ku hêna bavê wî Birahîmda hatibûne vedanê, k'îjan ku pey mirina Birahîmr'a filistîniya t'ijî kiribûn, ewî dîsa ew navêd bavê xwe danîne li ser wan. ¹⁹Xulamêd Îshaq wê deştêda vedan, r'astî ava kanîyê hatin. ²⁰Şivanêd Gêrarê t'evî şivanêd Îshaq şer' dikirin, digotin: «Eva ava me ye». Lema navê wê bîrê danî E'sêq*, çimkî bona wê bîrê şer' kirin. ²¹Bîreke din vedan, li ser wê jî şer' kirin, navê wê danî Sîtna*. ²²Ew ji wir çû, bîreke din veda, li ser wê şer' nekirin, hingê ewî navê wê danî R'eh'obot* û got: «Çimkî Xudan em derxistine firêqetîyê û emê li ser vî e'rdî zêde bin».

²³Ji wir jî Îshaq hevraz çû Bîr-Şêvayê. ²⁴Wê şevê Xudan wîva xuya bû û gote wî: «Ez Xwedêyê bavê te Birahîm im, netirse, çimkî ez t'evî te me, bona xatirê xulamê xwe Birahîm, ezê dua li te bikim û zur'eta ta zêde kim». ²⁵Îshaq li wir gorîgehek çêkir, gazî navê Xudan kir. Konê xwe li wir vegirt, xulamêd wî li wir jî bîrek k'olan.

Peymanaf Îshaq û Abîmelex

²⁶Wî çaxî, Abîmelex bi t'evî şîretk'arê xwe Ahûzat' û sereskerê xwe Pîxol ji Gêrarê çûne cem Îshaq. ²⁷Îshaq gote wan: «Hûn bona çî hatine cem min, ne we jenande min û berî min da, ez ji xwe dûr xistim?» ²⁸Wana got: «Em baş dibînin ku Xudan t'evî te ye, lema me got: «Em û tu destê hevda sond bixwî û t'evî te peymanê girêdin, ²⁹wekî tu xirabîyê li me nekî, çawa ku me dest nedaye te, pêştirî qencîyê, usa jî me tu sax-silamet ver'êkir î, ji îro şûnda tu bimbarekê Xudan î». ³⁰Hingê Îshaq wan'a mesrefek danî, wana xwar-vexwar. ³¹Sibehê zû r'abûn, destê hevda sond xwarin, Îshaq ew ver'êkirin. Ewana bi dilê r'ih'et ji cem wî çûn. ³²Hema wê

* 26:20 Bi zimanê îbranî «Şer'».

* 26:21 Bi zimanê îbranî «Neyartî».

* 26:22 Bi zimanê îbranî «Firêqetî».

r'ojê jî, xulamêd Îshaq hatin bona wê bîra ku vedidan cab danê û gotinê: «Me av dît». ³³Ewî navê wê Şîva * danî. Bona vê yek jî navê wî bajarî h'eta niha Bîr-Şêva ** ye.

Jinêd Esawe ne ji miletê wî

³⁴Esaw çil salî bû, gava wî Yêhûdîta qîza Bêrîyê h'îtî û Basmet'a Êylonê h'îtî standin. ³⁵Evana bûne kula dilê Îshaq û R'êvêkayê.

Aqûb duayê p'ara Esaw ji Îshaq distîne

27 Gava Îshaq kal bû û r'onaya ç'e'vada me'rim bû, ewî gazî kur'ê xweyî mezin Esaw kir û gotê: «Lawo!» Ewî got: «Ez va me, bavo!» ²Îshaq gotê: «Ezî va kal bûme, nizanîm k'îjan r'ojê ezê bimirim. ³Niha ç'ekê xwe, tîr û kevanê xwe hilde derê çolê, nêç'îrekê bona min bike û ⁴xwarina xweşe ku ez jê h'iz dikim, bona min çêke bîne ez bixwim, ku berî mirina xwe ez dua li te bikim». ⁵R'êvêkayê dibihîst, gava Îshaq ev yek kur'ê xwe Esawr'a digot. Gava Esaw çû çolê nêç'îrê bike bîne,

⁶R'êvêkayê gote kur'ê xwe Aqûb: «Min hêja bihîst, ku bavê te çawa t'evî birê te Esaw xeberda û got: ⁷«Nêç'îrekê minr'a bîne, pê xwarineke xweş çêke, ku ez bixwim û berî mirina xwe, li ber Xudan dua li te bikim», ⁸Niha bibihê lawo, guhê xwe bide ser min, ez çi ter'a dibêjim bike. ⁹R'abe her'e nava kêrî, minr'a du karêd bizinaye r'ind bîne û ez pê wan bavê ter'a wê xwarina xweşe ku ew jê h'iz dike çêkim, ¹⁰tu jî bibe bide bavê xwe, ku ew bixwe û berî mirina xwe dua li te bike». ¹¹Aqûb gote dîya xwe R'êvêkayê: «Esawê birê min yekî pir'ç' e, ezî r'ûtî nepir'ç' im, ¹²belkî bavê min bi desta min bip'elîne, ez ber ç'e'vê wî derew derêm, hingê ezê li ser xweda nifir'ê bînim ne ku duayê».

* 26:33 Bi zimanê îbranî «Sond» yan «H'eft».

** 26:33 Bi zimanê îbranî «Bîra Sondê» yan «Bîra H'efta».

¹³Dê gotê: «Lawo! Ew nifir'a bira li ser minda bê, t'enê tu gur'a min bike, her'e kara bîne». ¹⁴Aqûb çû kar anîn dane dîya xwe. Dê pê wan ew xwarina xweşe ku bavê wî jê h'iz fikir çêkir. ¹⁵R'êvêkayê k'inca Esawê r'ind, ya kur'ê xweyî mezin, ku malda li cem wê bû, hilda li kur'ê xweyî biç'ûk Aqûb kir, ¹⁶û p'ostê kara jî avîte li ser desta û stukura wîye r'ûte nepir'ç', ¹⁷xwarina xweşe çêkirî, nanê ku lêxistibû da destê kur'ê xwe Aqûb.

¹⁸Aqûb çû cem bavê xwe û got: «Bavo!» Ewî got: «Ez va me, tu k'î yî lawo?» ¹⁹Aqûb gote bavê xwe: «Ez nixurîyê te Esaw im, te çawa minr'a got, min usa jî kir, k'erem ke, r'abe r'ûnî nêç'îra min bixwe û dua li min bike». ²⁰Îshaq gote kur'ê xwe: «Te çawa usa zû nêç'îr dît, lawo?» Aqûb gotê: «Xudan, Xwedêyê te nêç'îr r'astî min anî». ²¹Îshaq gote Aqûb: «Nêzîk were, ez bi desta te bip'elînim, lawo, hela k'a tu kur'ê min Esaw î, yan na?» ²²Aqûb nêzîkî bavê xwe bû, bavê bi desta ew p'eland û gotê: «Deng dengê Aqûb e, lê dest destêd Esaw in». ²³Ewî tê dernexist k'îjan e, çimkî destêd wî jî mîna destêd birê wî Esaw pir'ç' bûn, hingê dua li wî kir ²⁴û gotê: «Tu r'ast kur'ê min Esaw î?» ewî got: «Ez im». ²⁵Bavê gotê: «K'a bide nêç'îra kur'ê xwe ez bixwim, wekî dua li te bikim». Aqûb dayê, ewî xwar, şerab jî anî dayê ewî vexwar. ²⁶Bavê wî Îshaq gotê: «Niha were nêzîk û min r'amûse, lawo». ²⁷Aqûb çû nêzîk, bav r'amûsa. Îshaq k'incê wî bîn kir, dua li wî kir û got:

«Va ye bîna kur'ê min,
mîna bîna mêrga Xudan dua lê kirî ye.

²⁸Bira Xwedê ji qir'avîya e'zmên,
û ji qinyata e'rdê,
genim û şerabêda te xinê ke.

²⁹Bira millet ter'a xulamtîyê bikin,
cime't jî li ber te dever'ûya her'in.
Tu bibî axê biratîya xwe,

zar'êd dîya te jî li ber te dever'ûya her'in.

Yê nifir'a li te bike, nifir' li wî be,

yê dua li te bike, dua li wî be».

³⁰Gava Îshaq dua Aqûb kir xilaz kir û ew gavek bû ku ew ji bavê xwe Îshaq dîr k'etibû, birê wî Esaw ji nêç'îrê hat. ³¹Ewî jî xwarina xweş çêkir, anî da bavê xwe û got: «De bira bavê min r'abe û ji nêç'îra kur'ê xwe bixwe, wekî dua li min bike». ³²Bavê wî Îshaq gote wî: «Tu k'î yî?» Ewî got: «Ez kur'ê te, nixurîyê te, Esaw im». ³³Îshaq bi xofeke mezin li ser hevda lerizî û got: «Ewê ku nêç'îr kir û anî da min ew k'î bû? Min berî hatina te, ji wan h'emûya xwar û dua li wî kir. Ewê jî duakirî be». ³⁴Gava Esaw ev gotinêd bavê xwe bihîstin, kûr'în k'etê, k'eser-k'eser girîya û gote bavê xwe: «Min jî bavo! Dua li min jî bike!» ³⁵Bavê gotê: «Birê te hat bi h'ilek'arîyê duayê p'ara te hildane li ser xwe». ³⁶Esaw got: «Lema navê wî danenîne Aqûb!»* Eva du care ew nig dide ber min heqê nixurtîya min ji min stand û niha jî duayê p'ara min ji min stand». Û digot: «Te qet bona min dua nehiştîye?» ³⁷Hingê Îshaq li Esaw vege'and û gotê: «Va ye min ew kire axayê te, û h'emû biratîya wî jî wîr'a kirine xulam, genim û şerabêva jî ew xinê kirin. Îdî niha ez te çawa bikim lawo». ³⁸Esaw gote bavê xwe: «Bavo! Gelo hema duakî te t'enê hebû? Min jî bavo! Dua li min jî bike!» Esaw kûr'e-kûr' danî girîya.

³⁹Hingê Îshaqê bavê wî li wî vege'and û gotê:

«Awa tê îdara xwe ji qinyata e'rdê

û qir'avîya e'zmên bikî.

⁴⁰Îdara te bi şûrê te be,

xulamtîyê birê xwer'a bikî,

û wext jî ku bê, gava tu ji vê yekêda serî hildî,

nîrê wî ji stûyê xwe bavêjî».

* 27:36 Binihêr'e Destpêbûn 25:26.

⁴¹ Û bona vî duayê ku bavê dua birê wî kiribû, Aqûb ji ber ç'e'vê Esaw k'etibû û dilê xweda digot: «R'ojêd şîna bavê min nêzîk bûne, ezê peyr'a birê xwe Aqûb bikujim». ⁴² Ev gotinêd Esawe kur'ê R'êvêkayêyî mezin, gîhandine wê. Evê jî şand gazî kur'ê xweyî biç'ûk Aqûb kir û gotê: «Va ye Esawê birê te, gef li te xwarîye, wekî te bikuje. ⁴³ Niha bibihê lawo ez çi ter'a dibêjim, r'abe bir'eve her'e H'aranê, bigihîje birê min Laban, ⁴⁴ we'dekî li cem wî bimîne, h'eta hêrsa birê te datîne. ⁴⁵ Gava hêrsa birê te dayne û ew kirina ku te li serê wî kirîye bîr bike, paşê ezê hingê bişînime pey te, te ji wir bînim, çîma nava r'ojekêda ez we her duya unda kim?»

Îshaq Aqûb dişîne cem xalê wî Laban

⁴⁶ Paşê R'êvêkayê gote Îshaq: «R'ûyê van qîzêd h'îtîada, ez ji e'mirê xwe t'êr bûme, heger Aqûb jî qîzêd h'îtîyaye mîna vane vî welatî bistîne, îdî ez çîma dijîm?»

28 Hingê Îshaq gazî Aqûb kir, dua li wî kir, t'emî da wî û got: «Qîzêd kenanîf nestîni. ² Lê r'abe her'e Paddan-Aramê, mala bavê dîya xwe Bet'ûêl û ji wir ji qîzêd xalê xwe Laban, qîzê xwer'a bixwaze. ³ Û bira Xwedêyê Herî Zor te berek'et ke, te şîn ke û li hev zêde ke, ji te mixulqet pêşda bên. ⁴ De bira ew xêr-berek'eta ser Birahîm li ser te û zur'eta teda bibarîne, wekî ew welatê ku te têda xerîbî derbaz kirîye, bibe milk'ê te, k'îjan ku Xwedê dabû Birahîm». ⁵ Îshaq Aqûb şand, ew çû Paddan-Aramê cem xalê xwe Labanê kur'ê Bet'ûêlê aramî*.

Esaw qîza Îsmayîl distîne

⁶ Esaw dît ku Îshaq dua Aqûb kir û ew şande Paddan-Aramê, ku ji wir xwer'a qîzê bixwaze, dema ku dua wî dikir, t'emî

---

* 28:5 Îbranî xeber bi xeber: «Cem Labanê kur'ê Bet'ûêlê aramî, birê R'êvêka dîya Aqûb û Esaw».

da wî û got: «Ji qîzêd kenanîya xwer'a nexwazî», ⁷Aqûb jî gur'a dê û bavê xwe kir, çû Paddan-Aramê. ⁸Esaw k'ifş kir, ku Îshaqê bavê wî qîzêd kenanîya begem nake, ⁹hingê Esaw çû cem Îsmayîl û qîza Îsmayîlê kur'ê Birahîm, Mah'alata xûşka Nêbayot xwer'a xwest, anî ser jinêd xwe.

Xewna Aqûb

¹⁰Aqûb ji Bîr-Şêvayê derk'et, çû ber bi H'aranê. ¹¹Ew gihîşte cîkî, r'o lê çû ava, ewî kevirêkî wan dera hilda danî ber serê xwe û li wî cîyî p'alda r'aza, şeva xwe li wir derbaz kir. ¹²Ewî xewnek dît, dîna xwe dayê wê p'êpelîngek ser e'rdê danîye û serê wê gihîştîye e'zmên. Û va ye milyak'etêd Xwedê ser wêr'a hildik'işîyan û peya dibûn. ¹³Û awa Xudan ser wîr'a sekinîbû û digot: «Ez Xudan Xwedêyê kal-bavê te Birahîm û Xwedêyê Îshaq im. Ezê wî e'rdê ku te li ser p'aldaye bidime te û zur'eta te. ¹⁴Zur'eta teyê weke t'oz a e'rdê zêde be, wê berbi r'ohilat û r'oavayê, bakur û başûrê bela be. Bi te û zur'eta te wê dua li h'emû berekêd dinyayê bibe. ¹⁵Awa ez t'evî te me, tu k'uda jî her'î ezê te xweyî kim û te dîsa vege'rinime vî welatî. Çimkî ez ji te dûr nak'evim, h'eta ku ew tiştê min ter'a gotîye neynime sêrî». ¹⁶Aqûb ji xewa xwe h'işyar bû û got: «R'astî Xudan li vir e, lê min nizanibû!» ¹⁷Hingê ew tirsîya û got: «Ev der çiqasî saw e! Ev tiştêkî din nîne, lê mala Xwedê ye û dergehê e'zmana ye».

¹⁸Aqûb sibehê zû r'abû, ew kevirê ber serê xwe hilda h'eykel da sekinandinê bi r'ûn kêlik r'ûn kir. ¹⁹Navê wî cîyî danî «Bêt'-Êl*», lê berê navê wî bajarî Lûz bû. ²⁰Hingê Aqûb ad-qirar kir û got: «Heger Xwedê t'evî min be û vê r'êyêda min xwey ke, ya ku ez têda diçim, usa jî nanê xwarina min û k'inca li xwekirina min

---

* 28:19 Bi zimanê îbranî «Mala Xwedê».

bide, ²¹ û sax-silamet vejer'ime mala bavê xwe, bira Xudan bibe Xwedê min, ²² û ev kevirê ku min çawa h'eykel da sekinandinê jî bibe mala Xwedê. Û ji her tiştêd ku tu bidî min, ezê r'ast ji deha* yekî bidim te».

Aqûb r'astî R'ahêlê tê

29 Aqûb r'abû çû welatê cime'têd li r'ohilatê. ² Deştêda ew r'astî bîrekê hat, dîna xwe dayê va ye sê kerî pez dorê mexel in, çimkî ji wê bîrê pez dihate avdanê. Kevirekî mezin jî li ser devê bîrê bû. ³ Çaxê her kerîyêd pêz li wir t'op dibûn, hingê kevirê devê bîrê hol dikirin, pezê xwe av didan, kevir dîsa didane li ser devê bîrê.

⁴ Aqûb gote wan: «Gelî bira hûn ji k'u ne?» Wana lê vejer'and: «Em ji H'aranê ne». ⁵ Ewî dîsa gote wan: «Hûn Labanê kur'ê Nehor nas dikin?» Ewana got: «Em nas dikin». ⁶ Ewî gote wan: «Ew sax-silamet e?» Û wana got: «Saxî-silamet e, va ye R'ahêla qîza wî t'evî pêz tê». ⁷ Hingê wî got: «Hê r'oj gelek maye, ne wext e ku kerî t'op bin, pezê xwe avdin, bibin biç'êrînin». ⁸ Lê wana got: «Em nikarin, h'eta h'emû kerîyêd pêz t'op nebin, em hingê bi hevr'a kevirê li ser devê bîrê hol dikin, pêz av didin».

⁹ Ewî hê t'evî wan xeber dida, R'ahêl bi t'evî pezê bavê xwe hat, çimkî ewê şivantî dikir. ¹⁰ Gava Aqûb ç'e'v R'ahêla qîzxaî û pezê xalê xwe Laban k'et, çû kevir ji devê bîrê hol kir û pezê xalê xwe Laban avda. ¹¹ Hingê Aqûb çû r'ûyê R'ahêlê, kûr'în k'etê girîya. ¹² Paşê Aqûb gote R'ahêlê ku ew pismamê bavê wê ye, kur'ê R'êvêkayê ye. Ewa jî r'evî çû bavê xwer'a gilî kir.

¹³ Gava Laban ev mizgînîya hatina kur'ê xûşka xwe Aqûb bihîst, r'evî çû pêşîya wî. Ew h'emêz kir, çû r'ûyê wî û ew

* 28:22 Binihêr'e Qanûna Ducarî 14.22-29; 26.12-15.

bire mala xwe. Aqûb jî ev yek gişk Labanr'a gilî kir. ¹⁴Laban gote wî: «Tu r'ast ji xûn û qinêta min î!» Aqûb t'emamîya mehekê cem wî ma.

Xulamtîya Aqûbe bona Lêayê û R'ahêlê

¹⁵Pey van yekara, Laban gote Aqûb: «Ze'f jî tu pismamê min î, gerekê bêheq minr'a xulamtîyê bikî? Minr'a bêje, heqê te çi ye?» ¹⁶Du qîzêd Laban hebûn. Navê ya mezin Lêa û navê ya biç'ûk R'ahêl bû. ¹⁷Lêa ç'e'vada nazik* bû, lê R'ahêl bejin-balê û sifetda xas û bedew bû. ¹⁸Dilê Aqûb k'ete R'ahêlê û got: «Ez bona qîza teye biç'ûk R'ahêlê h'eft sala ter'a xulamtîyê bikim». ¹⁹Laban got: «Ya p'ake ez wê bidime te, ne ku bidime merivekî din. Cem min bimîne». ²⁰Aqûb h'eft sala bona R'ahêlê xulamtî kir. Ber ç'e'vê wî mîna çend r'oja derbaz bûn, haqasî jê h'iz dikir. ²¹Hingê Aqûb gote Laban: «K'a dergîstîya min bide min, çimkî r'ojêd min t'emam bûne, ku ez her'ime cem wê». ²²Laban mesrefek danî, h'emû merivêd wê derê civandin. ²³Lê gava bû êvar qîza xwe Lêa bir da Aqûb, ewî serê xwe wêr'a danî. ²⁴Laban carîya xwe Zîlpa jî çawa carî da qîza xwe Lêayê. ²⁵Sibehê zû, va ye: eva Lêa ye. Hingê Aqûb gote Laban: «Te ev çi serê min kir? Min bona R'ahêlê ter'a xulamtî nekir? Te çima ez xapandim?» ²⁶Laban got: «Li cem me ev ne e'det e, ku ya biç'ûk berî ya mezin bidine mêr. ²⁷H'eftîyê t'emam ke, ezê ya din jî bidime te, li ber h'eft salêd dinva ku tu minr'a xulamtîyê bikî». ²⁸Aqûb usa jî kir, ewî h'eftê t'emam kir, Laban qîza xwe R'ahêl jî çawa jin da wî. ²⁹Laban carîya xwe Bîlha jî çawa carî da qîza xwe R'ahêlê. ³⁰Aqûb serê xwe R'ahêlêr'a danî û R'ahêl jî Lêayê ze'ftir h'iz kir. Ê Aqûb h'eft salêd din jî xulamtî Labanr'a kir.

* 29:17 Aha jî tê fe'mkirinê: «Ç'e'vada me'rim».

Zar'êd Aqûb

³¹Xudan dît ku Lêa ber ç'e'va r'eş e, bet'inê wê vekir. Lê R'ahêl bêber bû. ³²Lêa pê ma kur'ek anî û navê wî danî R'ûbên*, çimkî wê got: «Xudan zelûlîya min dît, îdî niha mêrê minê min h'iz ke». ³³Dîsa pê ma, kur'ekî din anî û got: «Çimkî Xudan bihîst ku ez nayême h'izkirinê, lema ev kur' jî da min». Û navê wî danî Şimh'ûn*. ³⁴Dîsa pê ma kur'ekî din jî anî û wê got: «Niha îdî mêrê minê t'evî min yek be, çimkî min sê kur' jêr'a anîn» bona vê yekê navê Lêwî* hate danîn. ³⁵Dîsa pê ma kur'ekî din anî û got: «Niha ezê pesinê Xudan bidim». Lema navê wî danî Cihûda*. Û ji zar'anînê hate bir'înê.

30 R'ahêlê dîna xwe dayê ku ew Aqûbr'a zar'a nayne, h'evsûdî xûşka xwe kir û gote Aqûb: «K'a zar'a bide min, yan na ezê candim». ²Hêrsa Aqûb li R'ahêlê r'abû û gotê: «Çima stexula ez dewsa Xwedê digirim, ku berê zika ji ser te bir'îye?» ³Ewê got: «Va ye carîya min Bîlha, her'e cem wê, bira ew li ser çokê min biwelide, ku zar'ê min ji wê hebin». ⁴Û wê carîya xwe Bîlha çawa jin da wî. Aqûb serê xwe wêr'a danî. ⁵Bîlha pê ma û Aqûbr'a kur'ek anî. ⁶Hingê R'ahêlê got: «Xwedê li ser heqî û neheqêda nihêr'î, dengê min jî bihîst û kur'ek da min». Lema navê wî danî Dan*. ⁷Carîya R'ahêlê Bîlha dîsa pê ma kur'ê duda Aqûbr'a anî. ⁸R'ahêlê got: «Ez xûşka xwer'a k'etîme h'ucetê û min zora wê bir». Û Navê wî danî Neftelî*.

* 29:32 Bi zimanê îbranî navê R'ûbên tê fe'mkirinê: «Dîna xwe bidinê kur' e» û dengê xebera R'ûbên nêzîkî «(Xudan) zelûlîya min dît».

* 29:33 Bi zimanê îbranî «Bihîstin».

* 29:34 Bi zimanê îbranî «Yektî».

* 29:35 Dengê wê mîna: «Pesindar».

* 30:6 Bi zimanê îbranî dengê wê mîna «Dîwankirin» e.

* 30:8 Bi zimanê îbranî «H'uceta min».

⁹Lêayê gava dît ku ji zar'a hate bir'inê, carîya xwe Zîlpa çawa jin girt da Aqûb. ¹⁰Carîya Lêayê Zîlpayê Aqûbr'a kur'ek anî. ¹¹Lêayê got: «Ez bextewar im!» Û navê wî danî Gad*. ¹²Carîya Lêayê Zîlpayê kur'ê duda Aqûbr'a anî. ¹³Lêayê got: «Ez xwezilî me! K'ulfetê xwezîya xwe li min bînin». Û Navê wî danî Aşêr*.

¹⁴R'ojêd nandirûnê R'ûbên çû nava zevîya, ewî gizêrêd beyanî* dîtîn û anî da dîya xwe Lêayê. Hingê R'ahêlê gote Lêayê: «K'erema xwe, hinek ji wan gizêrêd beyanîye kur'ê xwe bide min jî». ¹⁵Lê Lêayê got: «Te mêrê min ji min standîye bes nîne, gizêrêd kur'ê mine beyanî jî dixwazî?» R'ahêlê gotê: «Bira îşev ew t'evî te r'azê, ji ber gizêrêd kur'ê teye beyanîva». ¹⁶Êvarê Aqûb ji k'ewşên dihat, Lêa pêşîya wîda çû û gotê: «Tu gerekê t'evî min r'azêyî, çimkî min tu bi gizêrêd kur'ê xweye beyanî k'irêkirî yî». Û ew wê şevê t'evî wê r'aza. ¹⁷Xwedê dengê Lêayê bihîst û Lêa pê ma kur'ê pênc Aqûbr'a anî. ¹⁸Hingê Lêayê got: «Xwedê heqê min da min, çimkî min carîya xwe da mêrê xwe». Û navê wî danî Îsaxar*. ¹⁹Lêa dîsa pê ma û Aqûbr'a kur'ê şeşa anî. ²⁰Hingê Lêayê got: «Xwedê p'êşk'êşeke baş da min, mêrê minê îdî cem min bimîne, çimkî min wîr'a şeş kur' anîne». Û navê wî danî Zebûlon*. ²¹Xilazîyê qîzek anî û navê wê danî Dîna.

²²Xwedê R'ahêl bîr anî û Xwedê dengê wê bihîst bet'inê wê vekir. ²³Ew pê ma kur'ek anî û got: «Xwedê qara min da hildanê». ²⁴Navê wî danî Ûsiv* û got: «De bira Xudan kur'ekî din jî li min zêde ke».

* 30:11 Bi zimanê îbranî «Bextewarî».

* 30:13 Bi zimanê îbranî «Xwezilî».

* 30:14 Awa gotî «Mandragor» ku k'okeke bin e'rd e, dixwarin ku ji jintî û mêtîyê nek'evin.

* 30:18 Bi zimanê îbranî dengê wê mîna «Heq» e.

* 30:20 Bi zimanê îbranî «Cemmayîn» yan «Qedir».

* 30:24 Bi zimanê îbranî «Bira ew zêde be».

Peymana nava Laban û Aqûbda

²⁵Pey vê yekêr'a, gava R'ahêlê Ûsiv anî, Aqûb gote Laban: «Îzina te hebe, ku ez her'ime cî û wat'anê xwe. ²⁶Jin û zar'êd min bide min, bona k'îjana min ter'a xulamtî kir û ez her'im, çimkî xulamtîya min teva e'yan e, min çi xulamtî ter'a kirîye». ²⁷Laban gotê: «Heger min ber ç'e'vê te k'erem dît, hîvî dikim! Min tê derxistîye ku Xudan bona xatirê te li ser minda barandîye». ²⁸Û got: «Heqê xwe bêje ez bidim». ²⁹Hingê Aqûb gotê: «Tu zanî min çawa ter'a xulamtî kirîye û h'eywanêd teye li ber min çawa bûne. ³⁰Çimkî berî hatina min, malê te hindik bû, lê li hev zêde bû, Xudan bi hatina min li ser teda barand. Îdî ezê k'engê bona mala xwe bixebitim?» ³¹Laban pirsî: «Ez çi bidime te?» Aqûb gotê: «Tu tiştêkî nede min. Heger tu vê gotina min bikî, ezê dîsa kerîye pezê te xwey kim û biç'êrînim. ³²Ez îro bik'evime nava t'emamîya kerê te, çiqas pezê deq-deqî û belek hene, usa jî nava berxa çiqas qer hene û nava bizinada jî çiqasî belek û deq-deqî hene, ez veqetînim. Bira evana bibine heqê min. ³³Îro şûnda r'astîya minê li ber te k'ifş be, gava tu bêyî dîna xwe bidî heqê min. Heger nava kerîyê li ber minda, bizinek ne deq-deqî û ne belek be û berx ne qer be, ew li cem min çawa yêd dizîyê bin». ³⁴Laban gotê: «Baş e! Bira weke gotina te be». ³⁵Lê wê r'ojê Laban* çiqas nêrîyêd şiv-şivî û belek û çiqas bizinêd deq-deqî û belek, awa gotî çiqas yêd deq-deqîye sipî û berxêd qer hebûn, veqetandin dane kur'êd xwe, ³⁶û ew r'îya sê r'oja dûrî Aqûb xistin. Aqûb kerîyê pezê Labanî mayîn xwey kir.

³⁷Aqûb xwer'a ji dara sipindarê, behîvê* û çînarê şivdarêd ter' çêkirin, ewî qalikêd wan cî-cîya dat'er'aştin sipî nexş

* 30:35 Bi zimanê îbranî «Sipî».

* 30:37 Dareke ku dik'eve li nava k'oma darêd gûzê, dendikêd wê mîna dendikêd zerdela ne.

kirin, usa ku li ser şivdara sipîkayî k'ifş dibû. ³⁸Hingê ewî şivdarêd xweye dat'er'eşandî, danîne nava h'ewzêd avvexwarinê, ku gava kerî bèn avê vexwin, ew li ber pêz bin, dema avvexwarinê pez bê fe'la. ³⁹Pez li ber şivdara dihatine fe'la û dizan berxêd şiv-şivî, deq-deqî û belek danîn. ⁴⁰Aqûb berx vediqetandin û berê pêz didane alîyê yêd şiv-şivî û qere ku nava kerê Labanda hebûn. Aqûb kerê xwe veqetand, t'evî pezê Laban nekir. ⁴¹Û gava wextê fe'lê pezê k'oke-r'ind dihat, Aqûb ew şivdar dadanîne nava h'ewzê avê li ber ç'e'vê pêz, wekî ew li ber şivdara fe'lê xwe bistînin. ⁴²Lê li ber pezê jare-hûr danedanîn û yêd xirabe bi kêmasî p'ara Laban k'etin, yêd k'oke-r'ind p'ara Aqûb. ⁴³Usa eva merriva gelekî pêşda çû. Bû xweyê kerîyêd pêze mezin, carîya, xulama, deva û k'era.

Aqûb ji xalê xwe dir'eve

31 Aqûb xeberdana kur'êd Laban bihîstin ku digotin: «Aqûb h'emû hebûka bavê me bir û ji hebûka bavê me haqas hebûk t'op kir». ²Û Aqûb ç'e'v Laban k'et, dîna xwe dayê ku Labanî hindava wîda ne yê berê ye. ³Hingê Xudan gote Aqûb: «Veger'e welatê kal-bavêd xwe, li cî-misk'enê xwe, ezê t'evî te bim». ⁴Aqûb çolê li ber pêz bû, ewî şand gazî R'ahêlê û Lêayê kir ⁵û gote wan: «Ez dîna xwe didime mir'ûzê bavê we, ew hindava minda ne yê berê ye. Lê Xwedêyê bavê min, t'evî min bûye. ⁶Weva jî e'yan e, ku min bi t'emamîya qewata xwe bavê wer'a xulamtî kirîye. ⁷Lê bavê we ez dixapandim, dehe cara heqê min guhast, lê Xwedê nehişt ku ew zîyanekê bide min. ⁸Gava wî digot: «Bira yêd deq-deqî ber heqê teva bin», hingê t'emamîya pêz, diza deq-deqî danîn. Lê gava wî digot: «Bira yêd şiv-şivî ber heqê teva bin», hingê t'emamîya pêz, diza şiv-şivî danîn. ⁹Bi vî awayî Xwedê h'eywanêd bavê we ji wî standin û dane min. ¹⁰Carekê wextê pêz fe'la bû, min serê xwe bilind kir û xewnêda dîna xwe dayê, va ye kerî bi nêrîyêd şiv-şivî,

deq-deqî û belek dihatine fe'la. ¹¹Hingê milyak'etê Xwedê xewnêda minr'a got: «Aqûb!» Û min got: «Lebê, ezî va me». ¹²Ewî got: «K'erema xwe, serê xwe bilind ke û dîna xwe bidê, vane h'emû nêrîyêd ku pez bi wan têne fe'la, şiv-şivî, deq-deqî û belek in, çimkî min dît her tiştêd ku Laban serê te kirin. ¹³Ez Xwedêyê Bêt'-Êlê me, wê dera ku te h'eykel r'ûn kir û li wir minr'a ad-qîrar kir, niha r'abe ji vî welatî derê û vege'le li cî-misk'enê xwe». ¹⁴Hingê R'ahêlê û Lêayê lê vege'randin û gotinê: «Gelo îdî mala bavê meda, p'ar û wartîya me heye? ¹⁵Gelo bona wî em h'esab nabin mîna xerîba? Çimkî ewî em firotin û p'erê me jî xwarin. ¹⁶Lema jî ew h'emû hebûka ku Xwedê ji bavê me stand, ya me û zar'okêd me ye, niha her tiştêd ku Xwedê gotîye, bike».

¹⁷Aqûb r'abû, jin û zar'êd xwe li deva sîyar kirin. ¹⁸Ewî h'emû h'eywanêd xwe, h'emû hebûka xweye ku qazinc kiribû û h'eywanêd xweyê ku li Paddan-Aramêda qazinc kiribû, hildan r'êk'et, ku her'e cem bavê xwe Îshaq, welatê Kenanê. ¹⁹Laban çûbû ku pezê xwe bibir'e, R'ahêl p'ûtêd mala bavê xwe dizîn. ²⁰Aqûb ji Labanê aramîf xwe vedizî r'evî, çimkî wîva e'yan nekiribû, ku wê her'e. ²¹Û bi vî awayî ew bi h'emû hebûka xweva r'evî û r'abû ji ç'emê Firatê derbaz bû û berê xwe da alîyê ç'îyayê Gîle'dê.

Laban pey Aqûb dik'eve

²²R'oja sisîya cab dane Laban, ku Aqûb r'evîye. ²³Laban biratîya xwe jî t'evî xwe hilda û h'eft r'oja li pey wî k'et. Li alîyê ç'îyayê Gîle'dê xwe wîr'a gîhand. ²⁴Xwedê şev hate xewna Labanê aramî û gote wî: «Miqatî xwe bî, ku tiştêkî qenc yan xirab Aqûbr'a nebêjî».

²⁵Laban xwe Aqûbr'a gîhand. Aqûb konê xwe li ç'îyê vegirtibû. Laban û biratîya xwe jî konêd xwe li ç'îyayê Gîle'dê vegirtin. ²⁶Û Laban gote Aqûb: «Ev te çi kir? Çima te xwe ji min vedizî r'evîyî û te qîzêd min çawa hêsîrêd bin şûr birin? ²⁷Te çima ji min veşart, dizîva r'evîyî û minr'a ne got? Minê tu bi

dilê şa ver'êkirayî, pê stirana, defa û çengê zîs. ²⁸Te nehişt ku ez bihatama r'ûyê qîzêd xwe û nebîyêd xwe. Te bê aqilî kir. ²⁹Destê minda qewat heye, ku xirabîyê li we bikim. Lê Xwedêyê bavê we şeva derbazbûyî t'evî min xeberda û got: «Miqatî xwe bî, ku tişteki qenc yan xirab Aqûbr'a nebêjî. ³⁰Lê belê tu diçî-diçî, fe'mdariye wekî te gelekî bîra mala bavê xwe kirîye, lê çima xwedêyêd min dizîn?» ³¹Aqûb li Laban vege'and û got: «Çimkî ez tirsîyam, min got belkî tê qîzêd xwe ji min bistînî. ³²Lê xwedêyêd xwe li cem k'ê bibînî, bira ew neji. Niha li ber biratîya me biger'e û çî te li cem min hebe hilde xwer'a». Çimkî Aqûb nizanibû ku R'ahêlê ew dizîne. ³³Laban k'ete konê Aqûb, konê Lêayê û konê her du carîya, lê ew nedîtin. Ji konê Lêayê derk'et, k'ete konê R'ahêlê. ³⁴R'ahêlê ew p'ût hildan kirine t'êr'a devê û li ser wan r'ûnişt. Laban t'emamîya kon li hev xist ger'îya, lê ew nedîtin. ³⁵R'ahêlê gote bavê xwe: «Bira xweyê min hêrsa xwe li min r'aneke, wekî ez nikarim li ber r'abim, çimkî ez nexweşîya k'ulfetada me». Laban ger'îya lê p'ût nedîtin.

³⁶Hingê Aqûb hêrs k'et û bezî Laban. Aqûb li Laban vege'and û gotê: «Sûcê min çî ye, gunê min çî ye, wekî tu pey min k'et yî? ³⁷Tu li nav t'emamîya hûr-mûrêd minda ger'îyayî, te tişteki ji mala xwe dît? Derxe dayne li ber biratîya min û biratîya xwe, bira ew vê pirsê nava me her duyada safî kin. ³⁸Eva bîst sal e, ku ez li cem te dimam, mî û bizinêd te berneavîtine û min beranêd kerîyê te jî nexwarine. ³⁹Yêd de'va digirtin, min nedanî li cem te, zirara wê min dik'işand, r'ojê bihata dizîn, şevê bihata dizîn te ji min dixwest. ⁴⁰R'ojê ji germê, şevê jî ji sermê dih'elîyam-dimaşîyam. Xew ji ç'e'vê min dit'eqisî. ⁴¹Bîst salî h'alê min mala teda aha bûye. Min çardeh sala bona her du qîzêd te ter'a xulamtî kir, şeş sala jî bona pezê te. Lê te dehe cara heqê min guhast. ⁴²Heger Xwedêyê bavê min, Xwedêyê Birahîm û Xofa Îshaq ne t'evî min bûya, teyê niha ez r'ast destvala ver'êkîrama. Xwedê zelûlîya min û xebat destê min dît û şeva derbazbûyî li te hilat».

Peymana Laban û Aqûb

⁴³Laban li Aqûb vege'and û gotê: «Ev qîz qîzêd min in, ev zar' zar'êd min in, ev kerî kerîyêd min in û her tiştêd ku tu dibînî, ev t'ev yêd min in. Ez îro çî dikarim li qîzêd xwe bikim, yan jî li zar'êd ku ji wan bûne? ⁴⁴Niha were ez û tu peymanê girêdin û bira nava min û teda bibe şe'detî». ⁴⁵Aqûb kevirek hilda û ew h'eykel da sekinandinê. ⁴⁶Aqûb gote biratîya xwe: «Kevira t'op kin». Wan kevir anîn qûç' kirin û li wir cem qûç'ê nan xwarin. ⁴⁷Laban navê wê qûç'ê danî Yigar-Sahadût'a*. Aqûb navê wê danî Galêd**. ⁴⁸Hingê Laban got: «Eva qûç'a îro nava min û teda şe'de ye». Lema navê wê Galêd hate danînê, ⁴⁹usa jî Mîspah* çimkî wî got: «Xudan li ser min û teda binihêr'e, gava r'ûyê me hev du nek'eve. ⁵⁰Heger tu dilê qîzê min bêşînî, yan jî jinêd başqe ser qîzêd minr'a bistînî, kes nava meda t'une, lê Xwedê nava min û teda şe'de ye». ⁵¹Laban serda zêde kir û gote Aqûb: «Va ye ev qûç'a û ev h'eykelê ku min nava xwe û teda da sekinandinê. ⁵²Eva qûç'a şe'de ye, eva h'eykela şe'de ye, ku ez ji vê qûç'ê derbaz nebim, tu jî ji vê qûç'ê û h'eykelî derbaz nebî bona xirabîyê. ⁵³Bira Xwedêyê Birahîm û xwedêyê Nehor (xwedêyê bavê wan) nava meda h'akim bin*». Aqûb pê Xofa bavê xwe Îshaq ad-qirar kir. ⁵⁴Aqûb li serê wî ç'îyayî qurban da û gazî biratîya xwe li ser nan kir. Nan xwarin û wê şevê mane li ç'îyê. ⁵⁵Laban sibehê zû r'abû, çû r'ûyêd nevîyêd xwe û qîzêd xwe û dua li wan kir, Laban vege'îya çû cîyê xwe.

* 31:47 Bi zimanê aramî «Qûç'a şe'detîyê».

** 31:47 Bi zimanê îbranî «Qûç'a şe'detîyê».

* 31:49 Bi zimanê îbranî «Serda binihêr'î».

* 31:53 Eva fikira Laban bû, çimkî nava wanda gelexwedêti bû.

Aqûb r'êva r'astî milyak'eta tê,
paşê jî r'astî Esaw

32 Aqûb r'îya xweda çû. Milyak'etêd Xwedê r'astî wî hatin. ²Gava Aqûb ew dîtîn, got: «Eva zoma ordîya Xwedê ye». Navê wê derê danî Mah'anayîm*.

³Aqûb pêşîya xwe qasid şandine welatê Sêhîrê, t'opraxê Edomê^f, cem birê xwe Esaw. ⁴Û t'emî da wan û got: «Aha bêjine xweyê min Esaw, ku xulamê te Aqûb aha dibêje: «Ez li cem Laban bûme, h'eta niha jî cem wî xerîbîyêda mame. ⁵Ga, k'er, kerîyêd pêz, xulam û carî min qazinc kirine. Niha ez dişînim, xwe xweyê xweva didime h'esandinê, ku ez ber ç'e'vêd te k'eremê bibînim»».

⁶Qasid li ser Aqûbda veqer'îyan û gotinê: «Em çûne cem birê te Esaw, va ye ew çarsid merivîva pêşîya teda tê». ⁷Aqûb gelekî tirsîya û t'evîhev bû û r'abû merivêd t'evî xwe, pez û dewar, deve kirine du p'ara. ⁸Digot: «Heger Esaw li ser p'arekêda bigire û lêxe, hema p'ara din jê xilaz be».

⁹Hingê Aqûb got: «Ya Xwedêyê bavê min Birahîm û Xwedêyê bavê min Îshaq, Xudano! Ku te minr'a got: «Veger'e welatê xwe, li wat'anê xwe, ezê qencîyê li te bikim!» ¹⁰Ez ne hêjayî t'emamîya h'ub û aminîya teye qedîm im, k'îjan ku te qûlê xwer'a kirine, çimkî ez bi şivdara destê xwe ji vê Êrdunê derbaz bûm û niha bûme xweyê du p'ara. ¹¹K'erema xwe, min ji destê birê min Esaw xilaz ke, çimkî ez jê ditirsim, nebe ku ew bê, min, dê û zar'okava xe. ¹²Ne te gotîye: «Ezê e'seyî qencîyê li te bikim û zur'eta te bikime weke qûma be'rê, ku ji gelekbûnê wê neyê jimarê»».

* 32:2 Bi zimanê îbranî «Du zomêd ordîya».

¹³ Aqûb şeva xwe li wê derê derbaz kir, r'abû ji her tiştê xwe, birê xwe Esawr'a p'êşk'êş hazir kirin. ¹⁴ Dusid bizin, bîst nêrî, dusid mî, bîst beran, ¹⁵ sî devêd zayî ce'şikêd wanva, çil ç'êlek, dehe boxe, bîst k'erê mê û dehe yê nêr veqetandin. ¹⁶ Her kerî, başqe-başqe, dane destê xulamêd xwe û gote xulama: «Pêşîya min her'in, bira her kerî dûrî hev, li pey hev her'in». ¹⁷ E'mir li yê pêşîyê kir û gotê: «Gava birê min Esaw r'astî te bê û ji te bipirse: «Tu k'ê yî û tê k'uda her'î? Ê evêd li pêşîya te yêd k'ê ne?» ¹⁸ Hingê tu bêje: «Ev yêd xulamê te Aqûb in, evana p'êşk'êş xweyê xwe Esawr'a şandine, va ye ew xwexa jî li pey me tê». ¹⁹ Aha jî t'emî da yê duda, yê sisîya û h'emûyêd ku li pey kerîya diçûn û got: «Aha bêjinê gava hûn r'astî Esaw bèn ²⁰ û bêjinê: «Va ye xulamê te Aqûb jî li pey me tê». Çimkî ewî xwexa xwer'a digot: «Bi van p'êşk'êşêd ku ez berî xwe dişînim, ezê dilê wî bik'ir'im, paşê r'ûyê wî bibînim, belkî ew min qebûl ke». ²¹ P'êşk'êş pêşîya wî çûn, lê Aqûb şeva xwe zomêda derbaz kir.

Destegulaşa Aqûb

²² Aqûb wê şevê r'abû, her du jinêd xwe, her du carîyêd xwe û her yanzdeh kur'êd xwe hildan û tenikayîya Yaboqr'a derbaz bû ²³ û ew hildan avê xistin derbaz kirin, her tiştêd xwe, çî wî hebû derbaz kirin. ²⁴ Aqûb t'enê ma. Merivek h'eta sarê sibehê jêr'a k'ete destegulaşê. ²⁵ Ewî dît ku li Aqûb nikare, ew li sêvika qarç'ika wî k'et û dema destegulaşê Aqûb qarç'ikêda sist bû. ²⁶ Hingê ewî gote Aqûb: «Min ber'de ez her'im, çimkî va ye sibeh zelal dibe». Aqûb got: «H'eta tu dua li min nekî ez te ber'nadim». ²⁷ Ewî gote wî: «Navê te çî ye?» Aqûb got: «Aqûb e». ²⁸ Ewî got: «Îdî navê te Aqûb neyê gotin, lê Îsraêl*, çimkî tu Xwedê û merivar'a k'etî h'ucetê û

* 32:28 Bi zimanê îbranî «T'evî Xwedê k'etiyî h'ucetê».

tu ser k'etî». ²⁹Hingê Aqûb pirsî û got: «Hîvî dikim, navê xwe bêje». Ewî got: «Tu çima navê min dipirsî?» Û li wî cîyî dua li wî kir. ³⁰Aqûb navê wî cîyî danî Pinîyêl* û got: «Çimkî min Xwedê r'û bi r'û dît û ez sax mam».

³¹Û gava ew ji Pinuêlê derbaz bû, r'o derk'et û Aqûb qarç'ikêda dikulîya. ³²Lema jî h'eta r'oja îro, zar'êd Îsraêlêf ç'îlê ser sêvika qarç'ikê naxwin. Çimkî li ç'îlê sêvika qarç'ika Aqûb k'et.

Lihevhatina Aqûb û Esaw

33 Aqûb serê xwe bilind kir, dîna xwe dayê wê Esaw tê, çarsid mêr jî pêr'a. Hingê ewî zar' belayî li ser Lêayê, R'ahêlê û her du carîya kirin. ²Carî zar'êd wanva avîtine pêşiyê, Lêa zar'êd wêva avîtine pey wan, R'ahêl û Ûsiv jî avîtine paşiyê. ³Aqûb da pêşiya wan û h'eta gihîşte birê xwe, h'eft cara h'eta e'rdê dever'ûya çû. ⁴Hingê Esaw bezî çû pêşiya wî, ew h'emêz kir, destê xwe stukura wîr'a bir, ew r'amûsa û li ser hevda girîyan. ⁵Esaw serê xwe ku bilind kir, ç'e'v k'ulfeta û zar'a k'et, got: «Ev çî te ne?» Aqûb got: «Evana zar'êd ku Xwedê bi r'e'ma xwe dane xulamê te ew in». ⁶Hingê carî zar'êd xweva nêzîk bûnê û dever'ûya çûn. ⁷Lêa zar'êd xweva jî nêzîk bûnê û dever'ûya çûn. Paşê jî R'ahêl û Ûsiv nêzîk bûnê û dever'ûya çûn. ⁸Esaw pirsî: «Meremê wan k'omêd ku ez r'êva r'astî wan hatim çî ye?» Aqûb got: «Bona li ber ç'e'vê xweyê xwe k'erem dîtinêye». ⁹Esaw got: «Hebûka min gelege birê min, ya te bira ter'a be». ¹⁰Aqûb got: «Na, hîvî dikim, heger min li ber ç'e'vê te k'erem dîtîye, p'êşk'êşa min ji destê min bigire. Çimkî min r'ûyê te usa dît, tê bêjî yek r'ûyê Xwedê bibîne û tu ji min r'azî yî. ¹¹Hîvî dikim, vê bimbarekîyê, ya ku min ter'a anîye qebûl ke, eva dayîna ji r'e'ma Xwedê ye, her tiştê min hene».

* 32:30 Çawa navê Aqûb hate guhastinê usa jî navê vî cîyî hate guhastinê. Navê kevin «Pinuêl» bû lê navê nû «Pinîyêl» fe'mîna wê «R'ûyê Xwedê».

Û zor lê kir ewî jî hilda. ¹²Esaw got: «Em r'abin r'êk'evin, ezê li pêşîya te her'im». ¹³Aqûb gote wî: «Xweyê minva e'yan e, ku zar'ok nazik in û pez dewar jî zayî ye, heger r'ojekê zû-zû bajon, h'emû kerîyê qir' bin. ¹⁴Hîvî dikim, bira xweyê min pêşîya xulamê xwe her'e, ezê xwer'a hêdî-hêdî nigê h'eywanêd li ber xwe û nigê zar'ar'a bêm, h'eta bigihîjime Sêhîrê cem xweyê xwe».

¹⁵Esaw got: «Wekî usa ye, ez çend merivêd t'evî xwe, li cem te bihêlim». Aqûb got: «Bona çi? T'enê bira ez ber ç'e'vê xweyê xwe k'eremê bibînim». ¹⁶Wê r'ojê Esaw r'îya xweda vege'îya Sêhîrê. ¹⁷Aqûb k'oç' kir çû Sûkotê û xwer'a mal çêkir, h'eywanêd xwer'a h'olik* çêkirin. Bona vê yekê navê wî cîyî danî Sûkot**.

¹⁸Gava Aqûb ji Paddan-Aramê hat û sax-silamet gihîşte welatê Kenanê, bajarê Şixemê, li ber bajêr kon vegirtin. ¹⁹Ew e'rdê ku kon lê vegirtibû, ew ji destê zar'êd Hamorê bavê Şixem, bi sed nalê p'era k'ir'î. ²⁰Li wir gorîgehek çêkir û navê wê danî Êl-Elohê-Îsraêl*.

Dîna û Şixem

34 Dîna, qîza Lêayê bû, ku Aqûbr'a anî bû, ew derk'et ku qîzêd wî welatî bibîne. ²Şixemê kur'ê Hamorê h'îwî, axê wî welatî ew dît, dest avîte wê û bi destê zorê ew r'ûr'eş kir. ³Dilê wî k'ete qîza Aqûb Dînayê, bi dil û can ew begem kir û dilê wê'r'a xeberda. ⁴Şixem gote Hamorê bavê xwe: «Vê qîzikê minr'a bixwaze». ⁵Aqûb bihîst ku ewî qîza wî Dîna r'ûr'eş kirîye, lê çimkî kur'êd wî çolê li ber kerîya bûn, qet deng nekir h'eta ku ew hatin. ⁶Hamorê bavê Şixem, çû Aqûbr'a ku xeber de. ⁷Kur'êd Aqûb gava bihîstin ew jî ji çolê hatin, bîna xwe teng kirin û gelekî hêrs k'etin. Çimkî evî namûsa Îsraêlêr'a lîst, wekî dest avîte qîza Aqûb. Ewî tiştekî nebûyî kir. ⁸Hamor wanar'a

* 33:17 Axil, e'rzêl.

** 33:17 Bi zimanê îbranî «H'olika».

* 33:20 Bi zimanê îbranî «Êl, Xwedêyê Îsraêl». «Êl» navekî Xwedê ye.

k'ete xeberdanê û got: «Dilê kur'ê min Şixem k'etîye qîza we, hîvî dikim, ewê bidine wî. ⁹ Bibine xizimê me. Qîzêd xwe bidine me, qîzêd me jî xwer'a bibin. ¹⁰ T'evî me bimînin, ev welatê ber we be, navda bimînin, t'ucaretîyê bikin, navda xwer'a xiznê qazinc kin». ¹¹ Şixem gote bav û birayêd keç'ikê: «Bira ez li ber ç'e'vê we k'eremê bibînim, hûn çi ji min bixwazin, ezê bidim. ¹² Qelen û xelatêd giran bikine ser stûyê min, devê we çi bixwaze jî ezê bidim, t'enê wê qîzê bidine min». ¹³ Ewî ku xûşka wan Dîna r'ûr'eş kiribû, kur'êd Aqûb bi h'ilek'arî caba Şixem û bavê wî Hamor dan ¹⁴ û gotine wan: «Em nikarin vê yekê bikin, ku xûşka xwe bidine yekî nesinet. Eva mer'a qareke giran e. ¹⁵ Lê belê emê t'enê bi vî şertî t'evî we qayl bin, heger hûn bibine mîna me, ji we her qisimê mêr bê sinetkirinê, ¹⁶ hingê emê qîzêd xwe bidine we û qîzêd we jî xwer'a bînin, emê t'evî we bimînin û bibine cime'tek. ¹⁷ Lê heger hûn guhdarîya me nekin, neyêne sinetkirinê, emê qîza xwe hildin û her'in». ¹⁸ Ev gotina wan li Hamor û kur'ê wî Şixem xweş hat. ¹⁹ Ewî xortî ev yek derengî neêxist, çimkî ewî gelekî qîza Aqûb begem kiribû. Ew mala bavê xweda, yê herî xweyîqedir bû. ²⁰ Hamor, kur'ê xwe Şixemva hatine li ber dergehê* bajarê xwe, t'evî mêrêd bajêr xeberdan û gotin: ²¹ «Ev merivana mer'a dostîyê dikin, awa bira welêtda bimînin, t'ucaretîyê têda bikin, va ye welatî li ber wan mezin e. Werin em qîzêd wan xwer'a bînin, qîzêd xwe jî bidine wan. ²² Lê t'enê ew vî şertîda t'evî me qayl in bimînin û bibine cime'tek, heger ji me her qisimê mêr bê sinetkirinê, çawa ku ew têne sinetkirinê. ²³ Gelo kerîyêd wan, hebûka wan, h'emû h'eywanêd wan wê nebine yêd me? T'enê dimîne ku em wan'a qayl bin, ewê t'evî me bimînin». ²⁴ H'emûyêd ku ji dergehê bajarê wîva derdik'etin, guhdarîya Hamor û kur'ê wî Şixem kirin û h'emû zar'êd nêrîn ku ji dergehê bajarê wîva derdik'etin, hatine sinetkirinê.

* 34:20 Wî çaxî meydana nêzîkî dergehê bajêr ew cîyê bona t'ucaretîyê, dîwanê û qirara bû.

²⁵R'oja sisîya, gava ewe hê êşêda bûn, du kur'êd Aqûb, birêd Dînayê, Şimh'ûn û Lêwî, her yekî şûrê xwe hilda û k'etine bajêr, t'u kes dernek'ete pêşîya wan, h'emû zar'êd nêrîn kuştin. ²⁶Hamor û kur'ê wî Şixem avîtine li ber devê şûra kuştin, ji mala Şixem Dîna hildan û derk'etin. ²⁷Kur'êd Aqûb ser kuştîyada veger'îyan, bajar t'alan kirin, bona ku xûşka wan r'ûr'eş kiribûn. ²⁸R'ahiştine pez û dewarêd wan, k'er û her tiştêd wane ku li bajêr û zevîyada hebû birin. ²⁹H'emû hebûka wan, zar' û jinêd wan hêsîr hildan û her tiştêd malada t'alan kirin. ³⁰Aqûb Şimh'ûn û Lêwî r'a got: «We ez li ber ç'e'vê binelîyêd kenanîya û pirîzzî ya avîtîm, ev bela anî serê min. Merivêd min hindik in, wê t'opî ser min bin û min xin, ezê mala xweva dest û p'îya her'im». ³¹Wana got: «Lê cayîz bû ku mîna qavekê anîne serê xûşka me?»

Aqûb diçe Bêt'-Êlê

35 Xwedê gote Aqûb: «R'abe hilkişe her'e Bêt'-Êlê, li wir bimîne û gorîgehekêf çêke bona Xwedêyê ku teva xuya bû, gava tu ji ber birayê xwe Esaw r'evîyî». ²Aqûb gote neferêd xwe û h'emûyêd t'evî xwe: «Xwedêyêd xerîbe nava xweda bigirin bavêjin, paqij bin û k'incê xwe biguhêzin. ³Û em r'abin berbi jor her'ine Bêt'-Êlê, li wir gorîgehekê wî Xwedêyîr'a çêkim, yê ku r'oja tengasîya mînda dengê min bihîst û wê r'îya ku ez têda çûm t'evî min bû». ⁴Hingê wan h'emû xwedêyêd xerîb, çi destêd wanda hebûn û guharêd guhêd xweda dane Aqûb. Aqûb ew li bin dara me'zêye* nêzîkî Şixemê ç'e'l kir. ⁵Û ew r'êk'etin, sawa Xwedê k'ete li ser bajarêd der-dorêd wan û pey kur'êd Aqûb nek'etin. ⁶Aqûb xwexa û h'emû cime'ta pêr'a hate Lûzê, awa gotî Bêt'-Êlê, e'rdê Kenanê. ⁷Li wir gorîgehek çêkir û navê wê danî

* 35:4 Dara xirnûfê.

Êl-Bêt'-Êl*. Çimkî li wir Xwedê wîva xuya bibû, gava ew ji ber birayê xwe r'evî bû.

⁸Xweykirîya R'êvêkayê, Divora mir, ew binîya Bêt'-Êlê, bin me'zêda hate definkirinê û navê wir hate danîn Alon-Baqût*.

⁹Gava Aqûb ji Paddan-Aramê dihat, Xwedê dîsa wîva xuya bû û dua li wî kir. ¹⁰Û Xwedê gotê: «Navê te Aqûb e! Lê îro şûnda ter'a Aqûb nebêjin, lê navê te Îsraêlf be». Û navê wî danî Îsraêl. ¹¹Û Xwedê gote wî:

«Ez Xwedêyê Herî Zor im,
şîn be û li hev zêde be.

Wê ji te miletek û mixulqetêd mileta derên.

Û ji bedena te p'adşayê derên.

¹²Ew welatê ku min dabû Birahîm û Îshaq,
ezê bidime te,

pey ter'a jî wî welatî ezê bidime zur'eta te».

¹³Û Xwedê ji wî cîyê ku pêr'a xeber dida, jorva hate hilatinê. ¹⁴Aqûb li wî cîyê ku Xwedê pêr'a xeberda h'eykelek da sekinandinê, h'eykelekî kevirî. Ser kêlikêda dîyarîya serdakirinê û r'ûn r'ête ser. ¹⁵Aqûb navê wî cîyê ku Xwedê pêr'a xeber dabû danî Bêt'-Êl.

Mirina R'ahêlê

¹⁶Ji Bêt'-Êlê k'oç' kirin, hindik mabû ku bigihîştana Efrat'ê, R'ahêl k'ete li ber zar'ê û gelekî cefa k'işand. ¹⁷Gava gelekî cefa dik'işand, pîredergûşê gote wê: «Netirse eva jî ter'a kur' e». ¹⁸Gava ewê r'uhê xwe dida, li ber mirinê navê wî danî «Ben-Onî*». Lê bavê navê wî danî Binyamîn**. ¹⁹Û R'ahêl mir, ew li ser r'îya Efrat'ê, awa gotî Beytleh'mê hate definkirinê. ²⁰Aqûb li ser t'irba wê keviyek da sekinandinê,

* 35:7 Bi zimanê îbranî «Xwedêyê Bêt'-Êlê».

* 35:8 Bi zimanê îbranî «Me'za Şînê».

* 35:18 Bi zimanê îbranî «Kur'ê k'edera min» yan «Kur'ê qewata min».

** 35:18 Bi zimanê îbranî «Kur'ê destê r'astê».

ku h'eta îro jî kevirê t'irba R'ahêlê ye. ²¹Îsraêl k'oç' kir çû, konê xwe li pişta Mîgdal-E'der vegirt. ²²Gava Îsraêl li wî welatî dima, R'ûbên çû dest avîte carîya bavê xwe Bîlhayê. Îsraêl ev yek bihîst*.

Kur'êd Aqûb

Donzdeh kur'êd Aqûb hebûn. ²³Kur'êd Lêayê: Nixurîyê Aqûb R'ûbên, Şimh'ûn, Lêwî, Cihûda, Îsaxar û Zebûlon bûn. ²⁴Kur'êd R'ahêlê: Ûsiv û Binyamîn bûn. ²⁵Kur'êd carîya R'ahêlê, Bîlhayê: Dan û Neftelî bûn. ²⁶Kur'êd carîya Lêayê, Zîlpayê: Gad û Aşêr bûn. Evana bûn kur'êd Aqûbe ku Paddan-Aramda jêr'a bibûn.

Mirina Îshaq

²⁷Aqûb hate Mamrê, Qîryat-Arbayê, awa gotî Hêbronê li cem bavê xwe Îshaq, wî cîyê ku Birahîm û Îshaq xerîbî derbaz kiribûn.

²⁸R'ojêd e'mirê Îshaq sed h'eyştê sal bûn. ²⁹Îshaq kal bibû, ji e'mirê xwe t'êrbûyî, r'uhê xwe da û mir. Ew t'evî cime'ta xwe bû, kur'êd wî Esaw û Aqûb ew defin kirin.

Serecema r'ik'inyata Esaw

36 Ev e serecema r'ik'inyata Esaw, awa gotî Edom. ²Esaw qîzêd kenanîya xwer'a xwestin: E'daha qîza Êylonê h'îtî û Oholîvamaya qîza E'nayê kur'ê Sîvonê h'îwî. ³û qîza Îsmayîl, xûşka Nêbayot, Basmet'. ⁴E'dahê Esawr'a Elîfaz anî. Basmet'ê R'ihûêl anî, ⁵Oholîvamayê Yehûş, Yalam û Qorax anîn. Ev in kur'êd Esaw, yêd ku welatê Kenanêda jêr'a bûn.

⁶Esaw r'abû jinêd xwe, kur' û qîzêd xwe û h'emû merivêd mala xwe, kerî û gar'anêd xwe, h'emû h'eywanêd xwe û h'emû hebûka xweye ku welatê Kenanêda qazinc kiribû hildan, ji r'ûyê birê xwe Aqûbda çû welatekî din. ⁷Çimkî hebûka wan

* 35:22 Binihêr'e Destpêbûn 49:3-4.

gelek bû, nikaribûn hevr'a bimana, welatê ku ew têda çawa xerîb diman, t'êra wan nedikir ji dest kerî û gar'anêd wan.

⁸ Esaw, awa gotî Edom, li ç'îyayê Sêhîrê cî-war bû.

⁹ Ev e serecema r'ik'inyata Esawê bavê edomîya, li serê ç'îyayê Sêhîrê. ¹⁰ Navê kur'êd Esaw ev in: Elîfaz, kur'ê Esawî ji E'dahê. R'ihûêl, kur'ê Esawî ji Basmet'ê. ¹¹ Kur'êd Elîfaz, Têman, Omar, Sipo, Get'am û Qinaz bûn. ¹² T'îmna, carîya Elîfazê kur'ê Esaw bû, ewê jî Elîfazr'a Amalêk anî. Ev bûn kur'êd E'daha jina Esaw. ¹³ Kur'êd R'ihûêl ev in: Nah'at, Zerah, Şamma û Mîsah, ev bûn kur'êd Basmet'a jina Esaw. ¹⁴ Kur'êd Esaw, yêd ku Oholîvamaya qîza E'nayê kur'ê Sîvonê Esawr'a anîn, ev in: Yehûş, Yalam û Qorax.

¹⁵ Ev in bavê berekêd zar'êd Esaw. Bavêd berekêd zar'êd Elîfazê kur'ê Esawî nixurî, ev bûn: Bavê bereka xwe Têman, bavê bereka xwe Omar, bavê bereka xwe Sipo, bavê bereka xwe Qinaz, ¹⁶ bavê bereka xwe Qorax, bavê bereka xwe Get'am, bavê bereka xwe Amalêk. Evana li welatê Edomêda bavêd berekêd Elîfaz bûn, kur'êd E'dahê bûn. ¹⁷ Ev in zar'êd R'ihûêl kur'ê Esaw: Bavê bereka xwe Nah'at, bavê bereka xwe Zerah, bavê bereka xwe Şamma, bavê bereka xwe Mîsah. Evana li welatê Edomêda bavêd berekêd R'ihûêl bûn, kur'êd Basmet'a jina Esaw bûn. ¹⁸ Ev in kur'êd Oholîvamaya jina Esaw: Bavê bereka xwe Yehûş, bavê bereka xwe Yalam, bavê bereka xwe Qorax. Evana bûn bavê berekêd zar'êd Oholîvamaya jina Esaw, qîza E'nayê. ¹⁹ Ev in kur'êd Esaw, awa gotî Edom û ev in mîrêd wan.

Kur'êd Sêhîr

²⁰ Ev in kur'êd Sêhîrê h'orî, ku li wî welatîda diman: Lotan, Şoval, Sîvon, E'na, ²¹ Dîşon, Eser û Dîşan. Ev in kur'êd Sêhîr, bavê berekêd h'orîya welatê Edomêda. ²² Kur'êd Lotan H'orî û Hêymam bûn, xûşka Lotan T'îmna bû. ²³ Kur'êd Şoval ev bûn: E'lwan, Manah'at', Eybal, Şifo û Onam. ²⁴ Kur'êd Sîvon ev bûn: Aya û E'na. Eva ew E'na bû, yê ku li çolê kanîyêd avêd germ dîtibûn,

gava k'erêd bavê xwe Sîvon diçêrandin. ²⁵ Ev in zar'êd E'na, Dîşon û Oholîvama qîza E'na. ²⁶ Ev in kur'êd Dîşon: H'emdan, Eşban, Ît'ran û K'iran. ²⁷ Ev in kur'êd Eser: Bîlhan, Zahavan û Ekan. ²⁸ Ev in kur'êd Dîşan: Ês û Aran. ²⁹ Ev in bavê berekêd h'orîya: Bavê bereka xwe Lotan, bavê bereka xwe Şoval, bavê bereka xwe Sîvon, bavê bereka xwe E'na, ³⁰ bavê bereka xwe Dîşon, bavê bereka xwe Eser, bavê bereka xwe Dîşan. Ev in bavê berekêd h'orîya, li welatê Sêhîrêda, li gora bave'sîrêd berekêd xwe.

P'adşayêd Edomê

³¹ Ev in ew p'adşayêd ku welatê Edomêda, berî p'adşayê îsraêliyayî e'wlin, p'adşatî kirin. ³² Belayê kur'ê Beûr li ser Edomê p'adşatî kir. Navê bajarê wî Dînhava bû. ³³ Bela mir, dewsa wî Yovavê kur'ê Zerahê Bozrayî p'adşatî kir. ³⁴ Yovav mir, dewsa wî H'ûşamê ji welatê temanîya p'adşatî kir. ³⁵ H'ûşam mir, dewsa wî Hadadê kur'ê Bedad p'adşatî kir, yê ku li t'opraxa Mowabêdaf qir'a Midyana anî. Navê bajarê wî E'wît' bû. ³⁶ Hadad mir, dewsa wî Samlayê ji Masrêqaye p'adşatî kir. ³⁷ Samla mir, dewsa wî Şawûlê ji R'eh'obot'a devê ç'em p'adşatî kir. ³⁸ Şawûl mir, dewsa wî Bae'l-Henanê kur'ê Ek'bor p'adşatî kir. ³⁹ Bae'l-Henanê kur'ê Ek'bor mir, dewsa wî Hadar p'adşatî kir. Navê bajarê wî Pahû bû. Navê jina wî Mihêtabêl bû, eva qîza Matrêd, nebîyê Mê-Zahavê bû.

⁴⁰ Ev in navê bavêd berekêd ku ji Esaw bûne, li gora berek û cîyêd xwe navêd xweva: Bavê bereka xwe T'îmna, bavê bereka xwe E'l-wah, bavê bereka xwe Yet'êt, ⁴¹ bavê bereka xwe Oholîvama, bavê bereka xwe Êlah, bavê bereka xwe Pînon, ⁴² bavê bereka xwe Qinaz, bavê bereka xwe Têman, bavê bereka xwe Mîbsar, ⁴³ bavê bereka xwe Magdîyêl, bavê bereka xwe Îram. Ev in bavê berekêd Edomê li gora cî-warêd xwe û welatê milkê xweda. Esaw bavê edomîya ye.

Êsiv û biratîya wî

37 Aqûb li welatê xerîbîya bavê xwe, welatê Kenanêda cî-war bû. ² Ev e serhatîya r'ik'inyata Aqûb: Êsiv h'ivdeh salî bû, t'evî birayêd xwe li ber pêz bû. Ew sivikê

nava kur'êd jinbavêd xwe Bîlhayê û Zîlpayêda bû. Ûsiv cab-sawêd wane xirab bavê xwer'a danîn. ³Îsraêl ji nava kur'êd xweda, ji h'emûya ze'ftir Ûsiv h'iz dikir, çimkî ew kur', mezinaya wîda bibû û ewî k'inceke r'eng-r'engî û dirêj jêr'a çêkir. ⁴Bira dîna xwe danê, ku bavê wan, wî ji h'emû bira ze'ftir h'iz dike, ew li ber ç'e'vê wan r'eş bû û nikaribûn zarê xweş pêr'a xebardana.

⁵Ûsiv xewnek dît, r'abû birêd xwer'a gilî kir, hingê ew hê li ber ç'e'vê wan k'et. ⁶Ewî gote wan: «Hîvî dikim guh bidine vê xewna ku min dîtîye. ⁷Awa eme zevîyêda me gur'z girê didan, min dîna xwe dayê wê gur'zê min r'abû t'îk sekinî, lê awa gur'zêd we dora wî girtin û li ber gur'zê min ta bûn». ⁸Birayêd wî gotinê: «Ku usa ye tê li ser me bibî p'adşa? Yan li ser me bibî h'akim?» Û bona xewn û xeberêd wî hê gelekî jenandine wî. ⁹Xewneke din jî dîsa dît, r'abû ew birayêd xwer'a gilî kir û got: «Awa min xewneke din jî dît: min dîna xwe dayê wê hîvî û r'o û yanzdeh steyrkava li ber min ta dibûn». ¹⁰Gava ewî bav û birayêd xwer'a gilî kir, bavê wî lê hilat û gote wî: «Ev çi xewn e, ku te dîtîye? Çima ez û dîya te û birayêd teva, emê bên li ber te h'eta e'rdê ta bin?» ¹¹Birayêd wî h'evsûdîya wî kirin, lê bavê ev yek dilê xweda xwey kirin.

¹²Birayêd wî çûne Şixemê li ber kerêd pezê bavê xwe. ¹³Îsraêl gote Ûsiv: «Ne birayêd te li Şixemê li ber pêz in? Were ez te bişnime cem wan». Ûsiv got: «Ez hazir im». ¹⁴Aqûb gote wî: «Hela her'e bizanibe k'a birayêd te silamet in û pezî çawa ne. Xeberekê minr'a bîne». Ew şande deşta Hêbronê. Gava ew çû Şixemê, ¹⁵mêrek r'astî wî hat, ku ew li deşte ber'îyêda diger'îya û wî merivî jê pirsî: «Tu li çi diger'î?» ¹⁶Ewî gotê: «Ez li birayêd xwe diger'im, hîvî dikim bêje min, ew li k'îderê pêz diçêrînin?» ¹⁷Wî merivî got: «Wan ji vir bar kir çûn. Min bihîst ku wan digotin: «Em her'ine Dot'anê»». Ûsiv pey birayêd xwe k'et û ew li Dot'anê dîtin. ¹⁸Gava ew dûrva dîtin, hê nêzikî wan ne bibû, xeyba wî kirin ku wî

bikujin. ¹⁹Û hevr'a gotin: «Va ye, yê xweyê xewna tê! ²⁰De werin em vî bikujin û bavêjine nava ji van ç'e'la ç'e'lekê. Emê bêjin ku r'e'wirekî beyanî ew xwarîye. Emê t'eselîya xewnêd wî kin, k'a wê çawa bin!» ²¹R'ûbên bihîst û ew ji destê wan xilaz kir û got: «Em vî nekujin». ²²R'ûbên gote wan: «Xûnê ner'êjin, ewî bavêjine vê ç'e'la çolê, destê xwe hilnedine li ser wî». Ewî ev yek got, wekî ew ji destê wan xilaz kira û li bavê vege'anda. ²³Û gava Ûsiv hat gihîşte birayêd xwe, k'inca Ûsiv jê êxistin, awa gotî ew k'inca wîye r'eng-r'engîye dirêj ku li wî bû. ²⁴Û ew girtin avîtine ç'e'lekê, ew ç'e'l vala bû av têda t'unebû. ²⁵R'ûniştin nanê xwe bixwin.

Wana dîna xwe danê wê k'arvanê îsmayîlîya ji Gîle'd tê. Deveyêd wan bi bihareta^f, melh'emê û zimir^f barkirî bûn, berjêr dibirine Misirê. ²⁶Hingê Cihûda gote birayêd xwe: «Emê çi k'arê bibînin, heger em birê xwe bikujin û xûna wî veşêrin? ²⁷Werin em wî bifiroşine îsmayîlîya û bira destê me li wî nek'evin. Çimkî ew birayê me ye, ji xûn û qinêta me ye». Birayêd wî gur'a wî kirin. ²⁸Midyanîyêd* bazirgan ku derbaz dibûn, Ûsiv ji ç'e'lê k'işandin derxistin û Ûsiv bi bîst zîvî firotine îsmayîlîya*. Wana jî Ûsiv birine Misirê.

²⁹R'ûbên ser ç'e'lêda vege'îya, dîna xwe dayê ku Ûsiv ç'e'lêda nîne. Hingê ewî k'incê xwe qelaştin, ³⁰li ser birayêd xweda vege'îya û got: «Kur'ik t'une! Û ez, ez k'uda her'im?»

³¹Nêrîk serjêkirin û k'inca Ûsiv hildan xûnêda kirin. ³²Ew k'inca r'eng-r'engîye dirêj şandin, anîn dane bavê xwe û gotin: «Me ev dîtîye, hîvî dikim, dîna xwe bidê, eva k'inca kur'ê te ye, tê nas kî, yan na?» ³³Ewî k'inc nas kir û got: «Eva k'inca kur'ê min e! R'e'wirekî beyanî ew xwarîye, Ûsiv hatîye dir'andinê!» ³⁴Aqûb k'incêd xwe qelaştin, k'urx li navk'êlka xwe girêda û gelek r'oja şîna kur'ê xwe kir. ³⁵H'emû kur'êd wî û h'emû qîzêd wî r'abûn ku dil bidine li ber wî, lê ewî qebûl

* 37:28 Midyanîya û îsmayîlîya miletek bûn. Binihêr'e H'akimtî 8:22-24.

ne dikir û digot: «Ezê bi dilekî kul her'ime Dîyarê Mirîya, li cem kur'ê xwe». Û bavê wî girîya bona wî. ³⁶Midyanîya ew Misirêda firotine Potîfarê wezîrê Firewinî serwêrê nobedara.

Cihûda û T'amara

38 Û usa qewimî, ku wî çaxî Cihûda ji cem birayêd xwe berjêr bû, çû cem merivekî e'dûllamî, navê wî H'îra. ²Li wê derê Cihûda qîza Şûa merivekî kenanî dît, ew stand serê xwe wêr'a danî. ³Ewa pê ma kur'ek anî, Cihûda navê wî danî Er. ⁴Ew dîsa pê ma kur'ek anî, navê wî danî Onan. ⁵Ewê dîsa kur'ek anî, navê wî danî Şêlah. Gava ewê ew zar' anî, Cihûda li K'izîbê bû.

⁶Cihûda kur'ê xweyî nixurî Err'a qîzek anî, navê wê T'amara. ⁷Kur'ê Cihûdayî nixurî Er, li ber ç'e'vê Xudan yekî xirab bû û Xudan ew kuşt. ⁸Cihûda gote Onan: «Borcê t'îyîtîyê biqedîne: t'evî jina birê xwe r'azê, wê bistîne û zur'etê pey birê xwe xe». ⁹Onan fe'm kir, ku ew zur'eta wî nayê h'esabê, gava t'evî jinbira xwe r'adiza, ewî meya xwe dir'ête e'rdê, ku zur'etê li pey birê xwe nexê. ¹⁰Ev kirina wî li ber ç'e'vê Xudan xirab k'ifş kir, ew jî kuşt. ¹¹Cihûda gote bûka xwe T'amarayê: «Jinebî mala bavê xweda r'ûnî, h'eta kur'ê min Şêlah mezin be». Çimkî digot: «Belkî ew jî mîna birayêd xwe bimire». T'amara çû li mala bavê xwe r'ûnişt.

¹²Gelek wext derbaz bû, qîza Şûayê jina Cihûda mir. Cihûda baristan bibû, r'abû xwexa bi t'evî dostê xwe H'îrayê e'dûllamî hevraz çû T'îmnahe, cem pezber'êd kerê pezêd xwe. ¹³Hingê cab dane T'amarayê gotin: «Va ye xezûrê te hevraz tê T'îmnahe pezê xwe bibir'e». ¹⁴Evê k'inca jinebîtiya xwe ji xwe êxist, xwe xêlî kir û xwe p'êç'a û ber dergehê Eynayîmê, li ser r'îya T'îmnahe r'ûnişt. Çimkî ewê dît ku Şêlah mezin bûye û ew nedane wî. ¹⁵Gava Cihûda ç'e'v wê k'et, wî t'irê ew qavek e, çimkî ewê r'ûyê xwe nixamtibû. ¹⁶Ji r'ê dager'îya berbi wê çû û gotê: «Tê qayl bî ku serê xwe minr'a daynî?» Çimkî wî nizanibû ku ew bûka wî ye. Ewê got: «Tê çi bidî min ku tu serê xwe minr'a daynî?» ¹⁷Ewî got: «Ezê ji nava kêrî karekê ter'a bişînim». Ewê got: «Tê çi k'efîlî

bihêlî h'eta ku tu bişîni?»¹⁸ Ewî got: «Ez çî k'efil bihêlim?» Ewê got: «K'a mora xwe, benpiştâ xwe û darê destê xwe». Ewî jî ew tişt dane wê û serê xwe pêr'a danî. Û ew ji wî h'emle derket.¹⁹ T'amara r'abû çû, xêlîya li ser xwe hilda û k'inca jinebîtîya xwe li xwe kir.

²⁰ Cihûda bi destê dostê xwe e'dûllamî kar şand, wekî k'efil ji destê wê k'ulfetê bistîne, lê ewî ew nedît. ²¹ Ji merivêd wir pirsî û got: «Ewa xwefroşê* li serê r'îya Eynayîmê k'u ye?» Lê wana got: «Li vir xwefroşê* t'une bûye». ²² Ew vege'r'îya cem Cihûda û gotê: «Min ew nedît, merivêd li wir jî gotin: «Li vir xwefroş t'une bûye»». ²³ Cihûda got: «Bira hema jêr'a be, t'enê em nebine r'obet. Va ye min ev kara şand, lê te ew nedît».

²⁴ Pey sê mehar'a, gotine Cihûda: «Bûka te T'amara qavî kirîye û niha ji wê qavîyê giran e». Cihûda got: «Wê derxin û bira ew bê sewitandinê». ²⁵ Gava ew derdixistine derva, ewê cab ser xezûrê xweda şand û got: «Ez ji ewî xweyê van tiştâ giran im» û got: «Hîvî dikim bira bizanibe vê morê, benpiştê û dar nas dikî?» ²⁶ Hingê Cihûda naskirin û got: «Ew ji min r'asttir e, çimkî min ew neda kur'ê xwe Şêlah». Û îdî neçû cem wê.

²⁷ Û gava k'ete li ber r'azanê, xuya bû ku va ye zikada cêwî ne. ²⁸ Çaxê zar' dibûn, destek xuya bû, pîredergûşê benekî sor li destê wîva girêda û got: «Eva yê e'wlin e». ²⁹ Ewê ku destê xwe çawa paşda k'işand, birayê wîyî din bû. Hingê ewê got: «Te çî qeliştok bona xwe vekir!» Hingê navê wî Pêrês* hate danînê. ³⁰ Peyr'a birê wîyî ku benê sor li destê wîva girêdayî bû. Hingê navê wî Zerah* hate danînê.

---

* 38:21 Ev e'dûllamî qesta xebera «qav» ne got çimkî e'yîb bû. «Xwefroş» maşoqa p'ût e, ewê heqê xwe danî dîyarî ocaxa p'ûtê fikir, bi vê kirina xwe ocaxa p'ûtada h'lal dihate h'esabê, çimkî bi qavîya xwe k'ar dida ocaxa p'ûta. Qedirê yêd aha ocaxêd p'ûtada gelekî bilind bû.

* 38:29 Bi zimanê îbranî «Qeliştok».

* 38:30 Bi zimanê îbranî «Sorê mîna nûra berbangê».

Ûsiv Misirêda

39 Ûsiv berjêrî Misirê kirin. Wezîrê Firewin, Potîfarê misirîyî serwêrê nobedara, ew ji destê îsmayîlîyêd ku ew berjêr biribûne wir k'ir'î. ²Xudan^f t'evî Ûsiv bû, ew yekî xêrî jêhatî bû û mala axayê xweyî misirîda dima. ³Axayê wî dît ku Xudan pêr'a bû û her tiştê ku ew dike, Xudan bi destê wî li hev tîne. ⁴Ûsiv li ber ç'e'vê wî k'erem dît û ew bû berdestîyê wî. Ewî ew kire berpîrsîyarê mala xwe û h'emû hebûka xwe da destê wî. ⁵Wî çaxîda gava ewî ew kire berpîrsîyarê mala xwe, Xudan bona xatirê Ûsiv, dua h'emû hebûka mala misirî kir, çawa ku ya malda, usa jî ya e'rdê. ⁶Û çî wî hebû h'emû destê Ûsivda hişt û ew haş tiştêkî mala xwe t'une bû, pêştirî wî nanê ku dixwar.

Ûsiv bejin û balêda yekî berbiç'e'v û bedew bû. ⁷Pey van yekar'a, usa bû ku jina axayê wî ç'e'v berda Ûsiv û gotê: «Serê xwe minr'a dayne». ⁸Lê ewî t'exsîr kir û gote jina axayê xwe: «Axayê min haş ji pê t'une mala wîda çî wî cem min heye û h'emû hebûka xwe daye destê min. ⁹Vê malêda jî ji min mezintir kes t'une û tiştêkî jî ewî ji min na-na nekirîye pêştirî te, çimkî tu jina wî yî, ezê çawa vê xirabîya mezin bikim û li ber Xwedê gune bikim?» ¹⁰Evê ku her r'o aha digote Ûsiv, lê ewî gur'a wê nedikir, ku ew t'evî wê r'azê yan t'evî wê be.

¹¹Û r'ojekê, gava ew k'ete malê, ku şixulê xwe bike û ji merivêd wê malê jî kesek ne malda bû, ¹²hingê xanimê dest avîte k'inca wî girt û got: «Serê xwe minr'a dayne». Lê ewî k'inca xwe destê wêva berda û r'evî derk'ete derva. ¹³Çaxê ewê dîna xwe dayê, ku ewî k'inca xwe dêstva berda û r'evî derva, ¹⁴ewê gazî merivêd mala xwe kirin, wanr'a gilî kir û got: «Hela dîna xwe bidinê, evî çû îbranîk anî ku namûsa mer'a bilîze. Eva hate cem min, ku dest bavêje min, lê min bi dengê bilind kire qar'în. ¹⁵Evî ku bihîst min dengê xwe bilind kir û kire qar'în, k'inca xwe li cem min hişt û r'evî derk'ete derva».

¹⁶Û ewê k'inca wî li cem xwe xwey kir, h'eta ku xweyê wê hate malê. ¹⁷Dîsa ev gotina xwe wek'iland gote wî: «Ew xulamê îbranîyîf ku te mer'a anîye, hate cem min, ku namûsa minr'a bilîze. ¹⁸Lê gava min dengê xwe bilind kir û kire qar'în, ewî k'inca xwe hişt û r'evî derva».

¹⁹Û gava axayê wî ev xeber ji jina xwe bihîstin, ku jêr'a gilî kir got: «Xulamê te ev yek anî serê min». Hêrsa wî r'abû. ²⁰Axayê Ûsiv ew girt avîte kelê, wî cîyê ku girtîyêd p'adşê girêdayî bûn. Û ew li wir kelêda ma. ²¹Lê Xudan t'evî Ûsiv bû û h'uba xweye amin da k'ifşê, usa ku ewî ber ç'e'vê serwêrê kelê k'erem dît. ²²Serwêrê kelê h'emû girtîyêd kelê dane destê Ûsiv. Û çî ku li wir dihate kirinê, ewî dida kirinê. ²³Serwêrê kelê dîna xwe nedida wan tiştêd destê wîda, çimkî Xudan t'evî wî bû û h'emû şixulê wî Xudan jêr'a li hev danî.

Ûsiv kelêda du xewna şirovedike

40 Û usa qewimî, ku pey van yekar'a, şeravdar û nanpêjê p'adşê Misirê, hindava xweyê xwe, p'adşê Misirêda neheqî kirin. ²Hêrsa Firewin li ser du wezîrêd wî, awa gotî li serwêrê şeravdar û serwêrê nanpêjê wî r'abû ³û ew avîtine girtîxana kela mala serwêrê nobedara, wî cîyê ku Ûsiv têda girtî bû. ⁴Serwêrê nobedara Ûsiv kire wek'ilê wan û ewî xizmetk'arîya wan dikir. Û evana hinek wext girtîxanêda man.

⁵Û şevêkêda van her duya, şeravdar û nanpêjê p'adşê Misirê, yêd ku kelêda girtî bûn, her yekî ligora fe'mîna xewna, xewnê xwe dîtin. ⁶Sibehê zû Ûsiv hate cem wan, dîna xwe dayê ku ewe va me'dekirî ne. ⁷Û ewî ji wan wezîrêd Firewin, yêd ku mala xweyê wîda t'evî wî girtîxanêda bûn pirsî: «Hûn çima îro mir'ûz kirî ne?» ⁸Wana gote wî: «Me xewn dîtine û kesek t'une ku şiroveke». Ûsiv wanr'a got: «Şirovekirin ji Xwedê ye! K'erem kin, minr'a bêjin».

⁹Serwêrê şeravdara xewna xwe Ûsivr'a gilî kir û got: «Xewna minda va ye k'oleke tirîyê ber min bû, ¹⁰li ser wê k'olê sê ç'iqil hebûn, ewê gupik da, gulêd wê vebûn û gûşîyêd tirîya

gihîştin. ¹¹K'asa Firewin jî destê minda bû, min tirî hildan, k'asa Firewinda guhaştin û k'as da destê Firewin». ¹²Ûsiv gote wî: «Şirovekirina wê ev e: sê ç'iql, ew sê r'oj in. ¹³Sê r'oja şûnda Firewinê te bilind ke û dîsa wê te dayne li ser qulixa te û çawa tu cem wî şeravdar bûyî, tê dîsa mîna e'detê berê, k'asa Firewin bidî destê wî. ¹⁴Lê gava dergehekî xêrê li ser te vebe, min bînî bîra xwe, qencîkê jî minr'a bikî û li ber Firewin min bîr bînî, min ji vê malê derxî. ¹⁵Çimkî r'ast ez ji welatê îbranîya hatime dizînê, usa jî vira min tiştêkî usa nekiribû, ku bik'etama vê zindanê».

¹⁶Serwêrê nanpêja dît, ku şirovekirina wî li wî xweş hat, gote Ûsiv: «Xewna minda va ne sê sele nanê sipî li ser serê min bûn, ¹⁷sela lape jorinda her cûr'e xwarinêd Firewin hebûn, yêd ku nanpêj çêdike û teyreda ji sela li ser serê min nikul dikirin dixwarin». ¹⁸Ûsiv lê vege'and û gotê: «Şirovekirina wê ev e: sê sele, ew sê r'oj in. ¹⁹Sê r'oja şûnda Firewinê te bilind ke û te dar xe, teyredeyê jî te nikul kin goştê te bixwin».

²⁰R'oja sisîya, ku r'oja bûyîna Firewin bû, ewî mesrefek bona h'emû xulamêd xwe danî û ji nava xulamêd xwe, serwêrê şeravdara û serwêrê nanpêja bilind kirin*. ²¹Serwêrê şeravdara danî li ser qulixa wî û ewî k'as da destê Firewin, ²²lê serwêrê nanpêja dar xist, çawa Ûsiv şirovekiribû. ²³Îdî Ûsiv ne k'ete bîra serwêrê şeravdara û ewî ew bîr kir.

Ûsiv xewnêd Firewin şirovedike

41 Û usa qewimî, ku du sala şûnda Firewin xewnek dît, va ye ew li devê ç'emê Nîlê sekinî bû ²û va ne h'eft noginêd bedewe k'ok ji Nîlê derk'etin û nava qamîşada ç'êrîyan. ³Pey wanr'a, dîna xwe dayê, va ne h'eft noginêd din jî, h'işkolekîye qav-qavkî ji

* 40:20 Ji kelê derxistin.

Nîlê derk'etin, cem wan nogina li devê Nîlê sekinîn, ⁴û wan noginêd h'işkolekîye qav-qavkî, ew her h'eft noginêd bedewe k'ok xwarin, hingê Firewin h'işyar bû.

⁵Û ç'e'vê wî dîsa çûne li ser hev, ewî cara duda xewn dît, va ye li ser sapekê, h'eft simbilêd t'ijî û r'ind derdik'etin. ⁶Pey wan'r'a va ye h'eft simbilêd valaye ji bayê r'ohilatê* şewitî şîn bûn, ⁷û wan simbilêd vala, ew her h'eft simbilêd t'ijîye r'ind h'ûfî xwe kirin. Firewin h'işyar bû, va ye xewn bû.

⁸Wê sibehê dilê Firewin ku ne r'ih'et bû, ewî şand gazî h'emû k'oç'eka û zaneyêd Misirê kirin û xewnêd xwe wan'r'a gilî kirin, lê kesek t'unebû ku ew xewn Firewin'r'a şirovekirana.

⁹Hingê serwêrê şeravdara Firewin'r'a xeberda û gotê: «Îro gunek'arîya min hate bîra min. ¹⁰Wê hingê gava Firewin hêrsa xwe li ser xulamêd xwe r'akir, ez avîtime girtîxana mala serwêrê nobedara, t'evî serwêrê nanpêja. ¹¹Min û wî şevêkêda xewn dîtîn, me her yekî li gora fe'mîna xewna xwe, xewn dîtîn. ¹²Li wir xortekî îbranî t'evî me hebû, ew xulamê serwêrê nobedara bû, me xewnêd xwe wî'r'a gilî kirin, ewî mer'a şirovekirin, xewnêd me her yekî ewî r'ast mer'a şirovekirin. ¹³Ewî çawa mer'a şirovekirin, usa jî bû, ez vege'r'îyame li ser qulixê xwe, lê ewê din hate darxistinê».

¹⁴Hingê Firewin şande pey Ûsiv. Ew bi lez ji zindanê derxistin, r'ûyê xwe kur' kir, k'incêd xwe guhastin û hate cem Firewin. ¹⁵Firewin gote Ûsiv: «Min xewn dîtîye, lê kesek t'une ku bikaribe min'r'a şiroveke, min bihîstîye ku dibêjin: tu xewna dibihêyî û şirovedikî». ¹⁶Ûsiv li Firewin vege'r'and û gotê: «Ev h'unirê min nîne, lê Xwedêyê cabeke xêr bide Firewin». ¹⁷Firewin

---

* 41:6 Bayê ku ji ber'îya germ dihat.

Ûsivr'a got: «Min xewn dît: va ye ez li devê Nîlê sekinî bûm, ¹⁸va ne h'eft noginêd bedewe k'ok ji Nîlê derk'etin û nava qamîşada ç'êrîyan. ¹⁹Pey wanr'a, min dîna xwe dayê, va ne h'eft noginêd din jî, jar, h'işkolekî û qav-qavkî, ku min t'emamîya welatê Misirêda yêd mîna wan usa h'işkolekî nedîtine, ²⁰û wan noginêd h'işkolekîye qav-qavkî, ew her h'eft noginêd pêşîyêye k'ok xwarin. ²¹Ew çûne zikêd wan û qet k'ifş jî nedibû ku ew çûne zikêd wan, ew usa jî h'işkolekî man mîna berê. Û ez h'işyar bûm. ²²Û dîsa xewn dît, va ye li ser sapekê h'eft simbilêd t'ijî û r'ind derdik'etin. ²³Pey wanr'a h'eft simbilêd h'işk û valaye ji bayê r'ohilatê şewitî şîn bûn, ²⁴û wan simbilêd vala, ew her h'eft simbilêd t'ijîye r'ind h'ûfî xwe kirin. Min k'oç'ekar'a gilî kir, lê kesekî minr'a şirovenekir».

²⁵Hingê Ûsiv gote Firewin: «Xewnêd Firewin yek in. Tiştê ku Xwedêyê bike, ew e'lamî Firewin kirîye. ²⁶Ew her h'eft noginêd r'ind, ew h'eft sal in, usa jî ew her h'eft simbilêd r'ind, h'eft sal in, ev xewn yek in. ²⁷Ew her h'eft noginêd h'işkolekîye û qav-qavkî, ku pey wanr'a derk'etin, ew h'eft sal in û ew her h'eft simbilêd valaye ji bayê r'ohilatê şewitî, ew her h'eft salêd xelayê ne. ²⁸Ez vê yekê dibêjime Firewin, wekî Xwedê tiştê ku wê bike, nîşanî Firewin kirîye. ²⁹Va ye, h'eft salê bên, ku t'emamîya welatê Misirê wê t'êr û t'ijî be. ³⁰Lê pey wan salar'a, wê h'eft sala bibe xelayî û h'emû t'êr û t'ijîbûna welatê Misirê wê bê bîrkinê. Xelayê welêt daqurtîne. ³¹Û wê usa be, ku ji dest wê xelaya ku wê peyr'a bê, ew t'êr û t'ijîbûna welêt îdî neyê bîranînê. Çimkî xelayê gelekî giran be. ³²Lê xewna ku Firewinr'a du cara hatîye wek'ilandinê, tê h'esabê, ku ev yek alîyê Xwedêda e'seyîkirî ye û Xwedê wê zûtirekê bike. ³³Bira niha Firewin merivekî bîlan û serwaxt bibîne û wî dayne

li ser t'emamîya welatê Misirê. ³⁴Bira Firewin vê yekê bike, berpîrsîyar dayne li ser welêt û nava van h'eft salêd t'êr û t'ijîda, ji h'emû deremetêd welatê Misirê ji pêncê yekî bistînine. ³⁵Û bira h'emû xurekêd nava van salêd qencda ku wê bên t'op kin, û bin destê Firewinda genim bidine serhev û bajarada xurek xwey kin, ³⁶wekî xurek k'îsê welêda hebe, bona wan h'eft salêd xelayêye ku wê welatê Misirêda bibe, ku welat ji xelayê qir' nebe».

³⁷Ev yek li Firewin û h'emû xulamêd wî xweş hat. ³⁸Firewin gote xulamêd xwe: «Hûn dikarin merivekî mîna vî bibînin, ku R'uh'ê Xwedê* têda be?» ³⁹Hingê Firewin gote Êsiv: «Xwedê ku ev yek li ber te vekirîye, bîlan û serwaxtê mîna te t'unene. ⁴⁰Tu li ser mala min'r'a be, t'emamîya cime'ta min jî guhdarîya gotinêd devê te bike, ez t'enê t'extê xweda ji te mestir bim». ⁴¹Û Firewin serda zêde kir û gote Êsiv: «Va ez te datînime li ser t'emamîya welatê Misirê». ⁴²Hingê Firewin gustîla mora xwe ji t'ilîya xwe derxist, kire t'ilîya Êsiv, k'incêd k'itanî zirav lêkirin û zincîreke zêr'în avîte stûyê wî. ⁴³Ew li e'reba xweye duda da sîyarkirinê û pêşîa wî bi dengê bilind dikirine gazî: «Çok bidin!» Û ew danî li ser t'emamîya welatê Misirê. ⁴⁴Firewin gote Êsiv: «Ez Firewin im, bêyî te t'u kes, t'emamîya welatê Misirêda nikaribe destê xwe yan nigê xwe bilind ke». ⁴⁵Firewin navê Êsiv danî Safinat'-Panêa û Asnat'a qîza Potî-Perayê t'erêqê bajarê Onê da wî. Êsiv r'abû li welatê Misirê biger'e. ⁴⁶Êsiv sî salî bû, gava ew li ber Firewin p'adşê Misirê sekinî. Êsiv ji cem Firewin derk'et, li t'emamîya welatê Misirê ger'îya.

* 41:38 Aha jî tê fe'mkirinê: «r'uh'ê xwedêya».

⁴⁷Wan h'eft salêd t'êr û t'ijîtyêda, e'rdê gelek deremet da. ⁴⁸Ewî h'emû xurekêd wan h'eft salêd ku e'rdê Misirê dida, da ser hev, û ew xurek bajarada cî-war kirin, her xurekêd ji e'rdê dor û berêd bajara, nava wanda cî-war kirin. ⁴⁹Ûsiv mîna qûma be'rê, haqasî gelek genim lod kir, usa ku îdî h'esab nekirin, çimkî nedihate h'esabê.

⁵⁰Berî hatina salêd xelayê, Ûsivr'a du kur' bûn. Evana Asnat'a qîza Potî-Perayê t'erêqê bajarê Onê jêr'a anîn. ⁵¹Ûsiv navê kur'ê xweyî nixurî danî Minaşe* û got: «Çimkî Xwedê h'emû derd-kulê min û mala bavê min ji bîra min derxistin». ⁵²Navê yê duda danî Efrayîm* û got: «Çimkî Xwedê wî welatê zelûlîya minda, bedena min şîn kir».

⁵³Ew her h'eft salêd welatê Misirêdaye t'êr û t'ijîyê derbaz bûn, ⁵⁴û ew her h'eft salêd xelayê destpêkirin, çawa ku Ûsiv gotibû. H'emû welatada bû xelayî, lê t'emamîya welatê Misirêda nan hebû. ⁵⁵Gava bir'çîbûn k'ete t'emamîya welatê Misirê, cime'tê bona nan hewara xwe Firewin danî. Firewin gote h'emû misirîya: «Her'ine cem Ûsiv, çi wer'a bêje bikin». ⁵⁶T'emamîya r'ûyê e'rdê bû xelayî, Ûsiv h'emû embar vekirin û firote misirîya. Xelayî welatê Misirêda giran bû. ⁵⁷Û ji t'emamîya t'opa dinê dihatine Misirê, ji Ûsiv genim dik'ir'in, çimkî li ser t'emamîya r'ûyê e'rdê xelayî giran bibû.

Aqûb kur'êd xwe dişîne Misirê

42 Aqûb bihîst ku li Misirê genim heye û Aqûb gote kur'êd xwe: «Hûn çi ç'e'vê hev dinihêr'in?» ²Gote wan: «Awa min bihîstîye ku li Misirê genim heye, berjêrî li wir bin û ji wir mer'a bik'ir'in, ku em bijîn nemirin». ³Dehe birayêd Ûsiv berjêr çûne Misirê, ku genim bik'ir'in. ⁴Lê Aqûb birayê Ûsiv Binyamîn, t'evî birayêd wî ne şand, digot: «Belkî qezîk bê serê wî». ⁵Kur'êd Îsraêlf hatibûn genim bik'ir'in, t'evî yêd mayîne hatî, çimkî li welatê Kenanêda xelayî bû.

* 41:51 Dengê wê mîna: «Da bîrkin».

* 41:52 Bi zimanê îbranî «Xweyîber».

⁶Ûsiv xwexa serwêrê wî welatî bû. Ewî xwexa jî xurek difirote t'emamîya cime'ta welêt. Birayêd Ûsiv hatin û li ber wî dever'ûya çûne e'rdê. ⁷Ûsiv birayêd xwe ku dîtin ewî ew nas kirin. Lê xwe usa da k'ifşê yanê ew wan nas nake, t'evî wan hêrs xeberda û gote wan: «Hûn ji k'u hatine?» Wana got: «Em ji welatê Kenanê bona xurek k'ir'înê hatine». ⁸Ûsiv birayêd xwe nas kirin, lê wana ew nas nekirin. ⁹Hingê Ûsiv ew xewnêd ku li ser wan dîtibûn bîr anîn û gote wan: «Hûn ce'sûs in, hûn hatine ku cîkî sistîya vî welatî bibînin». ¹⁰Wana gote wî: «Na xweyê me, xulamêd te hatine ku xurek bik'ir'în». ¹¹Em h'emû kur'êd bavekî ne, em merivne şîrh'elal in, xulamêd te ne ce'sûs in. ¹²Ewî gote wan: «Na, hûn hatine ku cîkî sistîya welêt bibînin». ¹³Wana got: «Em xulamêd te, donzdeh bira ne, welatê Kenanêda kur'êd bavekî ne, yê biç'ûk niha li cem bavê me ye, lê yek jî îdî t'une». ¹⁴Ûsiv gote wan: «Hema ev e ku min gote we: «Hûn ce'sûs in!» ¹⁵Hûnê bi vê yekê bêne cêr'ibandin: Ez serê Firewin kim, hûn ji vir dernak'evin h'eta ku birayê weyî biç'ûk neyê vê derê. ¹⁶Ji nav xweda yekî bişînin, bira her'e birayê we bîne, lê hûnê girtî bin, ku aha gotinêd we bêne cêr'ibandinê, wanda r'astî heye yan na. Lê heger na. Ez serê Firewin kim: «Hûn ce'sûs in!»» ¹⁷Sê r'oja ew avîtine girtîxana kelê.

¹⁸R'oja sisîya Ûsiv gote wan: «Aha bikin ku hûn sax bimînin, çimkî ez ji Xwedê ditirsim. ¹⁹Heger hûn merivne şîrh'elal in, bira ji birayêd we yek vê mala ku hûn têda girtî ne, bimîne, lê yêd mayîn genim xelaya mala xwer'a bigihînin, ²⁰birayê xweyî biç'ûk jî minr'a bînin, wekî gotina we r'ast derê û hûn nemirin». Wana usa jî kir. ²¹Û hingê hevr'a gotin: «Bi r'astî em hindava birayê xweda gunek'ar in, çimkî me te'lî-tengîya wî dît, gava li ber me lava-dîlek fikir, lê me guh nedayê, lema jî ev te'lî-tengî tê serê me». ²²R'ûbên li wan vege'and û got: «Min wer'a nedigot: «Hindava kur'ikda guna nekin?» Lê we gur'a min nekir, niha xûna wî ji me tê xwestinê». ²³Wana nizanebûn, ku Ûsiv wan fe'm dike,

çimkî pê t'ercimekir wan'r'a xeber dida. ²⁴Ûsiv ji wan dûr k'et, girîya. Dîsa li ser wanda vege'r'îya, t'evî wan xeberda û ji nava wanda Şimh'ûn girt, li ber ç'e'vê wan ew girêda. ²⁵Ûsiv ferman kir, ku barêd wan genim dagirin, û p'erê wan her kesî têkine t'êr'êd wan, nanê r'ê jî wan'r'a daynin. Usa jî hate kirinê. ²⁶Wana genimê xwe li k'erêd xwe bar kirin û ji wir çûn. ²⁷K'arvanserêda yekî ji wan t'êr'a xwe vekir, ku kayê bide k'erê xwe, dîna xwe dayê va ye p'erê wî li ser devê t'êr'ê ye. ²⁸Û ewî gote birayêd xwe: «P'erê min li min vege'r'andine, va ye ew vir t'êr'a min daye». Hingê dilê wan nava wanda r'icifî û bi tirs hevr'a gotin: «Xwedê ev çi anî li serê me?»

²⁹Ew hatine welatê Kenanê, cem bavê xwe Aqûb û her tiştê ku hatibû li serê wan, t'ev gilîkirin û gotinê: ³⁰«Meriv ku xweyê wî welatî ye mer'a h'işk xeberda, em danîne dewsa ce'sûsêd welêt. ³¹Me wîr'a got: «Em merivne şîrh'elal in, em ne ce'sûs in. ³²Em donzdeh birane, kur'êd bavekî ne, lê yek jî îdî t'une, lê yê biç'ûk niha li welatê Kenanê cem bavê me ye». ³³Wî merivê xweyê wî welatî mer'a got: «Ezê bi vê yekê bizanibim ku hûn merivne şîrh'elal in, birakî xwe cem min bihêlin, lê hûn bona xelaya mala xwe, xurek hildin her'in. ³⁴Lê birayê xweyî biç'ûk min'r'a bînin, wekî ez bizanibim, ku hûn ne ce'sûs in, lê merivne şîrh'elal in, ezê birayê we bidime we, hûnê jî bikaribin vî welatîda t'ucaretîyê bikin».

³⁵Gava wana t'êr'êd xwe vala dikirin, dîna xwe danê wê k'îsikê p'erê wan her kesî jî t'êr'êd wanda ne. Wan û bavêd xweva, gava ew k'îsikêd p'erêd xwe dîtin, tirsîyan. ³⁶Hingê bavê wan, Aqûb gote wan: «We destê min ji kur'êd min kirin, Ûsiv t'une, Şimh'ûn t'une û Binyamîn jî dixwazin ji min bistînin, ev h'emû tê serê min!» ³⁷R'ûbên bavê xwer'a xeberda û got: «Heger ez wî neynim nedime te, tu van her du kur'êd min bikuje, k'a ewî bide destê min û ezê wî paşda bînim bidime te». ³⁸Lê Aqûb got: «Kur'ê minê t'evî we berjêr

nayê, çimkî birayê wî mirîye û ew t'enê maye, heger wê r'îya ku hûn têda diçin qezîk bê serê wî, hingê hûnê p'or'ê minî sipî, bi k'eder bikine Dîyarê Mirîya.

Bira Binyamîn t'evî xwe dibine Misirê

43 Xelayê zor li welêt kir. ²Gava genimê ji Misirê anîbûn, xwarin xilaz kirin, bavê wan gote wan: «Dîsa vege-
r'in bona me hinek xurek bik'ir'in». ³Lê Cihûda lê vege'and
û gotê: «Ewî merivî gilîyê t'am da destê me û got: «Heger
birayê we t'evî we nîbe, r'ûyê we li r'ûyê min nek'eve». ⁴Heger
tê birayê me t'evî me bişînî, emê berjêr bin ter'a xurek bik'i-
r'in, ⁵lê heger tu neşînî, em berjêr naçin. Çimkî ewî merivî
mer'a got: «Heger birayê we t'evî we nîbe, r'ûyê we li r'ûyê
min nek'eve». ⁶Îsraêl got: «Çima we ev neheqî min'r'a kir:
gote wî merivî ku birakî weyî din jî heye?» ⁷Wana got: «Ewî
merivî h'alê me, h'alê pismamêd me bi hûr-gilî pirsî got: «Bavê
we hê sax e? Birayê we dîsa hene?» Me jî caba van pirsra da
wî. Me çi zanibû ku ewê bêje: «Birayê xwe berjêr bînin?»
⁸Cihûda bavê xwe Îsraêl'r'a got: «Kur'ik t'evî min bişîne, em
r'abin her'in, wekî em sax bimînin, ne em bimirin ne tu, ne jî
zar'okêd me. ⁹Ez cabdarîya bona wî hildidime li ser xwe, tu
wî ji destê min bixwaze, heger ez wî neynim nedime te û li
ber te nedime sekinandinê, t'emamîya e'mirê xweda ez li ber
te gunek'ar bim. ¹⁰Heger me derengî nexista, em niha cara
duda lê vege'rîya bûn». ¹¹Bavê wan Îsraêl wan'r'a got: «Heger
usa ye, niha aha bikin, t'evî xwe r'ezêd başe vî welatî xwer'a
hildin û wî merivî'r'a p'êşk'êş berjêr bibin, hinek melh'em,
hingiv, biharetf, zimir, fisteq û behîv. ¹²T'evî xwe jî dubare
p'era hildin, wan p'erêd ku li ser devêd t'êr'êd we danî paşda
hatine, bi destêd xwe paşda bibin, dibe ku şaş kiribin, ¹³r'abin
birê xwe hildin û dîsa vege'r'in cem wî merivî. ¹⁴Bira Xwedêyê
Herî Zor, bide we ku hûn li ber wî k'eremê bibînin, wekî ew
birê weyî din û Binyamîn li we vege'r'îne. Lê heger ez destê
xwe ji wan kur'êd xwe bikim jî, bira bêkur' bim».

¹⁵Û vana ev p'êşk'êş û destê xweda jî dubare p'ere, usa jî Binyamîn hildan r'abûn berjêrî Misirê bûn û li ber Ûsiv sekinîn. ¹⁶Gava Ûsiv Binyamîn t'evî wan dît, gote wek'îlê mala xwe: «Van meriva bibe malê, goştî serjêke û hazir ke, çimkî ewê firavînê t'evî min bixwin». ¹⁷Û wî merivî, Ûsiv çawa gotibûyê, usa jî kir, ew meriv birine mala Ûsiv. ¹⁸Ev merivana tirsîyan, ku ew birine mala Ûsiv hingê gotin: «Berê pêşin em bona wan p'erêd t'êr'êd xweda têne birinê, ku h'icûmî li ser me bike, li ser meda bigire me bike xulam, usa jî k'erêd me». ¹⁹Hingê ew nêzîkî wî merivê wek'îlê mala Ûsiv bûn û ber derê malê wîr'a xeberdan, ²⁰û gotinê: «Xweyê me, cara pêşin em berjêr hatin ku xurek bik'ir'in, ²¹gava em gihîştine k'arvanserekê, me t'êr'êd xwe vekirin, me dîna xwe dayê, va ye p'erê me her kesî, weke k'aşêd xwe, li ser devê t'êr'êd me bûn. Me bi destê xwe ew paşda anîne. ²²Û serda jî me t'evî xwe dîsa p'ere berjêr anîne, bona xurek bik'ir'in. Em nizanin k'ê p'erêd me kiribûne t'êr'êd me». ²³Ewî got: «E'dil bin, netirsîn, Xwedêyê we û Xwedêyê bavê we xizne t'êr'êd weda da we, we p'erêd xwe dane min» hingê Şimh'ûn derxist anî cem wan. ²⁴Wek'îl ew merivana birine mala Ûsiv û av da wan nigêd xwe şûştin, k'erêd wan alifkirin. ²⁵Wana jî p'êşk'êşêd xwe bona hatina Ûsive nîvro hazir kirin, çimkî ew pê h'esîya bûn, ku ewê li wir nên bixwin. ²⁶Gava Ûsiv hate malê, wana p'êşk'êşêd destê xweda anîne malê dane wî û h'eta e'rdê li ber wî dever'ûya çûn. ²⁷Ûsiv h'al-wextê wan pirsî û got: «Sih'eta kalemêrê bavê we, bona ewî ku we minr'a gilî kir, çawa ye? Ewî hê sax e?» ²⁸Wana got: «Xulamê te, bavê me hê sax e, ewî hê li ser sih'et û qewata xwe ye». Û li ber wî dever'ûya çûn, qedir kirin. ²⁹Hingê Ûsiv serê xwe bilind kir, kur'ê dîya xwe, birê xwe Binyamîn dît û got: «Ev e birê weyî biç'ûk, bona k'îjanî we minr'a gilî kir?» Û got: «Bira Xwedê te xwey ke, lawo!» ³⁰Ûsiv bi lez derk'ete derva, çimkî bona birê agir dila k'etibû û k'ete oda hindur' û li wir giriya. ³¹R'ûyê xwe şûşt û derk'ete derva,

xwe girt û got: «Nan daynin». ³² Wîr'a başqe, wanr'a başqe û wan misirîyar'a jî, yêd ku t'evî wan dixwarin başqe danîn. misirîya t'evî îbranîya nan ne dixwar, çimkî bona misirîya ev yek h'eramî bû. ³³ Ê bira ber wî r'ûniştin, yê nixurî ligora nixurtîya xwe, yê biç'ûk li gora biç'ûktîya xwe, van meriva hevdu dinihêr'în û e'cêbmayî mabûn. ³⁴ Êsiv ji xwarina li ber xwe dişand dikire li ber wan, lê p'ara Binyamîn ji p'ara yêd din pênc cara zêdetir bû. Vana gotina te vexwarin û t'evî Êsiv k'êfxweş bûn.

44 Êsiv e'mir li wek'îlê mala xwe kir û got: «T'êr'êd van meriva çiqasî ku ew dikarin bibin xurekva dagire û p'erê her kesî jî dayne li ser devê t'êr'êd wan, ² lê k'asa min, k'asa zîvîn, t'evî p'erê xurek dayne li ser devê t'êr'a yê herî biç'ûk». Ewî weke gotina Êsiv kir. ³ Sibeh ku zelal bû, ew merivana hatine ver'êkirinê, ew û k'erêd wan. ⁴ Ewana ji bajêr çûn, lê hê dîr nek'etibûn, gava Êsiv gote wek'îlê mala xwe: «R'abe par'a pey wan meriva k'eve, xwe wanr'a bigihîne û wanr'a bêje: «We çima ji ber qencîyêva xirabî kir? ⁵ Çima k'asa mine zîvîn dizî*? Eva ne ew e, ya ku xweyê min pê vedixwe û pê wê jî dinihêr'î? We ev yek kire xirabî». ⁶ Wek'îl xwe li wanr'a gîhand û ev xeberêd Êsiv wanr'a gotin. ⁷ Wana wîr'a got: «Çima xweyê min tiştêd ha dibêje? Haşa ji xulamêd te, ku ew tiştê usa bikin! ⁸ Awa me ku ew p'erêd li ser devê t'êr'êd xwe dîtin, ji welatê Kenan anîn dane te, îdî wê çawa be, ku em ji mala xweyê te zîv yan zêr' bidizin? ⁹ Cem k'îjan xulamêd te ew derk'eve, bira ew bê kuştinê û em jî bibine xulamêd xweyê xwe». ¹⁰ Ewî got: «P'ak, we çawa got bira usa be, cem k'îjanî ew derê bira ew minr'a bibe xulam, lê hûn bêşûc bin». ¹¹ Awa her yekî zû-zû t'êr'a xwe danî e'rdê û her yekî t'êr'a xwe vekir. ¹² Wek'îl ji

* 44:5 «Çima k'asa mine zîvîn dizî?» eva têk'sta îbranîda t'une, lê welger'andina yûnanîye kevinda heye.

t'êr'a yê mezinda destpêkir ger'îya h'eta yê biç'ûkda xilaz kir, k'as t'êr'a Binyamînda dît. ¹³Hingê wana k'incê xwe qelaştin, her yekî k'erê xwe bar kir û veger'îyane bajêr.

¹⁴Cihûda birayêd xweva hatine mala Êsiv, ewî hê li wir bû û dever'ûya li ber wî çûne e'rdê. ¹⁵Êsiv gote wan: «We ev çi kir? We nizanibû ku merivekî mîna min r'e'mildarîyê wê bike?» ¹⁶Cihûda got: «Em çi bêjine xweyê xwe? Em çi bêjin? Yan em çawa xwe r'ûspî kin? Xwedê neheqîya xulamêd te e'yan kir, va ye em xulamêd xweyê xwe ne, hin em, hin jî ewî ku k'as ji cem wî derk'et». ¹⁷Êsiv got: «Haşa ji min ku ez vê yekê bikim! Ewî ku k'as ji cem wî derk'et, bira ew t'enê minr'a bibe xulam, lê hûn bi xêr û silamet hevraz ser bavê xweda her'in».

Cihûda bona Binyamîn lava dike

¹⁸Hingê Cihûda çû nêzîk û gotê: «Xweyê min, îzina te hebe, bira xulamê te gilîkî bêje xeberekê bigihîne guhê xweyê xwe û hêrsa te li ser xulamê te r'anebe, çimkî tu yekî mîna Firewin î. ¹⁹Xweyê min ji xulamêd xwe pirsîbû gotibû: «Bav yan birê we hene?» ²⁰Hingê me xweyê xwer'a got: «Bavekî meyî kalemêr heyê û kur'ekî wîyî biç'ûkî kaltîya wîda bûyî heyê, birê wîyî dêda mirîye, t'enê ew ji dîya xwe maye û bavê wî, wî h'iz dike». ²¹Te xulamêd xwer'a got: «Ewî berjêr bînine cem min, ku ez wî bi ç'e'va bibînim». ²²Me hingê xweyê xwer'a got: «Ew kur'ik nikare ji bavê xwe biqete, gava ew ji bavê xwe biqete, bavê cande». ²³Lê te xulamêd xwer'a got: «Heger hûn birayê xweyî biç'ûk t'evî xwe berjêr neynin, careke din r'ûyê we r'ûyê min nek'eve». ²⁴Û gava em hevraz çûne cem xulamê te, bavê min, ew gotinêd xweyê xwe, me wîr'a gilî kirin. ²⁵Gava bavê me got: «R'abin dîsa veger'in bona me hinek xurek bik'ir'in». ²⁶Hingê me got: «Em nikarin berjêr her'in. Lê heger birayê meyî biç'ûk t'evî me bê, emê hingê berjêr her'in, çimkî em nikarin r'ûyê wî merivî bibînin, h'eta birayê meyî biç'ûk t'evî me neyê».

²⁷Xulamê te, bavê min gote me: «Hûn zanin jina min du kur' minr'a anîn, ²⁸yek ji destê min çû û min got: «R'astî ew hatîye dir'andinê» û h'eta niha min ew nedîtîye. ²⁹Lê wekî hûn evî jî, ji ber ç'e'vê min derxin bibin û qezîk bê serê wî, hûnê p'or'ê minî sipî, derd-kulava bikine Dîyarê Mirîya. ³⁰Heger niha ez her'ime cem xulamê te, bavê xwe, kur'ikê wî ne t'evî me be, e'mirê wî ku e'mirê wîva girêdayî ye, ³¹gava bibîne ku kur'ikê wî t'une, wê cande û xulamêd te, wê bavê xweyî xulamê te, wî p'or'êd sipî bi k'eder bikine Dîyarê Mirîya. ³²Çimkî ez, xulamê te cem bavê xwe bûme cabdarê kur'ikê wî û min gotîyê: «Heger ez wî neynim nedi-me te, ez t'emamîya e'mirê xweda li ber bavê xwe gunek'ar bim». ³³Awa ez niha t'ewaqe ji te dikim, bira ez, xulamê te dewsa wî kur'ikî xweyê xwer'a bibe xulam, kur'ik bira t'evî birayêd xwe hevraz her'e. ³⁴Çimkî, ezê çawa r'abim hevraz her'ime cem bavê xwe, heger kur'ik ne t'evî me be? Nebe ku ez wê qezîya ku bê serê bavê min bibînim».

Ûsiv xwe dida e'yankirinê

45 Hingê Ûsiv nikaribû xwe zeft kira, li ber h'emûyêd ku cem wî sekinîbûn kire qîr'în: «H'emû meriva ji cem min derxin!» Kesekî xerîb cem wî nema, gava Ûsiv xwe birayêd xweva da naskirinê. ²Kûr'în k'etê girîya, misirîya bihîst, ev deng gihîşte mala Firewin jî. ³Ûsiv gote birayêd xwe: «Ez Ûsiv im. Bavê min hê sax e?» Lê birayêd wî nikaribûn caba wî bidana, çimkî li ber wî bibûne kevir mabûn. ⁴Ûsiv gote birayêd xwe: «K'erem kin, werine nêzîk», ew jî çûne cem û wî got: «Ez birayê we Ûsiv im, yê ku we firote Misirê. ⁵Lê niha ber xwe nek'evin û li we çetin neyê, ku we ez firotim vira, çimkî Xwedê ez berî we şandime vira, bona xweykirina jîyîna we. ⁶Çimkî eva du salêd xelayîne li ser dinê, lê hê pênc sal jî hene, ku wê vedan û dirûnê nebe. ⁷Xwedê ez berî we şandim, wekî li ser dinê k'oka we bihêle û jîyîna we bi azayîke mezin xwey ke. ⁸Awa, yê ku ez şandime vira hûn nîbûn, lê

Xwedê bû, ewî ez kirime bavê Firewin û xweyê t'emamîya mala wî, usa jî serwêrê t'emamîya welatê Misirê. ⁹Niha r'abin zû hevraz her'ine cem bavê min û jêr'a bêjin: «Kur'ê te Ûsiv aha dibêje: «Xwedê ez kirime xweyê t'emamîya Misirê, nesekine zû berjêr were cem min. ¹⁰Tê t'opraxê Goşenêda nêzîkî min bimînî, t'evî kur'êd xwe, kur'êd kur'êd xwe, pez û dewarêd xwe û h'emû hebûka xweva». ¹¹Ezê wir te t'êr kim, çimkî hê pênc salêd xelayê hene, wekî tu, mala xwe û hebûka xweva t'unebûnê nebînî. ¹²Va ye, ç'e'vê we û ç'e'vê birayê min Binyamîn dibînin, ku devê min van tiştê wer'a dibêjin. ¹³Derheqa t'emamîya r'ûmeta mine Misirêda û her tiştê ku we dît bavê minr'a gilîkin û zû bavê min berjêr bînine vir». ¹⁴Xwe avîte stukura Binyamîn û girîya. Binyamîn jî ser stukura wîda girîya. ¹⁵Çû r'ûyê h'emû birayêd xwe û ser wanda digirîya. Pey vê yekêr'a birayêd wî pêr'a xeberdan.

¹⁶Deng gihîşte mala Firewin, ku birayêd Ûsiv hatine. Ev yeka li Firewin û xulamêd wî xweş hat. ¹⁷Firewin gote Ûsiv: «Bêje birayêd xwe: «Bira aha bikin: H'eywanêd xwe bar kin û her'ine welatê Kenanê, ¹⁸û bavê xwe, neferêd xwe hildin û werine cem min. Ezê welatê Misirêda cîyê herî qenc bidime we û hûnê ji xêr-berek'eta welêt bixwin». ¹⁹Ez e'mir li te dikim ku wanr'a bê gotinê: «Bira aha bikin: Ji welatê Misirê bona zar'okêd xwe û jinêd xwe e'reba xwer'a hildin û her'in bavê xwe hildin û bèn. ²⁰Bira ç'e'vê we hûr-mûrêd weda nemîne, çimkî h'emû xêr-xizna welatê Misirê ya weye».

²¹Kur'êd Îsraêl usa jî kirin. Ûsiv li gora e'mirê Firewin e'rebe dane wan û nanê r'îya wan da wan. ²²Her yekî ji wan destê k'inc da wan, lê sêsid zîv û pênc destê k'inc dane Binyamîn. ²³Bavê xwer'a jî, dehe k'erêd xêr-xizna Misirêva barkirî û dehe k'erêd mê jî genim, nan û xurekva barkirî bona r'îya bavê xwe şand. ²⁴Gava birayêd xwe şandin, ew r'êk'etin, ewî got: «R'êva şer' nekin».

²⁵Ew ji Misirê hevraz çûn û hatine welatê Kenanê, cem bavê xwe Aqûb. ²⁶Û wîr'a gilî kirin gotin: «Ûsivî hê sax e!

Belê! Ew serwêrê t'emamîya welatê Misirê ye». Dest û p'îyêd wî lê sar bûn, çimkî ewî nikaribû gotina wan bawer bikira. ²⁷Gava ew h'emû gotinêd Ûsiv ku wanr'a gotibû wîr'a gilî kirin û e'rebêd Ûsiv bona wî şandibûn ku ew pê her'e dîtin, r'uh' li ber bîna bavê wan Aqûbda hat. ²⁸Îsraêl got: «Bes e! Kur'ê min Ûsiv hê saxe! Ez her'im ku berî mirina xwe wî bibînim».

Aqûb mala xweva diçe Misirê

46 Îsraêl h'emû hebûka xwe hilda û hate Bîr-Şêvayê. Li wir gorî Xwedêyê bavê xwe Îshaqr'a dan. ²Xwedê şev dîtinokêda Îsraêlr'a xeberda û got: «Aqûbo! Aqûbo!» Ewî got: «Ezî va me». ³Xwedê got: «Ez Xwedê me, Xwedêyê bavê te me, ji berjêrçûyîna Misirê netirse. Çimkî ezê te li wê derê bikime miletekî mezin. ⁴Ezê xwexa t'evî te berjêrî Misirê bim û ezê xwexa te dîsa hevraz bînim, Ûsivê destêd xwe dayne li ser ç'e'vêd te». ⁵Aqûb ji Bîr-Şêvayê r'êk'et, kur'êd Îsraêl bavê xwe Aqûb, jin û zar'okêd xwe li wan e'rebêd ku Firewin wanr'a şandibûn ku pê her'in, hildan birin. ⁶Aqûb t'evî t'emamîya zur'eta xwe, h'eywanêd xwe û ew hebûka xwe, ya ku li welatê Kenanêda t'op kiribûn hildan hatine Misirê. ⁷Ewî t'evî xwe kur' û qîzêd xwe nebîyêd xwe, t'emamîya zur'eta xwe xwer'a anîne Misirê.

⁸Ev in navê wan kur'êd Îsraêl, yêd ku hatine Misirê. Aqûb û kur'êd xweva. Nixurîyê Aqûb R'ûbên bû. ⁹Kur'êd R'ûbên: Henox, Pallû, Hesrûn û K'armî bûn. ¹⁰Kur'êd Şimh'ûn: Yemûêl, Yamîn, Ohad, Yaxîn, Soxar bûn û kur'ê jina kenanîf Şawûl bû. ¹¹Kur'êd Lêwî: Gêrşon, Qohat' û Mêrarî bûn. ¹²Kur'êd Cihûda: Er, Onan, Şêlah, Pêrês û Zerah bûn (lê E'r û Onan welatê Kenanêda mirin*) û kur'êd Pêrês: Hesrûn û Hamûl bûn. ¹³Kur'êd Îsaxar: T'ola, Pûa, Yaşûv û Şimron bûn. ¹⁴Kur'êd Zebûlon: Serêd û Êlon û Yalyêl bûn. ¹⁵Ev bûn kur'êd Lêayê,

* 46:12 Binihêr'in Destpêbûn 38:7, 10.

ya ku ewê Paddan-Aramda Aqûbr'a anîn, usa jî qîza wî Dîna. T'emamîya kur' û qîzava sî û sê nefş bûn.

¹⁶Kur'êd Gad: Sîfyon, Haggî, Şûnî, Esbon, Erî, Arodî û Arêlî bûn. ¹⁷Kur'êd Aşêr: Îmna, Îşwa, Îşwî, Birîha û xûşka wan Serax bûn. Kur'êd Birîha: H'eber û Malk'îyêl bûn. ¹⁸Ev bûn kur'êd Zîlpayê, ya ku Laban da qîza xwe Lêayê û ewê şanzdeh nefş Aqûbr'a anîn.

¹⁹Kur'êd R'ahêla jine Aqûb: Ûsiv û Binyamîn bûn. ²⁰Ûsivr'a jî li welatê Misirê, ji Asnat'a qîza Potî-Perayê t'erêqê bajarê Onê Minaşe û Efrayîm bûn. ²¹Kur'êd Binyamîn: Bela, Bek'ir, Aşbêl, Gêra, Ne'man, Êhî, R'oş, Mûpîm, H'ûpîm û Ard bûn. ²²Ev bûn kur'êd R'ahêlê, yêd ku Aqûbr'a bûn, h'emû li serhev çardeh nefş bûn.

²³Kur'ê Dan: H'ûşîm bû. ²⁴Kur'êd Neftelî: Yasyêl, Gûnî, Yêser û Şîllêm bûn. ²⁵Ev bûn kur'êd Bîlhayê, ya ku Laban dabû qîza xwe R'ahêlê. Ewê gişk li serhev h'eft nefş Aqûbr'a anîn. ²⁶H'emû nefşêd ku ji bedena Aqûb bibûn hatine Misirê, pêştirî jinêd kur'a şêst û şeş nefş bûn. ²⁷Ûsivr'a jî du kur' Misirêda bibûn, gava Aqûb neferêd xweva çû Misirê, ew h'eftê* nefş bûn.

²⁸Aqûb Cihûda pêşîyê şande cem Ûsiv, ku ew r'îya Goşenê nîşanî wî ke. Û ew hatine t'opraxê Goşenê. ²⁹Ûsiv e'reba xwe hazir kir, r'abû çû Goşenê pêşîya bavê xwe Îsraêl, gava ç'e'v wî k'et, xwe avîte stukura wî û êp'êce wext stukura wîda girîya. ³⁰Hingê Îsraêl gote Ûsiv: «Niha ez mirina xwe r'azî me, çimkî ç'e'vê min li ç'e'vê te k'et, ku tu hê sax-silamet î». ³¹Ûsiv birayêd xwe û malbavanêd xwer'a got: «Ez r'abim hevraz her'im, Firewin'r'a gilî kim û bêjimê: «Birayêd min û malbavanêd min, ku Kenanêda diman, hatine cem min. ³²Ew merivana şivan in, çimkî r'êncber in, pez û dewarêd xwe û h'emû hebûka xwe xwer'a anîne». ³³Lê gava Firewin

---

* 46:27 Welger'andina Yûnanîye kevinda «h'eftê pênc». Dîna xwe bidine şirovekirina jêrê Derk'etin 1:5.

gazî we ke û ji we bipirse: «Hûn xweyê çi p'êşeyî ne?»³⁴ Hûn wîr'a bêjin: «Em, xulamêd te, ji zar'otîya xweda h'eta niha, em jî kal-bavêd me jî, r'êncber bûne», wekî hûn t'opraxêd Goşenêda bimînin. Çimkî li cem misirîya şivantî h'eramî ye».

47 Ûsiv hat Firewin'a gilî kir û got: «Bav û birayêd min, pez û dewarêd xwe û h'emû hebûka xweva ji welatê Kenanêf hatine, ewe niha li t'opraxêd Goşenê ne». ²Ewî ji nav birayêd xweda, pênc merî birin derxistine dîwana Firewin. ³Firewin ji birayêd wî pirsî: «Hûn xweyê çi p'êşeyî ne?» Wana gote Firewin: «Em, xulamêd te şivan in, em jî kal-bavêd me jî». ⁴Û gotine Firewin: «Em hatine ku vî welatîda firarî bimînin, çimkî ç'êre bona h'eywanêd xulamêd te t'une, ji dest xelaya girane welatê Kenanêda, îzina te hebe xulamêd te t'opraxêd Goşenêda bimînin». ⁵Hingê Firewin gote Ûsiv: «Bav û birayêd te hatine cem te, ⁶welatê Misirê li ber te ye, bav û birayêd xwe welatda cîyê herî qencda cîwar ke, bira ew t'opraxêd Goşenêda bimînin, lê heger tu zanî nava wanda yêd serxwe hene, wan bike serwêrêd h'eywanêd min».

⁷Ûsiv bavê xwe Aqûb anî derxiste dîwana Firewin û Aqûb dua li Firewin kir. ⁸Firewin ji Aqûb pirsî: «Tu çend salî yî?» ⁹Aqûb li Firewin vege'r'and û got: «Salêd mine firarî sed sî sal in. Salêd e'mrê min hindik û bêxêr bûn û negihîştine salêd e'mrê kal-bavêd mine nava r'ojêd firarîya wanda». ¹⁰Aqûb dua li Firewin kir û ji dîwana Firewin derk'et. ¹¹Ûsiv çawa Firewin ferman kiribû, bav û birayêd xwe welatê Misirêda, cîyê herî qencda, ji t'opraxê R'amsêsê, milk'ek da wan û ew cîwar kirin. ¹²Ûsiv bavê xwe, birayêd xwe û t'emamîya mala bavê xwe, neferêd wanva nan dikirin.

Kirina Ûsiv we'dê xelayê

¹³T'emamîya welêtda nan t'unebû, çimkî xelayê gelekî zor dida û ji dest bir'çîbûnê h'alê welatê Misirê û Kenanê t'unebû. ¹⁴Ûsiv ji yêd ku genim dik'ir'în, h'emû p'erêd ku li

welatê Misirê û Kenanêda hebûn t'op kir. Ûsiv p'ere anîne mala Firewin. ¹⁵Gava p'erê welatê Misirê û Kenanê xilaz bûn, h'emû misirî hatine cem Ûsiv û gotinê: «Nan bide me! Çima em li ber ç'e'vê te bimirin, wekî p'erê me xilaz bûne?» ¹⁶Hingê Ûsiv got: «Heger p'ere xilaz bûne, h'eywanêd xwe bînin, ezê ber h'eywanêd weva xurek bidime we». ¹⁷Û wana h'eywanêd xwe anîne cem Ûsiv, Ûsiv ber hespêd wanva, pezêd wanva, dewarêd wanva, k'erêd wanva nan da wan, û wê salê ewî ber h'emû h'eywanêd wanva nan da wan. ¹⁸Ew sal derbaz bû, sala din hatine cem wî û gotinê: «Em ji xweyê xwe venaşêrin ku h'emû p'erê me xilaz bûne, û h'eywanêd me jî bûne yêd xweyê me, îdî tiştêkî me bona xweyê me nemaye pêştirî bedenêd me û e'rdêd me. ¹⁹Çima em û e'rdêd xweva li ber te bimirin? Me û e'rdêd me jî bi nan bik'ir'e, em û e'rdêd xweva bibine xulamêd Firewin, û t'oxim bide me, ku em bijîn û nemirin, wekî e'rd vîkî-vala nebe».

²⁰Hingê Ûsiv t'emamîya e'rdê Misirê Firewin'a k'ir'î, çimkî xelayê zor dida wan, misirîya her yekî zevîyê xwe difiro. E'rdê Misirê bû yê Firewin. ²¹Ewî ji serîkî Misirê h'eta serê din, t'emamîya cime'tê kire xulam*. ²²T'enê e'rdê t'erêqa ne k'ir'î, çimkî ji alîyê Firewinda p'arek t'erêqar'a dik'et û wana ji wê p'ara ku Firewin dida wan dijît, lema jî e'rdêd xwe nefirotin. ²³Hingê Ûsiv gote cime'tê: «Va ye min hûn û e'rdêd we Firewin'a k'ir'în, hanê wer'a t'oxim û e'rdê biçînin. ²⁴Hûn gerekê nandirûnêda ji pênc p'ara p'arekê bidine Firewin, lê çar p'arê wer'a bimîne, bona e'rdê biçînin û xwarina xwe, yêd mala xweda û bona zar'okêd xwe». ²⁵Wana got: «Te em xilaz kirin! Bira em k'eremê li ber ç'e'vê xweyê xwe bibînin û em Firewin'a bibine xulam». ²⁶Ûsiv ev yek Misirêda kire qanûn, h'eta r'oja îro jî ji pênca yek ya Firewin e, pêştirî e'rdê t'erêqa, ku nebû yê Firewin.

---

* 47:21 Welger'andina yûnanîye kevin dibêje: «T'emamîya cime'tê kire xulam», lê têk'sta îbranîda nivîsar e: «T'emamîya cime't cîguhastî bajara kirin».

T'emîya Aqûbe axirîyê

²⁷Îsraêl li welatê Misirê, t'opraxêd Goşenêda dima, li wir bû xweyîmilk', şîn bûn û gelekî li hev zêde bûn. ²⁸Aqûb welatê Misirêda h'ivdeh sala sax ma. T'emamîya e'mirê xwe Aqûb sed çil û h'eft sal bûn. ²⁹Gava r'ojêd mirina Îsraêl nêzîk bûn, ewî gazî kur'ê xwe Ûsiv kir û gote wî: «Heger min li ber ç'e'vê te k'erem dîtîye, hîvî dikim, destê xwe bike li bin r'e'nê hêta min* . K'erema xwe, bidî xatirê h'ub û aminîyê, min Misirêda defin nekî. ³⁰Lê bira ez t'evî kal-bavêd xwe bihênijim, tu min ji Misirê hildî bibî nav t'irbêd wanda defin kî». Ûsiv got: «Ezê weke gotina te bikim». ³¹Û ewî got: «De minr'a sond bixwe». Ûsiv wîr'a sond xwar. Hingê Îsraêl serê xwe li serp'îya nivînê danî* .

Aqûb dua li Efrayîm û Minaşe dike

48 Pey vê yekêr'a gotine Ûsiv: «Bavê te nexweş e». Ewî her du kur'êd xwe Minaşe û Efrayîm t'evî xwe hildan çû. ²Cab dane Aqûb û gotinê: «Va ye kur'ê te Ûsiv ser teda tê». Îsraêl ser qudûmê xweda hat û li ser nivîna xwe r'ûnişt. ³Aqûb gote Ûsiv: «Xwedêyê Herî Zor li welatê Kenanê Lûzêda minva xuya bû, dua li min kir ⁴û gote min: «Ezê te şîn kim û li hev zêde kim û ji te mixulqeta pêşda bînim, evî welatî jî pey ter'a ezê çawa milk'ê h'eta-h'etayê bidime zur'eta te. ⁵Niha ew her du kur'êd teye ku Misirêda, berî hatina mine cem te Misirê, ku ter'a bûne, ew kur'êd min in, Efrayîm û Minaşe, wê mîna R'ûbên û Şimh'ûn bibine kur'êd min, ⁶lê zar'êd pey vanr'a ku ji te bibin, ter'a bin, ewê wartîyêda ser navêd biratîya xwe bêne h'esabê. ⁷Çimkî gava ez ji Paddanê dihatim, welatê Kenanêda, hindik mabû ku em bigihîştana Efratê, r'êda R'ahêla dîya te minr'a bû derd mir, min ew li wê derê, li serê r'îya Efratê, awa gotî Beytleh'mê defin kir».

* 47:29 Binihêr'in Destpêbûn 24:2-3.

* 47:31 Welger'andina yûnanîyê kevinda: «Xwe avîte ser şîva xwe».

⁸Îsraêl kur'êd Ûsiv dîtin û got: «Ev k'ê ne?» ⁹Ûsiv gote bavê xwe: «Kur'êd min in, yêd ku Xwedê li vir dane min». Aqûb got: «K'erema xwe wan bîne cem min, ez dua li wan bikim». ¹⁰Ç'e'vê Îsraêl ji mezinayê me'rim bibûn, ewî nikaribû zelal bidîta, Ûsiv ew nêzîkî bavê xwe kirin, ewî ew r'amûsan û h'emêz kirin. ¹¹Îsraêl gote Ûsiv: «Gumana min t'unebû ku min r'ûyê te jî bidîta, lê va ye Xwedê zur'eta te jî nîşanî min kir». ¹²Ûsiv ew ji ser çoka wî r'akirin û xwexa h'eta e'rdê dever'ûya çû. ¹³Ûsiv her du kur'êd xwe hildan, Efrayîm da destê xweyî r'astê, alîyê Îsraêlî ç'epê û Minaşe da destê xweyî ç'epê, alîyê Îsraêlî r'astê û nêzîkî wî kirin. ¹⁴Îsraêl qesta destêd xwe cîguhastin û destê xweyî r'astê dirêj kir danî ser serê yê biç'ûk Efrayîm û destê ç'epê danî ser serê Minaşe. Lê belê Minaşe yê nixurî bû. ¹⁵Û dua Ûsiv kir û got: «Ew Xwedêyê ku bavêd min Birahîm û Îshaq r'îya wîda çûne, ew Xwedêyê ku ji r'oja bûyîna minda h'eta îro şivantî li min kirîye, ¹⁶ew milyak'etêf ku ez ji her xirabîyê azad kirime, bira dua van kur'a bike û bi navê min û navêd kal-bavêd min Birahîm û Îshaq bêne gazîkirinê, nava dinêda gelekî li hev zêde bin». ¹⁷Gava Ûsiv dît ku bavê wî destê xweyî r'astê danîye ser serê Efrayîm, eva yeka li wî xweş nehat, ewî destê bavê xwe ji ser serê Efrayîm girt, wekî dayne li ser serê Minaşe. ¹⁸Hingê Ûsiv gote bavê xwe: «Aha na Bavo, çimkî ev e yê nixurî. Destê xweyî r'astê, dayne ser serê vî!» ¹⁹Lê bavê wî qayl nebû û got: «Ez zanim lawo, ez zanim. Evê jî bibe millet, evayê jî bibe mezin. Lê birayê wîyî biç'ûk, wê ji wî hê mestir be û zur'eta wî wê bibe mixulqeta mileta». ²⁰Wê r'oje ewî dua wan kir û got: «Bira Îsraêl pê te bimbarek bike û bêje: «Xwedê te bike mîna Efrayîm û Minaşe», ev yek got û Efrayîm danî fêza Minaşe. ²¹Û hingê Îsraêl gote Ûsiv: «Va ye ezê bimirim. Lê Xwedê wê t'evî we be û wê we vege'rine wat'anê bavêd we. ²²Ez p'aleke ç'îya ser biratîya ter'a zêdetir didime te, k'îjan ku min ew ji destê emorîyaf bi şûr û tîr-kevanê xwe stand».

Aqûbe dua kur'a dike

49 Aqûb gazî kur'êd xwe kirin û got: «T'op bin, ez wanr'a bêjim, ku r'ojê bèn wê çi bê serê we.

² Werine serhev û guhdar bin, gelî kur'êd Aqûb
û guhdarîya bavê xwe Îsraêl bikin.

³ R'ûbêno, nixurîyê mino!

Sih'et û destpêbûna qewata min,
xweyê qedirê mezin û xweyê qewata zor,

⁴ mîna ava ser hevr'a çûyî,

lê tê nebî yê pêşin.
Çimkî hatî cîyê bavê xwe,
te h'er'imand nivîna min*.
Ew k'ete nava wê!

⁵ Şimh'ûn û Lêwî bira ne.

Şûrêd wan ç'ekêd neheqîya ne,

⁶ bira canîya min nek'eve nav şêwirêd wan,

qedirê min t'evî civata wan nîbe,
çimkî ji hêrsa xwe wan merî kuşt,
ji temsistîyê xwe ç'îlê box bir'în.

⁷ Bira nifir' li hêrsa wan be,

ku gelekî giran bû,
û k'în-boxa wan be
ku gelekî bêisafî bû!

Ezê wan nav Aqûbda p'aravekim,
û nav Îsraêlda bela-belayî kim.

⁸ Cihûda! Birayêd teyê pesinê te bidin.

Destê te ser stukura dijminê te be,

---

* 49:4 Binihêr'e Destpêbûn 35:22.

- zar'êd bavê te li ber te ta bin.
- ⁹ Cihûda cewrikê şêra ye.
Kur'ê min, tu ji nêç'îrkinê r'abûyî.
Wî xwe avît û p'alda mîna şêra
û makeşêr, k'î dikare wî r'ake.
- ¹⁰ Serwêrtîyê ji Cihûda kê mî nebe,
ne jî şîva se'vîrtîyê ji bedena wî,
h'eta hatina xweyê wê*,
û mîletê guhdarîya wî bikin.
- ¹¹ Ce'şîkê xwe wê k'ola tirîyêva girêde,
ce'şîkê k'era xwe k'ola tirîyêye here qencva,
pê şerabê kirasê xwe wê bişo,
û pê xûna tirîyê k'incêd xwe,
- ¹² Ç'e'vêd wî ji şerabê sortir
û diranêd wî ji şîr sipîtir bin.
- ¹³ Zebûlonê devê be'rê bimîne,
û gemîwargeha gemîya be,
sînorê bigihîje h'eta Saydayê.
- ¹⁴ Îsaxar, k'erekî qewat e,
bin t'êr'ada dimer'ixe,
- ¹⁵ dît r'ih'etî ku r'ind e,
û welat jî p'ir' xweşe,
mil xwe tewand bin bare,
bû p'aleyê borcdare.
- ¹⁶ Danê dîwana mîletê xwe bike
mîna ji qebîleke Îsraêl,
- ¹⁷ Danê me'rekî serê r'îya be,
tîreme'rekî şiver'îya be,

---

* 49:10 Aha jî tê fe'mkirinê: «H'eta hatina borcdayîn cem wî», têk'sta îbranîda ev yek ne e'yan e.

ku li sima hespê dixê,
sîyarê wê serpiştê diçe.

18 Ya Xudan ez hîvîya xilazkirina te me.

19 Gad, mixulqetekê h'icûmî ser wî ke,
lê ewê p'ê-p'ê h'icûm ke.

20 Aşêrê nanda t'êr-t'ijî be,
te'me-tîskêd p'adşê bide.

21 Neftelî karê xezalêyî aza ye,
xweyê gotinêd gul û nûre.

22 Ûsiv ç'iqlê xweyîbere,
ç'iqlê xweyîberî ser kanîye ye,
p'enc avîtiye ser dîware.

23 Ew te'l kirin, gule avîtinê,
tîrkevana k'în ajotinê,

24 lê kevanê wî ser zora xwe ma,
zendêd desta ç'îl girtine,
bi saya destê Zorê Aqûb,
Şivan û Qeyayê Îsraêlê.

25 Ji bav Xwedê teyî ku alî te dike,
ji Yê Herî-Zorî ku dua te dike,
bi duayêd jore e'zmana,
bi duayêd bêbinîyêye jêr p'aldayî,
dua ser memik û bet'inê te.

26 Duayêd bavê te,
ji duayêd ç'îyayêd berê zortir bûn,
ji xweşîya girêd h'eta-h'etayê bilindtir bûn,
bira li ser serê Ûsiv bin,
û ser t'epa serê wî, ku ser birayêd xwer'a ye.

²⁷ Binyamîn gurekî devxûn e,
sibehê zû nêç'îrê dixwe,
lê êvarê t'alên bela dike».

²⁸ Ev bûn her donzdeh qebîlêd Îsraêl, ev bû çî ku bavê wan wanr'a got û dua wan kir, anegorî duayê wan her kesî, dua li wan kir. ²⁹ T'emî da wan û gote wan: «Ezê t'evî cime'ta xwe bim, min t'evî kal-bavêd min, wê şkeftêda defin kin, ya ku li e'rdê Efronê h'îtîda ye. ³⁰ Wê şkefta welatê Kenanêda, e'rdê Maxpêlayî pêşberî Mamrêda, ya ku Birahîm e'rdêva, çawa milk' bona gor'istên ji Efronê h'îtî k'ir'î bû. ³¹ Birahîm û Seraya jina wîva li wir definkirî ne, Îshaq û R'êvêka jina wîva li wir definkirî ne, û min Lêa jî li wir definkirî ye. ³² Ew e'rd û şkefta têda ji zar'êd h'îtîya hatiye k'ir'înê». ³³ Aqûb t'emîyêd ku dane kur'êd xwe xilaz kirin, nigêd xwe k'aşî nava nivînê kir, r'uhê xwe da û t'evî cime'ta xwe bû.

Şîna Aqûb

50 ¹ Ûsiv xwe avîte ser r'ûyê bavê xwe, girîya û r'amûsa. ² Ûsiv e'mir li xulamêd xweye h'ekîm kirin, ku bavê wî zimir^f kin*, û h'ekîma Îsraêl zimir kirin. ³ Nava çil r'ojîda ew hate zimir kirinê, çimkî bona vê yekê haqas wext lazim e. misirîya h'eftê r'ojî şîna wî kirin.

⁴ Gava r'ojêd şîna wî derbaz bûn, Ûsiv t'evî mala Firewin xeberda û got: «Heger min li ber ç'e'vê we k'erem dîtîye, hîvî dikim aha bêjine Firewin: ⁵ «Bavê min ez dame sondê û got: «Va ezê bimirim, tu min wî mezêlîda defin kî, k'îjan ku min xwexa bona xwe welatê Kenanêda k'ola ye». Niha îzina te hebe, ez her'im bavê xwe defin kim û vege'rim». ⁶ Firewin got: «R'abe bavê xwe defin ke, çawa ewî tu dayî sondê».

---

* 50:2 Misirêda berî defin kirinê mirîyê bi nav û deng, dihatine zimir kirinê û paşê k'efen kirin, bona ku cinyaz zû xirab nebûya.

⁷Hingê Ûsiv r'abû çû bavê xwe defin ke. H'emû xulamêd Firewin, r'ûspîyêd mala wî û h'emû r'ûspîyêd Misirê t'evî wî hevraz çûn, ⁸usa jî t'emamîya mala Ûsiv û birayêd wî û neferêd mala bavê wîda. T'enê zar'êd xwe, kerî û gar'anêd xwe Goşenêda hiştin. ⁹T'evî wî e'rebe û sîyarî jî hevraz çûn, usa ku bûne k'omeke mezin. ¹⁰Ew hatine wî alîyê Ûrdunê, Gorên-Atadê. Li wê derê gelekî girîyan, kirin qar'e-qar' û hêwerze û bona bavê xwe h'eft r'oja şîn kirin. ¹¹Gava kenanîyêd wî welatîda ku diman, şîna Gorên-Atadêda dîtin, gotin: «Ev şîna giran ya misirîya ye!». Lema jî navê wî cîyê wî alîyê Ûrdunê danîn: «Abêl-Mîsrayîm*». ¹²Kur'êd Aqûb usa jî kirin, çawa ku wî t'emî kiribû. ¹³Kur'a ew birine welatê Kenanê û ew şkefta e'rdê Maxpêlaye pêşberî Mamrêda defin kirin, ya ku Birahîm e'rdêva, çawa milk' bona gor'istên ji Efronê h'îtî k'ir'î bû. ¹⁴Ûsiv pey definkirina bavê xwer'a, bi t'evî birayêd xwe û h'emûyêd ku t'evî wî bona definkirina bavê wî hevraz hatibûn, vege'îya Misirê.

Ûsiv dil dide li ber bira

¹⁵Birayêd Ûsiv dîna xwe danê ku bavê wan mir, nava xweda gotin: «Belkî Ûsiv bona wê xirabîya ku me serê wî kirîye k'înê mer'a bajo, ew jî serê me bike». ¹⁶Hingê wana Ûsivr'a cab şand û got: «Bavê te berî mirina xwe t'emî da û got ku ¹⁷aha bêjine Ûsiv: «Bi k'erema xwe neheqî û gunê birayêd xwe, bi k'erema xwe bibaxşîne, ku hindava teda xirabî kirine» niha hîvî dikim neheqîya xulamêd Xwedêyê bavê xwe bibaxşîne». Gava wan ev yek got, Ûsiv girîya. ¹⁸Birayêd wî jî çûn xwe li ber devr'ûya avîtin û gotin: «Awa em

* 50:11 Bi zimanê îbranî «Şîna misirîya».

xulamêd te ne». ¹⁹Ûsiv gote wan: «Netirsin, çima ez dewsa Xwedê digirim? ²⁰R'ast e hûn hindava minda xirab fikirîn, lê Xwedê fikirî ku wê bike qencî, wekî mîna r'oja îroîn, e'mirê gelek merîya xwey ke. ²¹Niha netirsin, ezê we û zar'êd we nan-av kim». Aha bi zarê şîrin xeberdanê, ber dilê wanda hat.

Mirina Ûsiv

²²Ûsiv Misirêda ma, ew û mala bavêd xweva. Ûsiv sed dehe sala jît. ²³Ûsiv ç'ir'-ç'ir'kêd xweye ji Efrayîm dîtîn, û zar'êd Maxîrê Minaşeyê jî Ûsiv ser çokêd xwe dîtîn*. ²⁴Ûsiv gote birayêd xwe: «Ezê bimirim, lê e'se Xwedêyê ser weda bê û we ji vî welatî hevraz derxe. Wê we bibe wî welatî, bona k'îjanî ewî Birahîm, Îshaq û Aqûbr'a sond xwar». ²⁵Ûsiv kur'êd Îsraêl da sondê û got: «E'se Xwedêyê ser weda bê, hestûyêd min jî ji vir derxin hevraz bibin». ²⁶Ûsiv sed dehe salîyêda mir. Ew zimir kirin û Misirêda ew kirine qavekê.

---

* 50:23 Nişanek bû, ku zar' dik'işandine p'êsîra xwe û zar'êd wan dihatine h'esabê. Binihêr'e Destpêbûn 30:3 û 48:12.